

Současné směry sociální pedagogiky v ČR

Bc. Pavel Uherek

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel UHEREK**
Osobní číslo: **C11103**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:

Téma práce: **Současné směry sociální pedagogiky v ČR**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu **IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS 2009)**. Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- klasifikaci sociální pedagogiky
- historický vznik sociální pedagogiky
- současný směr sociální pedagogiky

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Z. Sociální pedagogika. Vybrané kapitoly., Bratislava: FF UK, 1994 Banská Bystrica: PF UMB, 2000

KLAPILOVÁ, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky., Olomouc: PF UP, 1996

Kraus, B. Pohled na současné sociální pedagogiku. Pedagogika, 1996, ISSN 3330-3815

KRAUS, B. Sociální pedagogika a její význam na prahu nového století. In Pedagogická orientace 2001, ISSN 1211-4669

PRŮCHA, J. Moderní pedagogika. 3. vyd. Praha: Portál, 2005. 481 s. ISBN 80-7367-047-X

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Katedra sociální pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Měhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Pavel Uherek

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 30. 11. 2011

.....
Přímé podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na současné směry sociální pedagogiky v České republice jako vyučovací předmět na vysokých školách. Teoretická část je zaměřena na obecné vymezení sociální pedagogiky a jejího pojetí. Historický vývoj sociální pedagogiky vystihuje stav od svého vzniku až po současnost v České republice a okolních státech, ale také pojetí sociální pedagogiky jako vědního a studijního oboru. Praktická část se věnuje rozboru výuky sociální pedagogiky jednotlivých vysokých škol, které ji nabízí. Výstupem je ucelený pohled na koncepci výuky jednotlivých vysokých škol a možnost uplatnění jejich absolventů v praxi. Diplomová práce je pozoruhodná v komplexnosti zpracování vymezené oblasti.

Klíčová slova:

Sociální pedagogika, historie sociální pedagogiky, pojetí sociální pedagogiky, studium sociální pedagogiky na vysokých školách v České republice.

ABSTRACT

The thesis is focused on the current trends of social pedagogy in the Czech Republic as a teaching subject at universities. The theoretical part is focused on the general definition of social pedagogy, its concept, historical development of social pedagogy from its origin to the current status in the Czech Republic and neighboring countries and lastly the concept of social pedagogy as a discipline and field of study. The practical part is devoted to the analysis of social pedagogy as a subject at particular universities which offer it. The outcome of the thesis is a comprehensive view at the concept of teaching of the social pedagogy at particular universities and what possibilities for further enforcement have its graduated students. The thesis is remarkable in the complexity of processing the defined area.

Keywords:

Social pedagogy, history of social pedagogy, the concept of social pedagogy, the study of social pedagogy at universities in the Czech Republic.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Poděkování

Rád bych na tomto místě vyjádřil poděkování vedoucímu mé práce doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za velmi cenné rady, připomínky a pomoc, kterou mi poskytl při vypracovávání této práce.

Děkuji

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	12
1.1 VYMEZENÍ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	13
1.2 VYMEZENÍ PŘEDMĚTU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	21
1.3 ÚKOLY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	23
1.4 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ VÝZNAM V INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI	24
1.5 SOCIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ ŠKOLY	25
2 HISTORICKÝ POHLED NA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	28
2.1 POČÁTKY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	28
2.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA VE VYBRANÝCH ZEMÍCH	30
3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR	40
3.1 KONCEPCE STUDIJNÍHO OBORU	40
3.2 AKREDITACE STUDIJNÍCH OBORŮ	48
3.3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR NA VŠ V ROCE 2005	50
4 METODY SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	56
4.1 POZOROVÁNÍ.....	56
4.2 DOTAZNÍK	57
4.3 ROZHOVOR (INTERVIEW).....	57
4.4 SOCIOMETRICKÉ METODY	58
5 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO VĚDNÍ DISCIPLÍNA	60
5.1 VYMEZENÍ OBORU	60
5.2 VZTAH K OSTATNÍM VĚDNÍM DISCIPLÍNÁM	62
II PRAKTICKÁ ČÁST	67
6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	68
6.1 CÍLE EMPIRICKÉ ČÁSTI	68
6.2 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU	68
6.3 PRŮBĚH VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	71
7 STUDIJNÍ OBOR SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA VYBRANÝCH UNIVERZITÁCH V ČESKÉ REPUBLICE	73
7.1 MASARYKOVA UNIVERZITA	73
7.2 UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ	80
7.3 UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM.....	83
7.4 UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE.....	85
7.5 UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ.....	88
7.6 IMS BRNO.....	91
8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	94

8.1	PROFIL A UPLATNĚNÍ ABSOLVENTA	94
8.2	POČET PŘIJATÝCH STUDENTŮ	97
8.3	OBORY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH.....	99
ZÁVĚR	.....	103
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	.....	105
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	.....	110
SEZNAM OBRÁZKŮ	.....	111
SEZNAM TABULEK	.....	112
SEZNAM PŘÍLOH	.....	113

ÚVOD

Studijní obor Sociální pedagogika je stále více vyhledávaným oborem ke studiu na vysoké škole. Vysoké školy v České republice pojmají sociální pedagogiku jak v oblasti působení, tak i v pojetí vědního oboru. Sociální pedagogika se na prvpočátku vyučovala jako předmět, jako součást pedagogického vzdělání při studiu učitelství na pedagogických fakultách. Později však byla sociální pedagogika v České republice koncipována i jako vědní disciplína. Začala se objevovat také jako samostatný studijní obor na středních, vyšších odborných a vysokých školách.

Tématem mé diplomové práce se staly *Současné směry sociální pedagogiky v ČR*. Toto téma jsem si zvolil proto, že jsem sám studentem oboru sociální pedagogika a zajímalo mě jak je mnou studovaný obor koncipován na jiných vysokých školách a jaké možnosti uplatnění mají v absolventi tohoto oboru.

Práce se bude zabývat současnými směry sociální pedagogiky v České republice se zaměřením na výuku na vysokých školách se studijním oborem sociální pedagogika.

V teoretické části se zaměřím na vymezení sociální pedagogiky jako celku a dále jako předmětu. Na počátku zde budou uvedeny základní pojmy, aby i člověk, který se touto oblastí nikdy nezabýval, porozuměl dalšímu textu, jenž bude následovat.

Pro lepší pochopení současného trendu vývoje sociální pedagogiky v České republice je třeba uvést i historický pohled jak v ČR, tak i v okolních zemích a to Slovenské republiky, Polska a Německa.

Následující kapitoly diplomové práce budou zaměřeny na témata: Sociální pedagogika jako studijní obor a Sociální pedagogika jako vědní disciplína. V těchto kapitolách dojde k vymezení vědního oboru sociální pedagogika tak i jako koncepce studijního oboru.

V teoretické části dojde k současnému různorodému vymezení sociální pedagogiky a šíře oboru.

Cílem práce bude v teoretické rovině seznámení s problematikou současných směrů sociální pedagogiky v ČR, s vymezením sociální pedagogiky a jejího historického vývoje.

Výzkumné šetření bude provedeno na vybraných univerzitách v České republice, které vyučují obor Sociální pedagogika. Cílem bude komparace těchto studijních oborů a následné definování současných trendů ve studijním oboru Sociální pedagogika v České

republice. Dále by mělo dojít ke konkrétnějšímu vymezení studijního oboru, který je v současné době pojímán různorodě a se širokým zaměřením.

V teoretické části diplomové práce se budu věnovat rozboru pojmů týkajících se tématu obsahovou analýzu z dostupných materiálů.

V empirické části bude použita komparativní metoda jednotlivých studijních oborů sociální pedagogiky na vybraných univerzitách v České republice: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita Filosofická fakulta a Pedagogická fakulta, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Univerzita Hradec Králové. Do výzkumného šetření budou zařazeny vysoké školy, které nabízejí studium oboru Sociální pedagogika bakalářského a magisterského studijního programu, presenční a kombinovanou formu jednotlivých studijních oborů sociální pedagogiky. Cílem komparace bude zjištění rozdílů v zaměření výuky sociální pedagogiky na vybraných univerzitách v ČR.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

V 19. století se projevil na pedagogiku vliv sociologie a to i dalším rozvojem humanitních věd. Na tomto základě se rozšířilo tvrzení, že vývoj dítěte je určován pouze vrozenými faktory. Poznatky humanitních věd ovlivnily vznik a vývoj pedagogického směru, který používal název pedagogika sociální.

Ve 20. Století byl vývoj sociální pedagogiky v evropském kontextu nerovnoměrný. Při porovnání s nepřetržitým vývojem sociální pedagogiky v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Polsku, u nás sociální pedagogika spíše stagnovala. K samotnému oživení zájmu o sociální pedagogiku přispěly i překlady knih polských autorů v 60. letech 20. století.

Sociální pedagogika je disciplína pedagogiky zabývající se okruhem problémů spjatých s výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Mezi tyto poruchy patří hlavně poruchy rodiny, rodičovství, náhradní rodinná výchova, týrané, zneužívané a zanedbávané děti, resocializace a reedukace trestaných osob a jiných. Sociální pedagogika má tedy neobyčejně významnou úlohu v současné společnosti, v důsledku narůstající sociální patologie a kriminality mládeže.¹

Mezi sociologii a pedagogikou se vytvářelo mnoho hraničních disciplín jako sociální pedagogika, sociologická pedagogika, pedagogická sociologie a sociologie výchovy. Všechny disciplíny měly společný předmět: člověk v procesu výchovy a vzdělávání v širším společenském kontextu.²

Sociální pedagogika se od tradiční pedagogiky liší především svým přístupem k objektu výchovy. Důraz je kladen na sociální skupinu a jedinec je pojímán v širších souvislostech prostředí.

V této kapitole se budu snažit vymezit sociální pedagogiku, podle různých autorů v širším užším pojetí.

---

¹ PRÚCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s 203.

² HRONCOVÁ, J., - EMEROVVÁ, I., a I. *Sociální pedagogika vývoj a současný stav*. 1. vyd. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2009, s 58.

1.1 Vymezení sociální pedagogiky

Ve slovníčku základních pojmů a kategorie z oblasti pedagogiky je v sociální pedagogice uvedeno: Jde o nově konstituovaný vědní obor v průniku přírodních, pedagogických a sociálních věd. *Předmětem zkoumání jsou sociální systémy a užití metodologie vychází z možností kvantitativně – kvalitativního pojetí, ve vědeckých kruzích obhajované zejména po roce 2000. Cílem sociální pedagogiky, která se formuje jako významná společenská disciplína, je definována pojmy, poznávat souvislosti zkoumat příčiny a pozitivně ovlivňovat chování sociálních systémů. Navazuje na Komenského myšlenky společenského pojetí pedagogiky.*³

Název vznikl spojením slov *sociální* a *pedagogika*. Při zamyšlení nad těmito slovy musíme uvést, že:

Sociologie zkoumá nejvšeobecnější zákonitosti vývoje společenských systémů. Studuje vliv společenského prostředí na člověka a společenské vztahy mezi lidmi. Pomáhá pedagogice poznávat sociální prostředí, v němž se výchova uskutečňuje, a sociální faktory, které působí na rozvoj jedince.

Sociální pedagogika je hraniční disciplínou mezi pedagogikou a sociologií, jenž se zabývá např. zkoumáním problémů rodinné výchovy, studuje procesy utváření kolektivů dětí a mládeže, zájmových útvarů i sociálních procesů, které v nich probíhají, řeší problematiku multikulturní výchovy, sociálně patologických jevů, působením masových komunikačních prostředků na jedince apod.

Tak jako jiné vědní obory tak i sociální pedagogika se během své historie vyvíjela a měnil se pohled na její význam.⁴

Liší se od tradiční pedagogiky především svým přístupem k objektu výchovy. Důraz je kladen na sociální skupinu a jedinec je pojímán v širších souvislostech prostředí. Rozdíl je také v cíli výchovy, metodami a prostředky, jimiž není vychovávaný ovlivňován přímo, ale prostřednictvím podmínek, prostředí a interpersonálních vazeb.

---

³ *Základní pojmy a kategorie z oblasti pedagogiky Slovníček*. 3. vyd. Brno: BonnyPress, 2003, s. 48.

⁴ BAKOŠOVÁ, Z., *Sociálna pedagogika*. Bratislava: Polygrafické stredisko UK v Bratislave. 1994, s. 6.

Vývoj názorů na sociální pedagogiku:

1. Směr Sociální pedagogika.
  - a) Praktický (J. H. Pestalozzi, R. Owen, Tešedík, S. Ormis).
  - b) Teoretický - filozofický (P. Natorp, H. Spenser, G. A. Lindner).
- experimentální (F. L. Play, P. Bergman).
2. Směr Sociologická pedagogika (G. Roum).
3. Směr Pedagogická Sociologie.
  - a) Starší koncepce (spekulativní).
  - b) Novější koncepce (empirická) E. Durkheim.
4. Směr Sociologie výchovy.
5. Směr Sociální pedagogika.⁵

Klapilová uvádí, že k tomuto přehledu je možno doplnit šestý směr, jimž je etopedie. K třetímu a čtvrtému směru se Galla vyjadřuje, že pedagogickou sociologii a sociologie výchovy není oprávněné rozlišovat jako dva obory, jelikož se dle jeho názoru jedná o označení téže disciplíny.⁶

Ve schématu jsou uvedeni pouze někteří představitelé. Nejedná se o celkový výčet autorů, kteří se sociální pedagogikou zabývají.

Současné přístupy k sociální pedagogice

Sociální pedagogika jako:

1. Pedagogika prostředí, která objasňuje vztah výchovy a prostředí (R. Wroczynski, O. Baláž, M. Přadka).
2. Pedagogika zkoumající otázky výchovy člověka, jeho právního nároku na výchovu, analýzu výchovy a vzdělání (J. Lukas, L. J. Mees, I. Jaccobi-Schmitz, E. G. Skiba).

---

⁵ http://pf.ujep.cz/files/KPR_sikulova_obecdidaktikascripta.pdf

⁶ KLAPILOVÁ, S., *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 200, s. 13.

3. Pedagogika, která chápe výchovu jako pomoc všem věkovým kategoriím (J. Schiling) má se orientovat antropologicky.
4. Pedagogika, která se zabývá odchylkami sociálního chování (H. Huppertz, E. Schnitzler, P. Gabura, V. Labáth).⁷

Hroncová staví na základě:

- teoretickém - (P. Natorp rozvíjel sociální pedagogiku pod silným vlivem filosofie I. Kanta a evolučních myšlenek H. Spencera a H. Pestalozziho),
- filosoficko-sociologickém - (představitel německé sociální pedagogiky P. Barth, v anglosaském světě empiricky smýšlející P. Bergemann),
- praktickém - (pojem sociální pedagogika zavedl podle J. Schillinga v roce 1848 K. Mager).

Srovnává různorodé názorové proudy a přístupy na Sociální pedagogiku jako:

- Sociální pedagogika jako poskytování praktické a sociálně výchovné starostlivosti, zaměřené na řešení sociálních problémů ve společnosti (A. Diesterweg, J. H. Pestalozzi, R. Owen, S. Tešedík).
- Sociální pedagogika jako věda, která zkoumá společenské cíle výchovy a zdůrazňuje sociální determinaci výchovy a vyvinu člověka (P. Natorp, P. Barth, K. Mollenhauer).
- Sociální pedagogika jako věda, která zkoumá vztah výchovy a sociálního prostředí, v souvislosti pedagogiky sociální starostlivosti a mimoškolní výchovy (P. Bergemann, H. Radlinska, R. Wroczyński, H. Nohl, M. Přadka).
- Sociální pedagogika jako odpověď na problémy moderní společnosti (H. Marburger, J. Schilling, P. Ondřejkovič).
- Sociální pedagogika jako věda o sociálních aspektech výchovy (O. Balaž, B. Kraus, J. Hroncova).

---

⁷ BAKOŠOVÁ, Z., *Sociálna pedagogika*. Bratislava: Polygrafické stredisko UK v Bratislave. 1994, s. 7.

- Sociální pedagogika jako terciární výchovné instituce, pomáhající všem věkovým kategoriím, kladoucím důraz na pomoc dětem a mládeži (J. Schilling).
- Sociální pedagogika jako věda, která se zabývá odchylkami sociálního jednání a chování (N. Hupertz, E. Schinzler, P. Gabura, P. Ondrejko).
- Sociální pedagogika jako věda, která zkoumá otázky právních nároků člověka na výchovu a vzdělávání (J. Lukas, I. Jaccobi-Schmitz, L. J. Mess).
- Sociální pedagogika jako aplikace konkrétní sociální etiky a rozvíjení sociální výchovy a prosociálního jednání (Š. Strieženeček).
- Sociální pedagogika jako pomoc všem věkovým kategoriím, s osobním důrazem na pomoc dětem a mládeži (J. Schilling).
- Sociální pedagogika jako sociálně výchovná činnost s důrazem na prevenci a intervenci do sociálních procesů u dětí a mládeže (P. Ondrejko, J. Hroncová, Z. Bakošová).⁸

Mühlpachr uvádí, že sociální pedagogika se vymezuje v mnoha dimenzích. Mezi základní pojetí náleží:

- Pedagogika prostředí (vztah výchova - prostředí) klasické pojetí sociální pedagogiky.
- Výchova člověka, edukace, analýza výchovy a vzdělávání jako procesu, efektivita.
- Pedagogika, která chápe výchovu jako životní pomoc, vedení člověka na životní dráze
- Pedagogika, která se věnuje eliminaci a řešení odchylek od normy v chování člověka (sociální chování překračující normu, sociální deviace, sociální patologie).
- Pedagogika resocializační ve smyslu korekce následků problematické socializace.
- Poradenství všem věkovým skupinám, poradenství na životní dráze člověka.
- Enkulturační, postupné vrůstání a začleňování člověka do kultury dané společnosti (ve smyslu Maslowova pojetí: kultura je vše co člověk jako bytost doposud vytvořil).

---

⁸ HRONCOVÁ, J., aj. *Sociální pedagogika a sociální práce*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 2001, s. 19 – 21

- Determinanty socializačního procesu ve smyslu dominance funkcionální výchovy nad intencionální (prostředí významněji ovlivňuje jedince než přímá výchova).
- Prevence (primární, sekundární, terciární) včetně profylaxe.
- Profesionalizace a personalizace.
- Volný čas a volnočasové aktivity jako základ funkcionální výchovy.
- Sociální pomoc vedoucí k sociální inkluzi.⁹

Dvojdimenzionální pojetí

Sociální pedagogika se zrodila z pedagogiky a sociologie. Z obou vědeckých disciplín čerpá inspiraci, na jejímž základě si stanovuje cíle, obsah, metody. Na základě multidisciplinárního postavení sociální pedagogiky jako hraniční disciplíny čerpá ze sociálních analýz fungování společnosti. Snaží se o pochopení podstaty výchovy a obecného pojmu sociální. Profesor B. Kraus v tomto kontextu hovoří o dvou dimenzích sociální pedagogiky a to o dimenzi sociální a pedagogické.¹⁰

Sociální dimenze je dána „sociálním rámcem, společenskými podmínkami, situací v konkrétní dané společnosti.“¹¹

Sociální dimenze je v současnosti stále důležitější, kdy je ovlivněna jednak samotnou společností, ale tak i neustálým rozvojem technologií. Zanedbatelný není ani vliv počítačových sociálních sítí a dále vzhledem ke změnám ve formách lidského spoluzití a globalizačních tendencí. V tomto kontextu považujeme významné také to, že se sociální pedagogika snaží odhalit sociální procesy, které narušují či znesnadňují socializaci jedinců či ohrožených skupin a vedou ke vzniku společenských rozporů a problémů.¹²

---

⁹<http://mail.imsbrno.cz/home/radomir.pernica@imsbrno.cz/M%C3%BChlpachr%20Pavel/Soci%C3%A1ln%C3%AD%20pedagogika%20>

¹⁰ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogie*. Praha: GRADA, 2012, s. 63 - 64.

¹¹ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al.. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 24.

¹² PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogie*. Praha: GRADA, 2012, s. 63 - 64.

Pedagogická dimenze sociální pedagogiky pramení z neklidu, který v pedagogovi vyvolává potřeba reagovat na zjevné společenské problémy. Jde o hledání konkrétních postupů a metod, „*jak prosazovat ony společenské nároky, žádoucí cíle, požadavky, jak minimalizovat orty rozpory v daných podmínkách, a to pedagogickými prostředky.*“¹³

„*Cílem pedagogické dimenze tedy je realizovat výchovné, preventivní, resocializační a reedukační postupy a usměrňovat tím životní situace jedince s ohledem na jeho potenciál a individualitu.*“ Sociální pedagogika se snaží minimalizovat rozpory mezi jedincem a společenskými podmínkami a tak přispět k výchově osobnosti, schopné plnohodnotně fungovat s druhými.¹⁴

Sociální pedagogiku nelze striktně udržet vně vytvořeného rozmezí. Jsou zde určeny hranice, mezi kterými by se měla pohybovat.

Širší pojetí sociální pedagogiky

Z názorů českých a slovenských autorů na zaměření a podstatu současné sociální pedagogiky, se lze setkat s užším a širším pojetím této vědní disciplíny.

Nejširší chápání lze pozorovat u Haškovce, který přichází k závěru, že vlastně celá pedagogika by měla být sociální. Široké chápání se snahou specifického vymezení zastává Klíma, jenž vidí prostor pro rozvoj sociální pedagogiky v přímé prevenci. Jedná se o obor, který se soustřeďuje na otázky při vytváření životního způsobu jedinců, usnadnění socializace a na zdroje a obsahy, formy a řešení konfliktů mezi jedincem a společností.¹⁵

K širšímu pojetí sociální pedagogiky uvádí Kraus, Poláčková, že „*se tato disciplína zaměřuje nejen na problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožené ve svém vývoji, potencionálně deviantně jednající, ale především na celou populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního*

---

¹³ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al.. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 24.

¹⁴ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogie*. Praha: GRADA, 2012, s. 63 - 64.

¹⁵ KLEIN, V., ROSINSKÝ, R., *Sociálna pedagogika pre pomáhajúce profesie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 14.

způsobu života v dané společnosti“. O sociální pedagogice zde hovoří jako o vědním oboru transdisciplinární povahy v souvislosti s celou populací. Sociální pedagogiky by měla podle této koncepce vytvářet soulad mezi potřebami jedince a společnosti. Tedy přispívat k optimálnímu způsobu života v dané době a v daných společenských podmínkách.¹⁶

V podobném duchu uvažuje i Cipro, když píše, že teorie a praxe sociální pedagogiky má být dříve prevence nežli represe, což je složité při prosazování práva na svobodu jedince a ne již při samotném vymáhání jeho povinností respektovat druhé.¹⁷

„V širším pojetí je sociální pedagogika považována za multidisciplinární obor, který se orientuje na celou populaci.“ Jde zde o hledání ideálního souladu mezi individuálním a společenským. „Obsahem je hledání postupů pro usnadňování procesu akulturace a socializace, realizace pomoci při utváření optimálního životního způsobu, a to nejen u ohrožené, ale i u zdravé populace.“ Jde zejména o posilování pozitivních složek životního způsobu především prostřednictvím výchovy a vzdělávání a nejde tedy jenom o odstraňování negativních společenských i individuálních projevů chování. Předpokládá se komplexní přístup k výchovné situaci, k jedinci či skupině. Z tohoto důvodu je chápáno, že sociální pedagogika vychází a navazuje na poznatky dalších vědních oborů.¹⁸

Průcha uvádí, že „skutečností je, že existuje časté překrývání mezi tím, co chce objasňovat sociální pedagogika a tím, co je sociologie výchovy, sociální pedagogiky, sociální pediatrie aj. To je patrné i z výčtu hlavních okruhů problémů, naplňujících sociální pedagogiku:

- poruchy rodiny a rodičovství,
- náhradní rodinná výchova a ústavní výchova dětí a mládeže,
- vzdělávání dětí uprchlíků a imigrantů,
- týrané, zneužívané a zanedbávané děti,
- děti ohrožené drogami a sociokulturní deprivací,

---

¹⁶ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al.. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 12 – 15.

¹⁷ KLEIN, V., ROSINSKÝ, R., *Sociálna pedagogika pre pomáhajúce profesie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, s. 15.

¹⁸ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 67.

- *sociální klima školy a psychosociální deviace ve školním prostředí,*
- *školní fobie,*
- *delikvence a agrese mládeže,*
- *kriminogenní skupiny a subkultury mládeže,*
- *dětská prostituce a pornografie,*
- *dodržování práv dítěte,*
- *resocializace trestaných osob, korektivní a převýchovné postupy (reedukace).“¹⁹*

Užší pojetí sociální pedagogiky

Poměrně úzké chápání sociální pedagogiky najdeme v Pedagogickém slovníku, kde je k pojmu sociální pedagogika uvedeno: „*aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je široce rozvinuta v Německu (Sozialpädagogik), kde je zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na rizikové skupiny ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vazby apod.*“²⁰

Užší pojetí sociální pedagogiky prezentuje J. Prokop, který uvádí, že „*ani moderní sociální stát není schopen zcela překonat sociální nerovnosti mezi sociálními vrstvami, zdravými a nemocnými apod.*“ Tomuto procesu se právě věnuje sociální pedagogika a sociální práce když nabízí: „*vědecké sociálně pedagogické teorie, sociálně teoretické modely, koncepce jednání, subjektivně interaktivní prvky jednání.*“²¹

V užším pojetí se na sociální pedagogiku váže problematika sociálně patologických jevů, jenž jsou dnes tak označovány, pokud se vztahuje k patologickým jevům, pokud k pedagogice tak pojmem rizikové chování a na jedince či skupiny, které představují riziko. „*Předmětem zájmu jsou tedy společenské problémy, jež vznikají v souvislosti s chudobou,*

---

¹⁹ PRŮCHA, J., *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. s. 90.

²⁰ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s 203

²¹ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al.. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 12 – 15.

nezaměstnanosti, sociálními deviacemi apod. Cílem sociální pedagogiky je pomoc těmto skupinám a jedincům a nalezení výchovných postupů vedoucích k jejich soběstačnosti a svépomoci.“ Užší pojetí nalezneme v praktickém směru sociální pedagogiky, vycházející z principu pomoci druhým. Sociální pedagog najde uplatnění především v oblastech primární prevence.²²

1.2 Vymezení předmětu sociální pedagogiky

Sociální pedagogika se vyslovuje k širokému okruhu problémů. Vymezení předmětu sociální pedagogika je různorodě chápána. V následujícím přehledu budou uvedena některá názorová hlediska popisující různé náhledy na zaměření předmětu sociální pedagogiky.

V pedagogickém slovníku nalezneme k pojmu sociální pedagogika, že se jedná o „aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých.“²³

Mezi hlavní oblasti zájmu sociální pedagogiky patří, podle níže zmíněných autorů, široké oblasti, ze kterých vyjmenovávají: „poruchy rodiny a rodičovství, náhradní rodinnou péči, problematiku týraných, zanedbávaných a sexuálně zneužívaných dětí. Další oblastí zájmu oboru pak jsou různé sociální deviace, mezi ně, zahrnují například delikvenci a agresivitu mládeže, drogovou závislost, dětskou prostituci a pornografii, řeší se též otázky resocializace a reedukace trestaných osob a další okruhy problémů.“ Tento názor nalezneme i v úzkém pojetí sociální pedagogiky.²⁴

Průcha a kol., v Pedagogické encyklopedii uvádí: „že představuje sociální pedagogiku širěji. Vnímána je jako transdisciplinární obor, který sleduje roli prostředí ve výchově. Klíčovým momentem je záměr sledovat zvládnání životních situací (jedincem, sociálními skupinami aj.) v tomto momentu přispět ke sladění potřeb jednotlivce i společnosti a podpořit

---

²² PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 66 - 67.

²³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, s 203.

²⁴ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 64 - 66.

utváření optimálního životního způsobu. Autor tohoto pojetí, profesor B. Kraus, tak podtrhuje důležitý rozměr aplikovatelnosti sociální pedagogiky do praxe.“²⁵

Ve Slovníku sociální práce Matoušek hovoří o sociální pedagogice jako o odborné disciplíně, která se zabývá „rozpoznáváním sociálních činitelů ohrožujících vývoj člověka a uplatňováním postupů, jež vyvažují jejich nepříznivé působení.“²⁶

M. Hradečná chápe sociální pedagogiku jako široce pojatou hraniční disciplínu. „Zdůrazňuje, že sociální pedagogika využívá východisek sociologických, psychologických, sociálně psychologických, sociálně politických a pedagogických. Takto pojatý obor překračuje podle Hradečné problematiku vázanou na edukační prostředí a zahrnuje jak makrosociální hlediska výchovy (povahu společnosti, celkový kulturní apolitický stav společnosti včetně hodnotových systémů), tak hlediska mikrosociální (týkající se zejména nejbližšího životního prostředí jedince - rodiny, školy, sociálních skupin aj.)“²⁷

Sociální pedagogiku vnímá Bakošová jako hraniční vědní disciplínu, vymezuje ji mezi pedagogikou a sociologií. Sociální pedagogika „zkoumá vztahy mezi sociálním prostředím a výchovou, formy sociální pomoci apele o děti, mládež a dospělé, tedy člověka v sociálním prostředí.“ Bakošová nově zakládá na spojení s pojmem životní pomoc. Úloha sociální pedagogiky je v hledání optimální formy pomoci člověku v různých situacích na jeho životní dráze. Sociální pedagogika se uplatňuje všude tam, kde se vyskytly různé společenské problémy a kde rodina a škola ztratila svou funkci.

Sociální pedagogika je podle Krause obor, jenž se zaměřuje na sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti. Obor hledá a nabízí možnosti, jak „pomoci při utváření optimálního životního způsobu“ Předmětem zájmu sociální pedagogiky je promýšlení i koncipování konkrétních postupů jak „optimalizovat a. usměrňovat životní situace a procesy, a. to s akcentem na vnitřní potenciál jedince a jeho aktivitu.“ Sociální pedagogika musí dle Krause reagovat na celospolečenské změny, které zasahují svět v globální míře. Sociální pedagogika jako obor „zkoumá proměnu společnosti, analyzuje její podobu a podmínky na úrovni mikroprostředí, lokálního prostředí, ale také makroprostředí - tedy sleduje i globální změny prosazující se na celospolečenské úrovni.“

---

²⁵ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 64 - 66.

²⁶ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 64 - 66.

²⁷ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 64 - 66.

*„L. Hřebíček definuje sociální pedagogiku jako soubor teoretických principů, teorií, obsahových úkolů, specifických metod, forem, prostředků, institucí, jejichž prostřednictvím se podporuje u jednotlivců i celých vrstev lidí kompetentnost pro uspokojivou realizaci jejich životních trajektorií v kontextu individuálních předpokladů, zájmů i v souladu s objektivními společenskými možnostmi“.*²⁸

1.3 Úkoly sociální pedagogiky

Popisovat a analyzovat prostředí jako společensko-kulturní a také jako přírodní, jež člověka obklopuje, zachycovat jeho proměnlivost a vlivy na člověka. Zkoumat, jak poskytovat pomoc v adaptaci na stále náročnější životní podmínky především těm, kteří se projevují rizikovým chováním. Reflektovat globální problémy společnosti generační, etnické, multikulturní, ekologické, problémy technizace a další. Přispívat k utváření zdravého životního stylu. Důraz je kladen na zájmovou orientaci, nabídkou hodnotného využívání volného času, rozvoj správné komunikace a orientace v mezilidských vztazích, programů zaměřených na prevenci, na zvládání náročných životních situací a podporu sociální kreativity. Rozpracovat formy a specifické metody sociálně výchovné činnosti. Vyvíjet maximální snahu o uplatnění poznatků v praxi, jak v rámci specifické profese sociálního pedagoga, tak v působení učitelů a dalších výchovných pracovníků.²⁹

„Problémy, které by tedy sociální pedagogika měla řešit a kde by měla nacházet uplatnění, lze spatřovat v následujících rovinách:

- a. vlastní výchovná činnost (spojená především s ovlivňováním volného času),*
- b. sociálněvýchovná práce v nejrůznějších výchovných zařízeních včetně škol,*
- c. činnost reedukační, resocializační (včetně penitenciární a postpenitenciární péče),*
- d. činnosti poradenské, depistážní,*
- e. management a organizování volnočasových aktivit (táborů, kurzů apod.),*

---

²⁸ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogie*. Praha: GRADA, 2012, s. 64 - 66.

²⁹ KRAUS, B., *Úkoly sociální pedagogiky*. In.: SOCIÁLIA 97. Sborník ze semináře ÚSS PF VŠP Hradec Králové: Líp, 1998, s. 25-31.

f. vědeckovýzkumná činnost (v rámci rezortních institucí, vysokých škol, občanských sdružení apod.).“³⁰

Sociální pedagogika je obor, který se zaměřuje na úlohu prostředí v procesu výchovy a porozumění výchovným vlivům, které z určitého výchovného vlivu vycházejí. Sociální pedagogika je spíše pomocí k výchově a podporou k učení se než výchovou a vzděláváním. Jedním z hlavních úkolů je pomoci při hledání vlastní identity a jakéhosi vnitřního zakotvení. Pomoci těm, kteří nejsou dostatečně flexibilní a tempu současné doby nestačí a právě proto selhávají. A těch výrazně přibývá. Je třeba zvládat těžké životní situace a naučit se ovládat strategie pro jejich zvládnutí. Je nutné se naučit i prohrávat, ale nezůstat definitivně poražen.³¹

1.4 Sociální pedagogika a její význam v informační společnosti

Pojem *informační společnosti* se poprvé objevil v Norově-Mincově zprávě francouzské vlády v roce 1975, která rozšířila tradiční chápání telekomunikací i na otázky národní technologické suverenity a vytyčila vládní iniciativy včetně "elektronického občanství".³²

Současný svět 21. století je charakteristický svou dynamikou. Jsme svědky změn, které jsou důsledkem transformace od průmyslné k informační společnosti. Tento dynamický proces nastartoval změny ve všech oblastech lidského života. Tyto změny souvisí s globalizací. Prostřednictvím těchto změn je možné naplňovat cíle moderní společnosti i v oblasti funkční gramotnosti. Jde o jazykovou vybavenost, práci s počítačem, tvořivost apod. Instrumentální charakter funkční gramotnosti se projevuje jako schopnost reagovat na každodenní požadavky vědecky a technicky rozvinutého světa. Předností této společenské etapy jsou tedy změny, které se týkají šíření informací a vědomostí. Informační společnost by měla být orientovaná na lidi, inklusivní a rozvojová.

---

³⁰ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 51 – 52.

³¹ JEDLIČKA, R., KLÍMA, P. A KOL. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004, s. 355 – 377.

³² <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/122.html>

Nástup nových informačních komunikačních technologií představuje na jedné straně nové moderní komunikační prostředky, které jsou vymožeností moderní společnosti, však na druhé straně mohou být tyto prostředky zneužívány na manipulaci, nadvládu a mnohdy i na mravní zkázu. Jde především o zneužívání internetu, počítačových her, mobilních telefonů apod. Tyto media zasahují do společenského života, společnosti, rodiny i jednotlivců. Zasahuje do výchovy hodnotové orientace dětí a mládeže a ovlivňuje jejich životní styl a životní hodnoty.

Nástup informační společnosti přináší tedy nemalé problémy, kterým je třeba věnovat pozornost ze strany odborníků. Zde našla sociální pedagogika své opodstatnění jako vědní obor, kdy předmětem zkoumání jsou i sociálněpatologické jevy v chování dětí a mládeže. Opodstatnění sociální pedagogiky je možné vidět ve dvou polohách:

- z hlediska profesní přípravy profesionálů pomáhajících profesí,
- z hlediska vědního oboru, kterým jsou předmětem zkoumání sociálněpatologické jevy v chování dětí a mládeže a odhalování jejich příčiny tohoto chování.

Sociální pedagogika má svůj význam z hlediska přípravy profesionálů, kteří by měli být připraveni čelit dříve zmíněným nebezpečím, disponovat kompetencemi k odhalování příčin problémů a adekvátně je řešit.

Obsahové zaměření sociální pedagogiky je zaměřené i na rozvoj životního způsobu ve smyslu kultivace, optimalizace a estetizace se zřetelem na individuální předpoklady jedince na minimalizaci rozporů mezi jedincem a společenskými podmínkami.³³

1.5 Sociálně pedagogické školy

Koncepcí a pojetí sociální pedagogiky se v posledních letech vytvořilo několik. V tomto duchu je nejlepší hovořit o vzniku tzv. **sociálně pedagogických škol**:

---

³³ HUDECOVÁ, A., Sociální pedagogika a její význam v informační společnosti. In *Sociální pedagogik v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, s. 173 – 180.

- Mezi nejvýznamnější náleží koncepce Institutu mezioborových studií tzv. **Brněnská sociálně pedagogická škola**, která je charakterizována jako sociální, biodromální a interdisciplinární (transdisciplinární). Je to také jediná sociálně pedagogická škola, kde je státnicový předmět právo, pojímá celou životní dráhu jedince a má výrazný sociální akcent. Představitelé – vyučující IMS: *prof. Mühlpachr, ing. Bargel, dr. Jůzl, dr. Plšková, dr. Mazánková, dr. Sýkora, doc. Řehoř.*
- **Pedagogická fakulta MU Brno** – tradice. Dříve: výchova a prostředí: *prof. Přadka, doc. Knotová, dnes* enviromentální, multikulturní a volnočasové zaměření; *doc. Němec, doc. Čech, doc. Gulová;*
- **Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové** – výchova a prostředí, sociologizující pojetí, patologie, etopedie: *prof. Kraus, doc. Jedličková.*
- **Pedagogická fakulta UK Praha** – školní prostředí a problematika dětí a mládeže: *doc. Bendl;*
- **Pedagogická fakulta Ostravské univerzity** – resocializační a etopedické zaměření sociální pedagogiky v návaznosti na sociální patologii: *doc. Sekera;*
- **Pedagogická fakulta Ústí nad Labem** – multikulturní pojetí: *dr. Svoboda;*
- **Pedagogická fakulta České Budějovice, Olomouc** – není specifikováno.

Slovensko:

- **Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela Banská Bystrica** – školní pojetí, pojetí prostředí *versus* výchova, patologie ve školském prostředí: *prof. Hroncová, doc. Emmerová*
- **Univerzita Bratislava** – rodina, školní prostředí, profese sociálního pedagoga: *doc. Bakošová.*

Polsko – významná tradice, dnes sociální pedagogika postavena na osobnostech; nehovoří se o tzv. školách, protože profesori často mění univerzity – (žijící) představitelé:

muži: *prof. Pilch, prof. Winnicki, prof. Konopczynski, prof. Pytka*, ženy:
*prof. Hetka-Marynowicz, prof. Syrek, prof. Jarosz.*³⁴

---

³⁴<http://mail.imsbrno.cz/home/radomir.pernica@imsbrno.cz/M%C3%BChlpachr%20Pavel/Soci%C3%A1ln%C3%AD%20pdagogika%202>

2 HISTORICKÝ POHLED NA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU

2.1 Počátky sociální pedagogiky

Sociální pedagogika je v našich podmínkách relativně mladý obor. Počátky sociální pedagogiky můžeme nalézt již ve starém Řecku, kde *filosofové zdůrazňovali myšlenku, že výchova musí zohledňovat a akceptovat zájmy společnosti.*³⁵ Mezi významnými filozofy té doby patří Aristoteles, Platon, Seneka.

Ve středověku píše o vztahu k chudým T. Aquinský podle něhož je chudoba nutným výrazem společenského pořádku. Všichni kdo nemají majetek, musí pracovat.

Humanismus a renesance (14. – 17. století) zde dochází k odklonu od Boha k člověku a dochází zde k rozvoji lidské individuality. Filosofická východiska sociální pedagogiky nalezneme především v osvícenství, jehož základem je idea dobra, spravedlnosti a snaha odstranit nedostatky ve společnosti 18. století. Nesmíme zapomenout na J. A. Komenského (1592 – 1670), jehož sociálním cítením je, že výchova a vzdělání je třeba poskytnout bez rozdílu všem.³⁶

Předhistorie sociální pedagogiky vychází se sociální starostlivosti jak státní, tak i soukromé zaměřené na odstraňování morálně duchovního úpadku u dětí a mládeže, která byla náhradou za rodinnou a příbuzenskou výchovu. Sociální pedagogika musí v současné době řešit různé problémy, s kterými se nedokázala vyrovnat během své 160leté historie.

Sociální pedagogika se v Evropě vyvíjela značně různorodě. Nejdále je Německo (160 let), pak Polsko (téměř 100 let), dále Slovensko (cca 40 let) a pak ČR, kde je tradice sociální pedagogiky ještě mladší.

Za skutečného zakladatele sociální pedagogiky je podle více autorů (J. Schilling, R. Wrosziński a další) považován švýcarský pedagog J. H. Pestalozzi (1746 – 1827), i když on sám pojem sociální pedagogika nepoužil. Podle R. Wroszińského Pestolanzzi svými

---

³⁵ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 9.

³⁶ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 9 – 13.

teoretickými pracemi „Linhart a Gertruda“ a „Jak Gertruda učí své děti“ a praktickou výchovnou činností v Ústavu pro chudobné děti v Neuhořovicích a také v útulku pro osiřelé děti v Stanzu položil základy pedagogiky sociální péče jako součásti sociální pedagogiky. V díle „Jak Gertruda učí své děti“ poukazuje na vliv prostředí na výchovu, mnohé nevědomé vlivy vychovávajících jsou účinnější než samotná práce vychovatelů.

Jiní však považují za zakladatele sociální pedagogiky německého filosofa a pedagoga P. Natorpa (1854 – 1924), který se odvolává na Pestalozziho a na Platona. Pojem sociální pedagogika použil poprvé německý pedagog A. Diesterweg (1790 – 1866) v díle Rukověť vzdělání pro německé učitele, dále však dále tento termín nevysvětluje.³⁷

Významnou úlohu při formování koncepce sociální pedagogiky sehrály i názory a praktická sociálněvýchovná činnost Roberta Owena, Fridricha Fröbela, Charlese Locha a dalších.

Historické instituciální kořeny sociální pedagogiky:

1. Starostlivost o opuštěné děti a sirotky (12. – 13. století),
2. Školy pro chudobné (14. – 16. století),
3. Sirotčince a polepšovny (17. – 18. století),
4. Polepšovny a mateřské školy (18. – 19. století),
5. Sociální spravedlnost – sociální pomoc dětem a mládeži v novověku (20. stol).³⁸

Na vznik sociální pedagogiky měl vliv i rozvoj sociologie, jejímž zakladatelem je A. Comte (1798 – 1857). Zdůrazňoval úlohu výchovy ve snaze podřízení individuálním zájmům zájmům společnosti.³⁹

---

³⁷ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 11.

³⁸ HRONCOVÁ, J., *Sociální pedagogika – vývinové tendence a současný stav*. In *Sociální pedagog – Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinarodnou účasťou*. Bratislava: UK Bratislava, 2006, s. 16 - 21

³⁹ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 10.

2.2 Sociální pedagogika ve vybraných zemích

Sociální pedagogika v Německu

Sociální pedagogika se vyvíjela v Německu pod vlivem filozofie, sociologie a dalších vědních oborů. Pojem sociální pedagogika poprvé použil německý pedagog A. Diesterweg (1790 – 1866) v díle Rukověť vzdělání pro německé učitele, dále však dále tento termín nevysvětluje. Jiní autoři však uvádějí, že pojem *Sociální pedagogika* zavedl podle J. Schillinga v roce 1848 K. Mager. Název vznikl spojením slov *sociální* a *pedagogika*. Podle J. Schillinga měla sociální pedagogika společné kořeny se sociální prací, ale zaměřovala se na odstranění morálně-duchovního úpadku dětí a mladistvých. Objasnil mnohovýznamovost pojmu sociální, objasnil cíle sociální pedagogiky. Dílo: Sociální práce – hlavní směry vývoje SP a sociální práce – přehled historie sociální péče o děti, mládež i dospělé od 12. století až po současnost. Někteří autoři považují za zakladatele teoretického směru sociální pedagogiky německého filosofa a pedagoga P. Natorpa (1854 – 1924), který se odvolává na I. Kanta, H. Spencera a J. H. Pestalozziho a na Platona.

Významným představitelem německé sociální pedagogiky je i P. Barth (1858-1922), jenž rozvíjel své myšlenky sociální pedagogiky na filozoficko-sociologickém základě.⁴⁰

Rozpracoval zásady společenské výchovy, kde hlavní místo má formování vůle a rozumu, výchova přispívá ke změně a zušlechťování společnosti. Dílo: Dějiny sociálně pedagogických myšlenek (1920).

P. Bergmann (1862-1946), představitel experimentálního směru, preferoval empirickou sociální pedagogiku. Normy výchovy mají být podloženy výzkumem. Kladl důraz na prostředí, jeho veřejnou kontrolu a také na mimoškolní výchovu. Požaduje společenskou kontrolu rodiny.⁴¹

H. Nohl (1879–1960), G. Bäumerová (1873–1954) uvádějí, že sociální pedagogika stojí při rodině a škole jako další vzdělávací instituce. H. Nohl chtěl pro všechny formy

---

⁴⁰ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 11.

⁴¹ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 13-14.

společenského života vytvořit jeden sociálně-pedagogický pohled a pro sociální pedagogiku jediný předmět. G. Bäumerová ji chápala jako souhrn společenské a státní výchovné péče organizované mimo školy.

V Německu se sociální pedagogika kontinuálně rozvíjela po celé 20. století. Mezi významné autory této doby patří například:

K. Mollenhauer (1928–1998), osobnost společensko-kritické sociální pedagogiky. Sociálně pedagogickou činnost vidí jako ochranu, péči a poradenství. Zdůrazňuje potřebu rovnováhy mezi nároky společnosti a požadavky jedince. Sociální pedagogika je teorií pomáhající při řešení problémů při socializaci a odstraňování příčin.

H. Thirsch (*1935) je představitelem sociální pedagogiky orientované na životní prostředí. Dále poskytuje pomoc při zpracování sociálních konfliktů, pracuje profesionálně a preventivně.

H. Giesecke (*1932) je představitel tzv. ofenzivní sociální pedagogiky, která je pomocí při zvládnutí konfliktů, které vznikají v průběhu socializace. Jejím cílem je změna jednotlivce ve prospěch jeho osobní kompetence, která bude právně zaručena.

Německá sociální pedagogika je velmi úzce propojena se sociální prací. Sociální práce je chápána jako součást sociální pedagogiky a zahrnuje se do ní i poradenská činnost, pečovatelská, organizování volného času a pomoc všem potřebným.

V průběhu 90. let 20. století se v Německu mění chápání sociální pedagogiky, kdy zde jde spíše o vědu o výchovných aspektech dětí a mládeže ohrožené narušeným procesem socializace, tedy sociálně znevýhodněné v pojetí širším.⁴²

V některých ze spolkových zemí Německa se mezi sociální pedagogy řadí i učitelé mateřských škol a vychovatelé v různých domovech, zatímco pracovníci charitativních organizací jsou označováni jako sociální pracovníci.

---

⁴² KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 13-14.

Česká a slovenská sociální pedagogika

Na bývalém území Československa, tedy Česka a Slovenska nacházíme v historickém období různorodost chápání sociální pedagogiky. Jde o vznik sociální pedagogiky jako budoucího a samotného pedagogického odvětví, ale i sociálního poznávání s více představiteli na našem území.⁴³

Do předhistorie sociální pedagogiky v Čechách zařazujeme více jmen u kterých v dílech či praktické výchovné činnosti nacházíme sociální aspekty: J. Formánek, B. Bolzano (1781 – 1848), J. E. Purkyně (1787 - 1869), J. E. Wocel, K. S. Amerling (1807 - 1884) a F. Čupr (1821 - 1882).

Počátky české sociální pedagogiky bývají spojovány s G. A. Lindnerem (1828 – 1887), který patří k našim největším pedagogům. Působil jako profesor filosofie na Karlově univerzitě v Praze. Důležitým dílem pro rozvoj sociální pedagogiky u nás je jeho dílo „Pedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním.“ V této práci použil pojem sociální pedagogika. Dále zde rozvíjel své názory na sociální funkci výchovy.⁴⁴ G. A. Lindnera můžeme přiřadit k teoretickému směru sociální pedagogiky.

Významným sociologem a filozofem, který se věnoval i teorii a praxi pedagogické práce patří i T. G. Masaryk (1850 - 1937). Masaryk si jako vysokoškolský profesor uvědomoval, že je důležité vzdělání pro emancipaci malého národa. *Jeho požadavky na výchovu i vzdělání se nesly v duchu hledání souvislostí mezi respektem a individualitě chovance, edukanta a socializačními cíli výchovy.*⁴⁵

Po roce 1918 neměl G. A. Lindner příliš mnoho následovníků. K sociologickým základům pedagogiky významně přispěl profesor sociologie na brněnské univerzitě A. I. Bláha (1879 - 1960). V knize „Sociologie dětství“ (1927) má druhá kapitola název Sociologická pedagogika, jejímž zájmem je vliv společenského prostředí na jedince a stanovení výchovných cílů.

---

⁴³ LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, s. 13.

⁴⁴ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 11 – 12.

⁴⁵ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 58.

V celém období první republiky na rozdíl od německé i polské sociální pedagogiky nenajdeme výraznou osobnost či zásadní dílo sociální pedagogiky. Objevila se řada prací, které byly orientovány sociálněpedagogický nebo na oblast sociologie výchovy. „Dítě nad propastí“ (1933) od F. Štampacha se týká toulavých, cikánských dětí.

V otázce etnických menšin a ochrany jejich dětí se angažoval P. Pittr (1895 – 1976). Datum jeho narození bylo zařazeno mezi významná data UNESCO. V únoru 1948 emigroval do Německa následně do Švýcarska.

Za jistou výjimku v prvorepublikovém období by se dalo považovat dílo S. Velinského „Individuální základy sociální pedagogiky“ (1927), kde se jí snaží vymezit předmětem sociální pedagogiky je rozvoj všech předpokladů osobnosti, které se mění vlivem prostředí, jeho pojetí splývá s celou pedagogikou. O. Chlup se snaží o vymezení sociální pedagogiky ve svém díle „Pedagogika“ (1948).

Po roce 1948 byla sociologie prohlášena za buržoazní pavědu. Celá pedagogika se jevila jako sociální.⁴⁶

V roce 1967 vydal K. Galla „Úvod do sociologie výchovy“ Zde hovoří o sociální pedagogice v širší chápání jako o starosti vzdělávání širokých sociálních vrstev. Jde zde o osvětu a poskytování vzdělání, které je předpokladem pro lepší uplatnění.⁴⁷

Zásadním přelomem byl v bývalém Československu slovenský překlad R. Wroczynského „Úvod do sociálnej pedagogiky“ (1968). V tomto díle byla koncepce sociální pedagogiky jako obor, který prosazovali polští představitelé. Toto dílo nenaplnilo očekávání a nenastartovalo rozvoj sociální pedagogiky jako samostatného oboru.

V pracích vydaných v 70. i 80. letech nacházíme pokusy o vzkříšení sociální pedagogiky. Mezi slovenské autory té doby patří: O. Baláž se svými studii „Úvod do sociální pedagogiky“ (1973), „Učitel a společnost“ (1973), „Rozvoj společnosti a výchova (1977), „Sociálna pedagogika v systému pedagogických vied“ (1978), „Sociální aspekty výchovy“ (1981), „Sociálna pedagogika – problémy a perspektivy“ (1991). Baláž se ve svých pracích věnuje zásadním otázkám sociální pedagogiky a to vymezení jejího předmětu a vztah

---

⁴⁶ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 15 – 20.

⁴⁷ LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, s. 15.

k jiným vědám. Podle něj je sociální pedagogika pedagogickou disciplínou, která je založena na exaktních poznatcích řešících vztahy výchovy a společnosti.

Z českých pedagogů se k sociální pedagogice otevřeně hlásil profesor brněnské univerzity M. Přadka „Výchova a prostředí“ (1978). V tomto díle popisuje sociálněpedagogické trendy v západní Evropě od konce 50. let 20. Století, kdy přináší první informace o sociální pedagogice v zahraničí. I ve své další knize se věnuje sociální pedagogice „Vybrané problémy vztahu výchovy a prostředí“ (1983).⁴⁸

M. Přadka pracoval na obrození sociální pedagogiky. Je považován za zakladatele sociální pedagogiky u nás. Dlouhodobě se zabýval vlivem prostředí na jedince. Jako problém vnímá opomíjení náboženství v současné společnosti. Na přelomu 19. a 20. století se staly aktuálními otázky týkající se problémů v oblasti dětské práce, industrializace společnosti, nezaměstnanost a stěhování za prací, migrace a vystěhovalectví. Zde měla sociální pedagogika své praktické uplatnění.⁴⁹

Sociální pedagogiku na Slovensku v 60. letech značně ovlivnil J. Četečka. Z jeho děl bych uvedl například Sociológia v pedagogike, Medziľudské vzťahy a zoskupovaně mládeže, Pedagogika a Adlerova individuálna psychológia. V díle Sociológia v pedagogike klade důraz na to, že pedagogika se musí v praxi opírat nejen o psychologii, ale i o pedagogickou sociologii. Upozorňuje na závislost výchovy od společnosti, ale i závislost společnosti od pedagogiky. Sociální pedagogiku významně ovlivnil i další slovenská autor A. Jurovský. Jako profesor psychologie se zaměřil na studium sociálního prostředí a na výchovné poradenství. Mezi jeho díla patří Děťa a disciplína, Súlad v rodinnom živote, které jsou zaměřeny na chápání vlivu prostředí na člověka. Rodinnému prostředí připisuje velký význam pro dobro člověka.

K zásadnímu zlomu došlo po listopadu 1989, kdy se vytváří nové a podstatně příznivější podmínky pro rozvoj pedagogické teorie. Termín sociální pedagogika se stal frekventovaným pojmem ve čtyřech významech a to: metodologickém, pedagogické disciplíně, studijním oboru, a vyučovacím předmětu. Česká pedagogika se vrací ke svým kořenům, k husitskému odkazu, ke Komenskému, k Lindnerovi, k Masarykovi. Obnovují se

---

⁴⁸ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 17.

⁴⁹ PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J., *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vydání. Brno: MUNI, 2004. s. 5 – 17.

kontakty se západní pedagogikou. V podstatě se rozšířila síť vysokých škol, zvláště univerzit. Vedle tradičních univerzit jako je Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita v Brně a univerzita Palackého v Olomouci, vznikly po roce 1990 univerzity moderního věku. Byly zřízeny většinou v sídlech pedagogických fakult s nejrozmanitějším složením fakult (např. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Západočeská univerzita v Plzni, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě, Univerzita Hradec Králova a další.)⁵⁰

Nejvýznamnějším představitelem české sociální pedagogiky v současnosti je B. Kraus. Z množství jeho děl můžeme vybrat například *Člověk - prostředí – výchova* (2001), nebo *Základy sociální pedagogiky* (2008). Sociální pedagogiku chápe jako sociální aspekt výchovy. Sociální pedagogice se věnuje i J. Balvín. Především se zaměřuje na problematiku Rómů a jejich výchovy, vzdělávání, trávení volného času a kultury. Mezi jeho díla patří například „Rómové a sociální pedagogika, Bariery a negativní jevy v životě a vzdělávání Rómů a jeho nejnovější dílo *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*.“

Dalšími současnými představiteli české sociální pedagogiky jsou například J. Semrád, S. Klapilová, P. Klíma, D. Knotová, Š Kašpárková, J. Hladík, J. Bendl.

Po listopadu 1989 se na Slovensku začala sociální pedagogika rozvíjet jako vědní a studijní obor na vysokých školách. Přitom však vycházela ze zkušeností německého modelu tohoto oboru. V roce 1999 se pod garancí Z. Bakošové konala významná vědecká konference pod názvem *Současný stav sociální pedagogiky na Slovensku*. Pozornost zde byla věnována vztahu sociální pedagogiky a sociální práce. Pro studium vytvořila skripta Z. Bakošová pod názvem „*Sociálna pedagogika. Vybrané problémy*“ (1994)

P. Ondrejkovič při vymezování předmětu sociální pedagogika poukazuje na blízký vztah sociální pedagogiky a sociální práce. Dle jeho názoru lze sociální pedagogiku vnímat jako vědu o výchově, která se uplatňuje v sociální práci a která tvoří podstatnou část její činnosti.⁵¹

---

⁵⁰ JŮVA, V., sen. a jun., *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 2007, s. 80 – 81.

⁵¹ HRONCOVÁ, J., *Sociálna pedagogika – vývinové tendence a současný stav*. In *Sociálny pedagóg – Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinarodnou účasťou*. Bratislava: UK Bratislava, 2006, s. 20 – 21.

P. Ondrejkovič pracuje v oblasti sociologie výchovy, sociologie mládeže a sociální patologie. Od r. 2003 působí na Fakultě sociálních věd a zdravotnictva UKF v Nitře jako její děkan a vysokoškolský profesor.

Nepsal několik děl například: Úvod do sociológie výchovy (1996), Socializácia mládeže (1997), Sociálna pedagogika a sociálna práca (1999), Socializacia mládeže jako vychodisková kategoria sociologie výchovy a sociologie mládeže (1999), Sociálna patológia (2000),⁵²

Na Pedagogické fakultě Matěje Bela v Banské Bystrici je pracoviště, které dnes tvoří tradici sociální pedagogiky. Významnou osobností je zde zejména J. Hroncová. Zabývá se otázkou profesních kompetencí sociálního pedagoga a problematikou sociálně patologických jevů - Sociálna patológia (2004). Spolu s I. Emmerovou se zabývají otázkou vymezení role sociální pedagogiky v oblasti prevence a resocializace. Za předmět sociální pedagogika považují jako teoretické disciplíny především sociální aspekty výchovy a vývoje osobnosti, Autorky zdůrazňují, že sociální pedagogika se orientuje „*na tretiu oblasť výchovy, v rámci ktorej intervenuje do procesov socializácie najmä u ohrozených a sociálne znevýhodnených skupín detí a mládeže, ale aj dospelých. Napomáha rodine a škole rešit krízove situácie a predchádzať vzniku dysfunkčných procesů. Jej cieľom je výchova k svépomoci, obnovenie normalitě člověka a snaha o zlepšenie spoločenských podmienok, v ktorých žije.*“⁵³

Z. Bakošová se přiklání k chápání sociální pedagogiky jako sociální pomoci a do této problematiky zahrnuje i problematiku sociálně patologických jevů, romskou problematiku, problematiku sociálně i mravně narušených dětí, mládež a jiné problémy.⁵⁴

Z. Bakošová je představitelka Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.

Z děl je třeba uvést Sociálna pedagogika jako životná pomoc, Sociálna pedagogika. Vybrané problémy.

Mezi autory, kteří přispěli k vymezení pojmu sociální pedagogika patří: Z. Bakošová, J. Hroncová, J. LEVICKÁ, I. Danek, P. Ondrejkovič a jiní.

---

⁵² http://osobnosti.sk/osobnost_tlac.php?ID=1397

⁵³ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 53.

⁵⁴ HRONCOVÁ, J., *Sociálna pedagogika – vývinové tendence a súčasny stav*. In *Sociálny pedagog – Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinarodnou účasťou*. Bratislava: UK Bratislava, 2006, s. 20 – 21.

V roce 2003 bylo založeno výzkumné pracoviště Sekce sociální pedagogiky při Slovenské pedagogické společnosti SAV v Bratislavě pod vedením Z. Bakošové.

Nyní tento obor zaznamenává velký zájem z řad studentů a je nabízen např. na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, na Pedagogické fakultě Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici, a na Fakultě přírodních věd v Žilině.

Kraus uvádí k vývoji české sociální pedagogiky, že zlomovým bodem pro vývoj se stal rok 1989, od kterého zaznamenala nebývalý rozvoj. Vzhledem k tomu, že z minulosti nebylo na co navazovat, byl vývoj v počátku první poloviny devadesátých let poznamenán různými rozdílnými přístupy a hledáním. Postupně se však situace vykryštovala. V současné době lze konstatovat, že pojetí sociální pedagogiky se zformovalo jako speciální vědní disciplína, která se zabývá sociálními aspekty výchovného procesu ve dvou oblastech. Jde o kompenzaci a o profylaxi.

Sociální pedagogika v Polsku a dalších zemích

Polská republika patří mezi evropské země, kde má sociální pedagogika největší tradici.

Historie polské sociální pedagogiky je bohatá na různorodé teoretické koncepce, především na oblast výzkumu. Půdu pro vznik sociální pedagogiky připravila probíhající carská rolnická reforma, povstání a společensko-ekonomická situace po roce 1864 a rozvoj společenských věd spolu s novými požadavky na výchovu.⁵⁵

Vývoj polské sociální pedagogiky začíná na přelomu 19. a 20. století. Rozvoj polské sociální pedagogiky začínal ve velmi důležitých událostech polských dějin, což se určitě projevilo na její charakteristice. Od samého začátku byla sociální pedagogika spjatá s osvětou a prací pro společnost a to v čase získávání nezávislosti v Polsku. Těžké osudové rány jako války, epidemie a hlad narostly do problémů, jako je trestná činnost, tuláctví a morální devastace. Vznikla tedy nutnost pomoci těmto poškozeným lidem.

---

⁵⁵ NIKLOVÁ–MALOVÁ, M., K niektorým otázkám vývoja sociálnej pedagogiky v Poľsku. *Pedagogická orientace*, 2007, roč. 17, č. 3, str. 20.

Hlavním představitelem a jedním z hlavních zakladatelů sociální pedagogiky do roku 1918 byl S. Karpowicz (1864-1921). Je průkopník polské sociální pedagogiky. Za hlavní cíl uváděl všestranné formování člověka v souladu s požadavky přírody a prostředí. Jeho následovníkem byl Krzywicki.

Za nejvýznamnějšího představitele polské sociální pedagogiky a dle některých autorů za zakladatele lze považovat H. Radlinskou (1879–1954), která sociální pedagogiku definovala jako „*vědu o člověku koncentrující svoji pozornost na vzájemné vztahy jednotlivce a prostředí*“. Předmět sociální pedagogiky podle jejího názoru je vliv prostředí působící na proces výchovy.⁵⁶

H. Radlinska se snažila o zformulování předmětu a úlohy sociální pedagogiky, který uveřejnila v publikacích „*Z zagadnień pedagogiki społecznej*“ (O problémech sociální pedagogiky) a *Podstawy wychowania narodowego* (1909, 1910). Toto období je zaměřené na vytvoření teoretického základu sociální pedagogiky v Polsku.⁵⁷

V mnohých svých dílech utvořila koncepci sociální pedagogiky, která se stala inspirací pro mnoho dalších sociálních pedagogů v Polsku. Podle Radlinské by se měla sociální pedagogika zabývat národní výchovou, pěstováním vymezeného postoje, utvářet vědomí státní příslušnosti, směřováním na zabezpečení vhodného rozvoje každého člověka a zabezpečením mu vhodné podmínky k tomuto rozvoji. Radlinská zůstala problematice osvětové činnosti věrná i po získání nezávislosti. Nejdůležitější publikace Radlinské - chronologicky: *Praca oswiatowa* - její zadání, metody, organizace 1913, *Stosunek wychowawczy do Srodowiska Społecznego* 1935, *Oswiata dorosłych* 1947 a *Egzamin z pedagogiki społecznej* 1951.⁵⁸

První katedra sociální pedagogiky vznikla na univerzitě v Lodži. Vedoucí této katedry byla H. Radlinská. Vzhledem k politickým událostem a novým socialistickým politickým zaměřením Polska byla v roce 1949 katedra zrušena. V roce 1950 byla zrušena všechna ostatní pracoviště sociální pedagogiky. V letech 1950 – 1956 vývoj sociální pedagogiky stagnoval. Sociální pedagogika byla označena jako buržoazní a kapitalistický nežádoucí směr, ke kterému v socialismu neexistuje příslušná problematika k řešení.

---

⁵⁶ LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, 2012, s. 22 - 23.

⁵⁷ NIKLOVÁ–MALOVÁ, M., K niektorým otázkám vývoja sociálnej pedagogiky v Poľsku. *Pedagogická orientace*, 2007, roč. 17, č. 3, str. 20.

⁵⁸ LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, 2012, s. 23 - 24.

R. Wroczyński (1909–1978) vytvořil ucelenou koncepci sociální pedagogiky v Polsku, formuloval její předmět, cíle a vymezil ji jako nauku o podmínkách výchovného procesu v prostředí a problémech výchovy mimo školu. Stanovil procesy profylaxe a kompenzace ve výchově. Ve svém díle *Úvod do sociální pedagogiky* (1966) vytváří ucelenou koncepci o profilaci a kompenzaci. Slovenský překlad vyšel v roce 1966.

Sociální pedagogika jako studijní obor byl nejprve vyučován jako specializace oboru Pedagogika a to na Gdaňské univerzitě v 90. letech. Vzhledem k rozšíření společensky negativních jevů na základě tehdejší politické situace vznikla potřeba vzniku studijního oboru sociální pedagogika. Vznikly katedry sociální pedagogiky v Olšině a v Zelené Hůrce.

Polští autoři se zaměřovali na přirozené prostředí výchovy. Do tohoto prostředí zahrnují rodinu, vrstevnické skupiny a lokální prostředí. Pozornost také věnují mimoškolní výchově ve volném čase a optimálnímu využívání volného času.

Sociální pedagogika má v Polsku řadu významných autorů, například A. Kamińskiego, T. Pilcha a mnoho dalších.

V dalších zemích se zastavíme v Rusku. I zde měla sociální pedagogika kořeny v minulosti. Z hlediska teorie a praxe najdeme dílech dvou osobností a to: S. T. Šackij (1878 – 1934) jenž zdůrazňoval význam prostředí pro výchovný proces a rozlišoval tři okruhy: rodina, škola, obec. Zastával názor, že škola má působit i za jejími branami a má se spolupodílet na kulturní a společenské činnosti. Pedagog je podle něj veřejný pracovník.

Další významnou osobností ruské sociální pedagogiky je A. S. Makarenko (1888 – 1939), který spojoval teorii se svými bohatými zkušenostmi z praxe. Působil jako vedoucí Gorkého kolonie v Poltavě a později vybudoval pracovní komunu Dzeržiného. Zde uplatňoval svůj výchovný systém založený na využívání vztahů v kolektivu, na režimové metodě jako základního prostředku k utváření kázně, která prostupovala celým výchovně vzdělávacím procesem.⁵⁹

---

⁵⁹ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 22 - 24.

3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR

Sociální pedagogika se nejdříve objevila jako samostatný studijní obor specializací oboru pedagogika v bakalářském studijním programu.

Hřebíček uvádí, že je neobyčejná rozdílnost v pojetí profilů a studijních plánů oboru sociální pedagogika na různých českých vysokých školách. Škodí nejen absolventům v praxi, ale je i v rozporu s obecně odzkoušenými trendy a zkušenostmi, které se s přehledem a racionalitou prosazují v celé profesní sféře.⁶⁰

3.1 Koncepce studijního oboru

Během samotného bouřlivého rozvoje sociálně pedagogického hnutí v Česku jsou problémem způsobili profesionálové tedy sociální pedagogové. Sociální pedagogika má při své tvorbě studijního oboru vycházet z praxe a potřeb společnosti. Má zohledňovat další uplatnění absolventů.

Hřebíček uvádí, že „*sociální pedagogika je profesní vysokoškolský studijní obor, který:*

- *je především podmíněn odpovídající sociálně-vědní teorií; podle ní má obor sociální pedagogika široce a přitom přesně vyjádřený smysl a obsah, je adekvátně strukturovaný a v uměřených proporcích zprostředkovává odborné i všeobecné vědomosti, dovednosti a schopnosti;*
- *vychází z požadavků praxe; tato praxe jeví o absolventy zájem a aktivně se podílí na koncipování jejich odborného profilu;*
- *ctí obecné zákonitosti současné profesiografické teorie: profese tendují k širokému (nikoli k úzkému) odbornému profilu; ve skladbě oboru nacházíme čtyři principiální položky: obecný odborný základ, specifickou odbornou část, všeobecně-vzdělanostní část a celoosobnostní součást přípravy absolventů;*

---

⁶⁰ HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 364.

- *respektuje obecné zákonitosti vysokoškolského vzdělávání a vzdělání: jednotu vědy a didakticko-odborného obsahu výuky spojení odbornosti a kultivace VŠ absolventů, plnou prostupnost VŠ vzdělávání, přiměřený předstih profilu vzdělání před aktuálními standardy praxe.*“⁶¹

Hřebíček také uvádí strukturu oboru Sociální pedagogika.

1) Sociální pedagogika je odborně-vzdělávací obor, jeho těžiště leží v souboru vědomostí, dovedností a schopností, které mají obecně odborný ráz. Je to soubor disciplín, které nejprůkazněji vyjadřují identitu oboru, jeho specifiku. Obecně odborná část tvoří základ oboru. Její dílčí disciplíny ve svém celku jsou rozhodujícím parametrem hodnocení propracovanosti, vědeckosti a účelnosti oboru. Podle Hřebíčkovy soudu sem patří:

- *Filozofie socializace člověka.*
- *Základy sociální pedagogiky.*
- *Dějiny sociální pedagogiky.*
- *Metodologie sociální pedagogiky.*
- *Teorie sociálně-edukativního utváření osobnosti.*
- *Teorie didakticko-osvojovacího procesu.*
- *Teorie školy a školské politiky.*
- *Teorie rodiny jako sociální a edukativní instituce.*
- *Teorie volného času a volnočasového utváření osobnosti.*
- *Teorie sociálně-edukativního (včetně profesního) poradenství.*
- *Teorie sociálního a výchovně-vzdělávacího managementu.*
- *Eventuálně další.*⁶²

Uvedené disciplíny tvoří bázi studijního oboru.

---

⁶¹ HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 361.

⁶² HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 362.

2) Poznatky a dovednosti všeobecně-vzdělanostního a interdisciplinárního rázu. Jejich soubor významně přispívá ke koncepci patřičně širokého rázu oboru.

Hřebíček uvádí návrh disciplín pro sociální pedagogiku:

- *Základy filozofie.*
- *Základy ekonomie.*
- *Základy politologie.*
- *Cizí jazyky.*
- *Základy matematické statistiky.*
- *Základy výpočetní techniky a programování.*
- *Metodologie vědy.*
- *Vybrané hraniční vědy - psychologie, sociologie, právo.*⁶³

3) Vývoje sociální pedagogiky, způsobují speciálně odborné vědomosti, dovednosti, organizované v odpovídajících vzdělávacích kurzech a disciplínách. Mají ráz kooperující interdisciplinární. Hřebíček uvádí některé z možných specializací, jež přichází v úvahu na oborovém studiu sociální pedagogiky:

- *Sociálně-edukativní, případně profesní poradenství.*
- *Management sociálních a školských zařízení.*
- *Speciální pedagogika.*
- *Pedagogika volného času.*
- *Pedagogika nápravných a vězeňských zařízení.*
- *Řízení lidských zdrojů a další.*⁶⁴

---

⁶³ HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 363.

⁶⁴ HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 364.

Profil sociálního pedagoga

Primárním cílem sociální pedagogiky v 21. století je vybavení člověka sociálními dovednostmi umožňujícími „dobrý život“. Při využití ve vzdělávání a v školství vede sociální pedagogika k naplňování jeho prvořadého cíle. Profil absolventa jednotlivých stupňů a typů škol je definován klíčovými kompetencemi.

Sociální pedagogika je řazena mezi obory, které jsou označovány jako pomáhající profese. Je založena na potřebě pomáhat druhým lidem a na důrazu na respektování individuálních potřeb klienta. Působnost sociálního pedagoga je velmi proměnlivá. Jsou dvě hlavní funkce sociálního pedagoga.

- *„Funkce integrační obsahuje především defenzivní nebo statický moment. Tato funkce reflektuje to, do jaké míry může sociální pedagog zastavit a sladit sociální problémy jedince a jak je mu schopen zajistit či zprostředkovat odbornou pomoc nebo podporu.*
- *Funkce rozvojová obsahuje především moment prevence a v podobě primární prevence se dotýká prakticky celé populace. Jde tedy především o za jištění optimálních podmínek pro realizaci optimálního životního způsobu a hodnotného naplnění volného času.“⁶⁵*

Při popisu profese sociálního pedagoga zde spojujeme s pojmem profesní kompetence, tedy popis jeho profesní kvality. Do pojmu profesní kompetence zahrnuje celé spektrum podmínek, předpokladů pro jejich naplnění tedy: znalosti, dovednosti, postoje a zkušenosti. Samozřejmě existuje řada různých pohledů na strukturu a klasifikaci profesních kompetencí. Převládá pojetí, které kompetence vytváří na základě analýzy rolí sociálního pedagoga a vyjadřuje je v termínech klíčové dovednosti uplatňované v pracovním procesu. V roce 1974 Dieter Mertense k pojmu klíčové dovednosti uvedl jejich výčet:

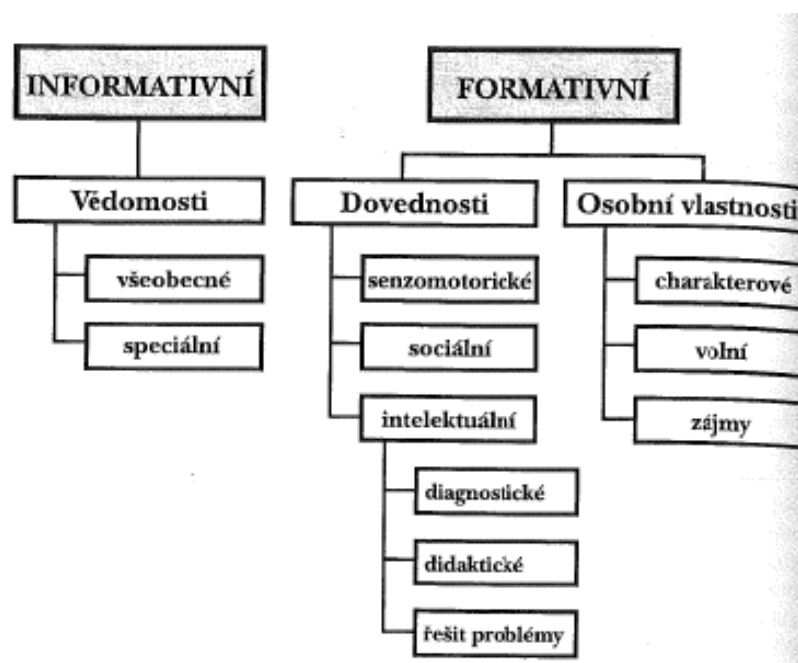
- **„základní kompetence:** *základní myšlenkové operace jako předpoklad kognitivního zvládnání nejrůznějších situací a požadavků;*

---

⁶⁵ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogia*. Praha: GRADA, 2012, s. 73.

- **horizontální kompetence:** získávat informace, porozumět jim, zpracovávat je a chápat jejich specifčnost;
- **rozšiřující prvky:** základní vědomosti v rovině **fundamentálních** kulturních technik (např. početní operace) a znalostí důležitých pro určité povolání;
- **dobové faktory:** doplňovat mezery ve znalostech vzhledem k novým poznatkům (např. moderní dějiny a literatura, počítání s množinami, ústava).⁶⁶

Obr. č. 1: Model kompetencí sociálního pedagoga.

Zdroj: KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 36.

⁶⁶ PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogie*. Praha: GRADA, 2012, s. 75.

Sociální pedagog potřebuje:

- *optimismus* - aby mohl přinášet lidem naději na změnu;
- *odvahu* - aby se nedal zastrašit nesnázemi lidských osudů;
- *smysl pro realitu* - aby si uvědomil vlastní limity, ale i skutečné potřeby a možnosti svých klientů;
- *kreativitu* - aby nespoléhal na osvědčený univerzální recept na dobrý život, ale hledal vždy znovu v zájmu klienta - nové způsoby, nové cesty a nové pohledy;
- *politické myšlení* - aby se chtěl a uměl zabývat potřebami společnosti jako celku i jednotlivce;
- *sociální citění* - aby rozumem hledal, ale i srdcem pochopil;
- *sebekázeň* - aby umožnil klientovi realizovat jeho vlastní životní cestu a nenutil mu svou;
- *trpělivost* - aby si vždy znovu uvědomoval, že žijeme stále „napoprvé“ - život je souvislá řada pokusů a omylů, úspěchů i pádů;
- *profesionalitu* - aby mohl mít potřebný odstup a znal svoji pracovní roli a cíl své práce;
- *radost* - protože je nejsilnějším motorem i odměnou dobrého života.⁶⁷

Uplatnění sociálního pedagoga

V současné společenské situaci existuje i společenská poptávka po službách sociálních pedagogů. Školy však volají po zřízení místa školního psychologa. Prioritou se stává výchova ke kázní, kooperaci a vzájemnému soužití. Mikulová do této oblasti možností práce sociálních pedagogů řadí:

- *předškolní zařízení* - práce s rodiči a dětmi,
- *školní poradenská pracoviště* - prevence a řešení sociálně patologických jevů primární a sekundární prevence,

---

⁶⁷ MIKULOVÁ, M., Sociální pedagogika a její místo ve školství. In *Sociální pedagogik v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, str. 39 – 51.

- *školská poradenská zařízení prevence a řešení sociálně patologických jevů (sekundární prevence) v kontextu práce s rodinou,*
- *školská metodická a vzdělávací zařízení - vzdělávání učitelů,*
- *školská výchovná zařízení - sociálně edukační a aktivizační programy,*
- *externí odborné služby (prevence, poradenství, intervence), výzkumná a publikační činnost.*⁶⁸

Sociální pedagog se může uplatnit ve výchovných zařazeních, v poradenských zařízeních, v oblasti výchovy mimo vyučování, v institucích sociální pomoci a starostlivosti, v státní a nestátní sféře, která je zaměřena na plánování a prognózování dalšího života lidí, kteří se ocitají na okraji společnosti. Možnosti jsou i v oblasti základního a aplikovaného pedagogického výzkumu. Své uplatnění může nalézt v těchto rezortech:

- sociálních věcí a rodiny,
- školství,
- zdravotnictví,
- Ministerstva vnitra,
- Ministerstva spravedlnosti,
- Ministerstva kultury,
- v jiných oblastech.⁶⁹

Kraus k předpokládané možnosti uplatnění v profesi sociálního pedagoga uvádí:

a) rezort školství, mládeže a tělovýchovy:

- školní kluby, družiny, domovy mládeže,
- dětské domovy (vychovatel v ubytovacím zařízení),
- domy dětí a mládeže, střediska volného času,

---

⁶⁸ MIKULOVÁ, M., Sociální pedagogika a její místo ve školství. In *Sociální pedagogik v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 39 – 51.

⁶⁹ ŠEREŠ, I., Kurikulárne aspekty sociálnej pedagogiky jako studijného programu. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě – současný stav a perspektivy*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, s. 570 – 580.

- instituce výchovného poradenství (včetně výchovného poradce ve školách),
- systémy preventivní výchovné péče (koordinátor prevence, metodik prevence, krizová centra, střediska pro mládež),
- sociálně výchovná a osvětová činnost zaměřena na seniory;

b) rezort spravedlnosti:

- oblast penitenciární a postpenitenciární péče (vychovatelé v nápravných zařízeních, věznicích, institut mediačního a probačního pracovníka);

c) rezort práce a sociálních věcí:

- sociální asistenti,
- sociální kurátoři pro mládež,
- instituce sociálně výchovné péče o seniory,
- ústavy sociální péče;

d) rezort vnitra:

- utečenecké tábory,
- okrsková služba,
- kriminální prevence;

e) oblast církevních, společenských a neziskových organizací:

- instituce péče o mládež, nadace apod.
- humanitární a charitativní instituce, střediska křesťanské pomoci.⁷⁰

Jsou zde uvedeny instituce, které s pracovníkem daného typu počítají a u některých je třeba jejich uplatnění teprve zakotvit. Další uplatnění v některé profesi vyžaduje ještě další specializační vzdělání, například pro mediační a probační službu či ve zdravotnictví. Mezi pomáhající profese zahrnujeme taktéž sociálního pedagoga.

---

⁷⁰ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 205.

3.2 Akreditace studijních oborů

Vysokoškolské vzdělání se získává studiem v rámci akreditovaného studijního programu podle studijního plánu stanovenou formou studia. Studijní program podléhá akreditaci podle § 78 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Akreditaci uděluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, kdy jednou z podmínek je souhlasné stanovisko Akreditační komise. Studijní program se může členit na studijní obory.

Podle § 81 zákona o vysokých školách může o akreditaci studijního programu požádat kromě vysoké školy i jiná právnická osoba se sídlem v ČR zabývající se vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činností, a to buď spolu s vysokou školou, nebo i samostatně. Podmínkou udělení akreditace je však dohoda s příslušnou vysokou školou o vzájemné spolupráci. Tato vysoká škola přijímá uchazeče o studium ve studijním programu a uděluje absolventům tohoto studijního programu příslušný akademický titul. Ve vysokoškolském diplomu je též uvedeno, kde byl studijní program uskutečňován.⁷¹

Status akreditační komise je schválený Vládou ČR usnesením č. 744 ze dne 28. července 2004. Akreditační komise má 21 členů, které jmenuje vláda České republiky. Členové Akreditační komise jsou jmenováni na dobu šesti let; jmenování mohou být nejvýše na dvě funkční období.

V úvodním ustanovení statusu akreditační komise je uvedeno“

(1) „Akreditační komise (dále jen „komise“) pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost vysokých škol. K tomuto cíli zejména:

a) hodnotí činnost vysokých škol a kvalitu akreditovaných činností a zveřejňuje výsledky hodnocení,

b) posuzuje další záležitosti týkající se vysokého školství, které jí předloží ministr a vydává k nim stanovisko.

---

⁷¹ <http://aplikace.msmt.cz/vysokeskoly/StudijniProgramy/Komentar.htm>

(2) Komise vydává stanovisko.

- a) k žádostem o akreditaci studijních programů,
- b) k žádostem o oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem,
- c) ke zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakulty univerzitní vysoké školy,
- d) k udělení státního souhlasu pro právnickou osobu, která chce působit jako soukromá vysoká škola,
- e) k určení typu vysoké školy,
- f) k námitkám žadatelů zpochybňujícím správnost stanovisek komise uvedených v písmenech a) a b), bude-li komise o stanovisko k námitkám požádána Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“).⁷²

Při žádosti o akreditaci v bakalářském studijním oboru Sociální pedagogika, která se komisi předkládá, musí mít náležitosti, jež jsou upravené vyhláškou č. 42/1999 Sb. o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu. Požadavky se zpracovávají do podoby doporučených formulářů, do nichž jsou žádosti vyplňovány (viz Příloha č. 2). Žádosti se zasílají elektronické podobě odboru vysokých škol na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a dále pak ve trojím písemném vyhotovení.

Formuláře, jsou rozděleny na oddíly A – I v podobě tabulky. Součástí těchto formulářů je i metodická pomůcka k vyplnění požadovaných náležitostí. Názvy těchto formulářů jsou zde níže uvedeny:

- A:** Žádost o akreditaci/rozšíření nebo prodloužení doby platnosti akreditace bakalářského/magisterského studijního programu.
- Ba:** Charakteristika studijního programu a jeho oborů, pokud se na obory člení.
- Bb:** Prostorové, informační a přístrojové zabezpečení studijního programu.
- C:** Pravidla pro vytváření studijních plánů SP (oboru) a návrh témat prací.
- D:** Charakteristika studijního předmětu.
- E:** Personální zabezpečení studijního programu (studijního oboru) – souhrnné údaje.

---

⁷² http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/234_statut_ak_2004.pdf

F: Související vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnost.

G: Personální zabezpečení - přednášející.

I: Uskutečňování akreditovaného SP mimo sídlo vysoké školy.⁷³

Doba platnosti akreditace studijního programu:

1. U doktorského studijního programu se platnost akreditace doporučuje na 8 roků nebo 4 roky v závislosti na kvalitě zabezpečení a související výzkumné, resp. umělecké činnosti.
2. U bakalářského a magisterského studijního programu se platnost akreditace doporučuje na 8 roků nebo 6 roků v závislosti na kvalitě zabezpečení a související výzkumné, resp. umělecké činnosti. Ve výjimečných případech je možné stanovit platnost akreditace na dobu 4 roků a kratší (jedná se zpravidla o nové studijní programy a obory a o případy, kdy zabezpečení studijního programu neposkytuje dostatečnou perspektivu rozvoje na dobu delší než 4 roky).
3. U rozšíření akreditace o formu studia se platnost akreditace stanovuje na dobu platnosti akreditovaného studijního programu (resp. studijního oboru).
4. U akreditace studijního programu (resp. studijního oboru) v cizím jazyce se platnost akreditace stanovuje na dobu platnosti příslušného akreditovaného studijního programu (resp. studijního oboru) v češtině.

3.3 Sociální pedagogika jako studijní obor na VŠ v roce 2005

Na základě získaných informací ze Sociální pedagogiky jako obor studia na vysokých školách – dílčí analýza vzdělávacích příležitostí v ČR uvedené ve sborníku Sociální pedagogika v teorii a praxi, lze konstatovat, že v akademickém roce 2005/2006 se sociální pedagogika studovala na pěti vysokých školách: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Masarykova univerzita v Brně, Ostravská univerzita v Ostravě, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, celkem ve čtrnácti studijních oborech. Obor sociální

---

⁷³ <http://www.akreditacnikomise.cz/cs/nalezitosti-zadosti.html>

pedagogika se na těchto univerzitách studuje ve třech typech studijních programů bakalářském, magisterském a navazujícím magisterském. Studium se realizuje jak v prezenční, tak v kombinované formě.

Masarykova univerzita v Brně - filozofická fakulta

Prezenční bakalářský studijní obor Sociální pedagogika a poradenství vychází z koncepce sociálně pedagogických aktivit jako výchovné pomoci v různých etapách životní dráhy a z poradenství jako nepostradatelné součásti sociální i osobní dimenze života a pomoci při orientaci v nejednoznačných životních situacích. Studijní program se vyznačuje výraznou praktickou orientací, která se projevuje jednak charaktery kurzů, typů praxí. Cílem studijního programu je připravit profesionála, který bude schopen poskytnout přiměřenou a adekvátní podporu lidem a podpořit jejich „fungování“, bude umět pomoci při zvládnání náročných životních situací a bude se orientovat v možnostech poradenské intervence i dlouhodobé poradenské péče.

Masarykova univerzita v Brně - pedagogická fakulta

Kombinovaného bakalářského studium oboru Sociální pedagogika - snahou je poskytnout studentům teoretický základ z jednotlivých pedagogických a psychologických disciplín. Kladen je důraz na aplikaci soudobých poznatků do oblasti sociální pedagogiky a problematiky sociální práce. Cílem studia je připravit kvalifikované odborníky pro profesi sociálních pedagogů, pracovníků v oblasti primární, sekundární a terciární prevence a intervence.

Prezenční bakalářské studium oboru Sociální pedagogika a volný čas – připravit na působení v oblasti volnočasové pedagogiky, v oblasti sociální práce, prevence sociálních patologií, gerontopedagogiky, etnopedagogiky a multikulturní výchovy.

Kombinované magisterské studium studijního oboru Sociální pedagogika se zaměřuje na přípravu odborníku pro práci v oblasti primární, sekundární, terciární prevence a intervence. Studenti jsou připravováni pro výkon činností výchovných, poradenských, resocializačních, výzkumných, řídicích, plánovacích a organizačních.

Ostravská univerzita v Ostravě

Kombinované bakalářské studium oboru s názvem Sociální pedagogika – prevence a resocializace. Studijní obor se zaměřuje na problematiku sociálních deviací a na práci s rizikovou či již deviantně jednající částí dospělé populace. Cílem studia je vytvoření potřebných studijních návyků a dovedností, vytvoření teoretického vědomostního základu, rozvoj a zdokonalení organizačních a praktických dovedností, jak navrhovat, řídit a posuzovat. Převýchovně-vzdělávací proces u dospělých, rozvoj schopností a dovedností přiblížit se k dospělým. Získávat jejich důvěru a ovlivňovat je směrem k samostatnosti a aktivitě k rozvoji prosociálního jednání.

Navazující kombinované magisterské studium oboru Sociální pedagogika – prevence a resocializace Cílem je rozšířit absolventům znalosti a praktické dovednosti pro sociální a pedagogickou (andragogikou) diagnostiku a hodnocení společenských jevů cestami sociologického, resp. pedagogicko (andragogického) výzkumu.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Kombinovaná forma bakalářského studia oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně je uskutečňována na společné akreditace s Institutem mezioborových studií v Brně, přičemž výuka probíhá především v Brně. Ve Zlíně je uskutečňováno studium se zaměřením na pomáhající profese. V Brně se realizuje studium se zaměřením na státní správu.

Prezenční bakalářský studijní obor Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně připravuje kvalifikované pedagogické pracovníky pro oblast školství a sociálních služeb. Studenti si v rámci studia osvojují teoretické znalosti z oboru pedagogiky, psychologie, sociologie a dalších oborů všeobecného zaměření.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Bakalářský studijní obor Sociální pedagogika je vytvořen, aby poskytoval vysokoškolské vzdělání pro pracovníky z různých oblastí veřejné správy (státní správy i samosprávy) a také pro pracovníky z jiných institucí, které se zabývají sociální prací, prevencí a bezpečnostními otázkami (nadace, neziskové organizace, soukromé bezpečnostní služby, vzdělávací instituce). Cílem je budovat proklientsky orientované pojetí sociálně pedagogické práce.

Univerzita Hradec Králové v Hradci Králové

Magisterský studijní obor *Sociální pedagogika se zaměřením na tělovýchovu a sport* je nabízen v prezenční formě studia. Je zde koncipována na přípravu pracovníků, kteří se budou specializovat především na zdravý rozvoj osobnosti ve směru správného životního způsobu a hodnotného naplnění volného času. Magisterský studijní obor *Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii* je nabízen v prezenční i kombinované formě. Absolventi studijního oboru by měli působit v prevence sociálních deviací a pracovat deviantními jedinci ve smyslu reedukace a resocializace. Univerzita Hradec Králové nabízela v akademickém roce 2005/2006 magisterské studium sociální pedagogiky ve třech zaměřeních uvedených v tabulce č. 1.

Univerzita Hradec Králové je jedinou univerzitou, na které je možné studovat sociální pedagogiku přímo v magisterském studijním programu a to na Pedagogické fakultě. Studium těchto oborů je čtyřleté. V prezenční formě je ve studijním programu *Vychovatelství* nabízeno studium oboru Sociální pedagogika se zaměřením na tělesnou výchovu a sport a *Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii* v kombinované a prezenční formě. Nabízeno je zde i dvouleté navazující magisterské studium oboru Sociální pedagogika v prezenční a kombinované formě. Tento studijní obor je nabízen v rámci studijního programu Specializace v pedagogice. Sociální pedagogika se v Hradci Králové vyučuje od roku 1998, kdy byl v kombinované i prezenční formě otevřen právě navazující studijní obor Sociální pedagogika.

Navazující magisterský program je nabízen v kombinované i prezenční formě. Absolvent nalezne uplatnění v řídicích funkcích, a to v oblasti sociálně pedagogické prevence a v oblasti sociálně pedagogické terapie.

Tabulka č. 1: Magisterské studijní obory na UHK v Hradci Králové.

Název studijního oboru	Forma studia	Délka studia
Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii	PS	4
Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii	KS	4 (dříve 5)
Sociální pedagogika se zaměřením na TV a sport	PS	4

V koncepci let 2005/2006 lze konstatovat, že pojetí studijního oboru Sociální pedagogika je chápáno v České republice v širokém pojetí. Ve studijním oboru jsou dva hlavní směry: jedná se o oblast preventivní a oblast terapeutická. V České republice je čtrnáct vysokoškolských studijních oborů, ve dvou základních koncepcích.

První pojetí studijního oboru se více zdůrazňuje preventivní oblast se zaměřením do volného času. Jedná se o studijní obor Sociální pedagogika a volný čas (PdF MU v Brně), obor Sociální pedagogika se zaměřením na tělovýchovu a sport (UHK v Hradci Králové). Do oblasti prevence můžeme také zařadit obor Sociální pedagogika a poradenství (FF MU v Brně).

Druhé pojetí studijního oboru zdůrazňuje oblast sociálních deviací a práci s ohroženou nebo rizikovou populací. Jedná se o pojetí terapeutické. Jedná se o studijní obory s názvy Sociální pedagogika - prevence a resocializace (OU v Ostravě), Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii (UHK v Hradci Králové) či Sociální pedagogika (JČU v Českých Budějovicích).

Tabulka č. 2: Počet uchazečů, který byl v roce 2005 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.

VŠ	Typ a forma studijního programu						CELKEM
	Bakalářský		Magisterský		Navazující magisterský		
	KS	PS	KS	PS	KS	PS	
JU	60	-	-	-	-	-	60
FF MU	-	45	-	-	-	-	45
PdF MU	80	45	-	-	80	-	205
OU	100	-	-	-	40	-	140
UHK	-	-	25	50	60	20	155
UTB	250	110	-	-	-	-	360
CELKEM	490	200	25	50	180	20	965
	690		75		200		

Tabulka č. 3: Předpokládané počty studentů studujících v současné době sociální pedagogiku na vysokých školách v ČR v letech 2006/2007.

VŠ	Typ a forma studijního programu						CELKEM
	Bakalářský		Magisterský		Navazující magisterský		
	KS	PS	KS	PS	KS	PS	
JU	180	-	-	-	-	-	180
FF MU	-	135	-	-	-	-	135
PdF MU	240	135	-	-	160	-	535
OU	300	-	-	-	80	-	380
UHK	-	-	100	200	120	40	460
UTB	750	220	-	-	-	-	970
CELKEM	1470	490	100	200	360	40	2660
	1960		300		400		

Z tabulky č. 3 je patrné, že v akademickém roce 2005/2006 by mělo být podle dostupných informací a předpokladů na českých vysokých školách zapsáno přibližně 1960 studentů bakalářského studia, 300 studentů magisterského studia a 400 studentů navazujícího magisterského studia. Výrazné jsou rozdíly mezi počty studentů prezenčního a kombinovaného studia.

V tabulce nejsou uvedeny údaje z univerzity Karlovy v Praze, které v danou dobu neposkytnou potřebné informace.⁷⁴

⁷⁴ KNOTOVÁ, D., HLOUŠKOVÁ, L., Sociální pedagogika jako obor studia na vysokých školách – dílčí analýza vzdělávacích příležitostí v ČR. In Sociální pedagogika v teorii a praxi. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2006, str. 72 – 84.

4 METODY SOCIÁLNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Výchovnou metodou rozumíme i v sociální pedagogice určitý konkrétní postup, jímž chceme realizovat konkrétní výchovný záměr a v daném směru ovlivnit osobnost vychovávaného. Je tedy zřejmé, že sociální pedagogika se z pohledu teorie ani praxe neobejde bez klasických výchovných metod, jako je vysvětlování, přesvědčování, metoda souhlasu a nesouhlasu, příkladu, odměny a trestu, cvičení.⁷⁵

Bakošová mezi vědeckovýzkumné metody sociální práce řadí: pozorování, řízený rozhovor, obsahová analýza dokumentů, dotazníkové metody, různé druhy měření (škálování, výkonnostní diagnostické testy), osobnostní testy a inventáře zájmů.⁷⁶

Metody sociální pedagogiky jsou klasifikovány:

A) Podle toho, co sledují:

- a) úroveň chování, vychovatelnosti, sociálních vlastností,
- b) v různém prostředí (v rodině, ve škole, ve volném čase).

B) Podle toho, jak získávají data:

- a) pozorování, sociometrické techniky,
- b) explorační (dotazník, rozhovor),
- c) kazuistické (studium případu).⁷⁷

4.1 Pozorování

Pozorování je způsob sledování určitých situací, jevů a činností v sociálně pedagogické praxi. Jedním z tipů je participační pozorování. Je to pozorování, kdy se výzkumník přímo zúčastňuje na činnosti zkoumaných osob. V průběhu pozorování se mohou vyskytnout i určité problémy, které ovlivní průběh i výsledek pozorovaného

---

⁷⁵ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 173.

⁷⁶ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 65.

⁷⁷ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 65.

jevu. Může jít o subjektivismus při pozorování, tedy jen sledování venkovních projevů, neproniknutí k podstatě. Proto se doporučuje používat tuto metodu jen doplňkově. Pozorování má být systematické, plánované a přesné. Nevýhodou pozorování je, že jeho prostřednictvím můžeme pozorovat pouze minimum sociálních situací. V sociální pedagogice pozorujeme, do jaké míry sociální prostředí rodinné a školní ovlivňuje postoje, reakce jednotlivých individuí, do jaké míry jsou reakce podmíněny prostředím a do jaké míry jinými činiteli.⁷⁸

4.2 Dotazník

Cílem této explorační výzkumné metody je písemnou formou získat údaje od respondentů na dopředu předloženém formuláři. Touto metodou se získávají všeobecné i dílčí informace. Při sestavování dotazníku platí určité zásady:

- výstižná formulace problému,
- znalost prostředí,
- účelnost otázek,
- adekvátnost forem odpovědí,
- ověření validity a lability.

V dotazníku je možné položit dva typy otázek a to zavřené a otevřené. U zavřených otázek se předvídají odpovědi a ulehčuje se práci výzkumníkovi. Nevýhodou je, že se vsugerovávají odpovědi. U otevřených otázek má respondent svobodu odpovědi, tím však jsou dotazníky těžší na zpracování.⁷⁹

4.3 Rozhovor (interview)

Předmětem této metody je získávání údajů sociálně pedagogického zaměření. Podmínkou rozhovoru je teoretická příprava a praktická znalost, vhodný jazyk, znalost

---

⁷⁸ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 65-66.

⁷⁹ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociální pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 66-67.

zdvořilostních forem chování, trpělivé naslouchání, schopnost navazovat kontakty, vzbuzovat důvěru a sympatie u respondentů. V úvodu je nutné navázat rozhovor a prolomit ledu a naladit správnou atmosféru rozhovoru. Úkolem výzkumníka je poslouchat odpovědi a usměrňovat je tak, aby se neodklouňoval od hlavního tématu. Nejčastější chyby u rozhovoru jsou situační, nevhodná volba místa, času a situace pro rozhovor. Nevýhodou je také jeho zdlouhavost při sběru informací.

Rozhovor dělíme na nestandardizovaný (nemá přesně stanovený scénář, otázky jsou libovolné, v nepředepsaném pořadí), standardizovaný (je realizován přesně podle formuláře s předem vytypovanými osobami), skrytý (je navenek volný rozhovor dvou osob, z kterých jedna většinou hovoří a druhá naslouchá).

Rozhovor se používá jako pomocná, doplňující metoda při získávání informací, může sloužit i jako porovnávací metoda.⁸⁰

4.4 Sociometrické metody

Tato metoda je zaměřena na zjišťování sociálních vztahů ve skupinách. Zkoumá sociabilitu jednotlivců či skupin. Důležitými faktory, které utvářejí sociabilitu člověka, jsou:

- a. vztah člověka k sobě samému,
- b. vztah člověka k rodičům, k širšímu sociálnímu prostředí,
- c. míra potřeby sociálních kontaktů,
- d. míra tolerance vůči okolí,
- e. tendence k agresivitě,
- f. úroveň osvojení a ochota dodržet společenské, morální a právní normy.

Zakladatelem sociometrie je J. L. Moreno. Mezi základní sociometrické techniky patří sociometrický průzkum, který se zaměřuje na získávání názorů členů skupiny na

---

⁸⁰ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 67-68.

svoje vlastní postavení ve skupině, na postavení ostatních členů podle skupinového mínění, vlastní vztahy k ostatním členům skupiny.⁸¹

---

⁸¹ BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. s. 68-70.

5 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO VĚDNÍ DISCIPLÍNA

Během svého vývoje dospěla sociální pedagogiky až do podoby vědní disciplíny. Sociální pedagogika vycházela z mnoha vědních disciplín, které jí byly podporou. Zpočátku nebyla jako sociální pedagogika označována a musela si své postavení jako vědní disciplína vydobýt. Sociální pedagogika má charakter transdisciplinární a výrazně integrující. Ve své praxi soustřeďuje a dále rozvíjí teoretické poznatky pedagogických, společenských, ale i dalších vědních disciplín. Následující kapitola bude věnována sociální pedagogice jako vědní disciplíně.

5.1 Vymezení oboru

Během své historie donesla pedagogika a sociologie informace o přednostním zaměření výchovy na lidskou sociálně etickou stránku, tak aby byl člověk na úrovni rolí a možností, které mu nabízí společenský rozvoj sociální, ekonomický, politický. *„Velké etapy vědní i edukačně aplikační praxe ukázaly, jak společenské disciplíny, a zvláště pedagogika, často nebyly na dostačující úrovni v analýze sociálně-pedagogických problémů, zvláště v dimenzi, která se obvykle nazývá výrazem, co jest.“* V historickém vývoji pedagogiky a její sociálně edukativní stránka, je období temna. Bylo to v druhé polovině dvacátého století v Česku, respektive éra komunistické výchovy v teorii a praxi. Zde se naplnily některé, pro sociální pedagogiku ve svých důsledcích neblahé tendence. Sociální pedagogika se v rámci pojetí komunistické výchovy vytratila. *„Převládlo normativní - „co má být“ v duchu utopistických komunistických výchovných ideálů. Ono „co jest“, čili reálný obraz o socializaci člověka, jen z části vykrývala sociologie, sociologie výchovy, etopedie a jiné dílčí studie o neméně dílčích aspektech sociálně formativních procesů a stavů lidí.“* Lépe se vyvíjela pedagogická didaktika, až se poukazovalo na to, že socialistická pedagogika v Česku je příliš nedidaktizována. Sociální pedagogika v konfrontaci se sociálními problémy a tendencemi výrazně reviduje své původní historické hranice a přijímá nové dimenze působení. Objektem jejího působení jsou již celé vrstvy normální populace. Sociální pedagogika postupně své působení rozděluje do dvou strategických směrů: jak do nápravné péče, tak do péče preventivní.

Vedle standardních diagnostických a infromatických metod práce s lidmi přechází se k působení formativnímu, intervenčnímu, psychoterapeutickému a projektivnímu. Vychází se vstříc člověku-klientovi v jeho komplexní podpoře, způsobem sociálně-pečovateľským, sociálně-poradenským a sociálně-edukativním. Mění se základní paradigma sociálně pedagogické aktivity, v jehož rámci je člověk chápán jako subjekt onoho procesu a nikoli jako dříve objekt. Hřebíček definuje sociální pedagogiku, že „*je to soubor teoretických principů, teorií, obsahových úkolů, specifických metod, forem, prostředků, institucí, jejichž prostřednictvím se podporuje u jednotlivců i celých vrstev lidí kompetentnost pro uspokojivou realizaci jejich životních trajektorií v duchu individuálních předpokladů a zájmů i v duchu objektivních společenských možností, respektive společenských rolí.*“⁸²

Sociální pedagogika je vědní obor, jehož cílem je:

- objasňovat vztahy výchovy a prostředí,
- zabývat se výchovou a právními nároky na výchovu,
- chápat výchovu a pomoc pro všechny věkové kategorie, tedy pro děti a dospělé,
- zabývat se odchylkami chování.⁸³

Sociální pedagogika je obor, jenž pomáhá v utváření optimálního způsobu života. Především hledání zdroje konfliktů mezi společnostmi a jedincem a jejich řešení skrze procesy výchovy, řízení činností nebo vzdělání. Ke svému cíli využívá poznatku od ostatních vědních oborů a v některých oblastech se doplňuje.

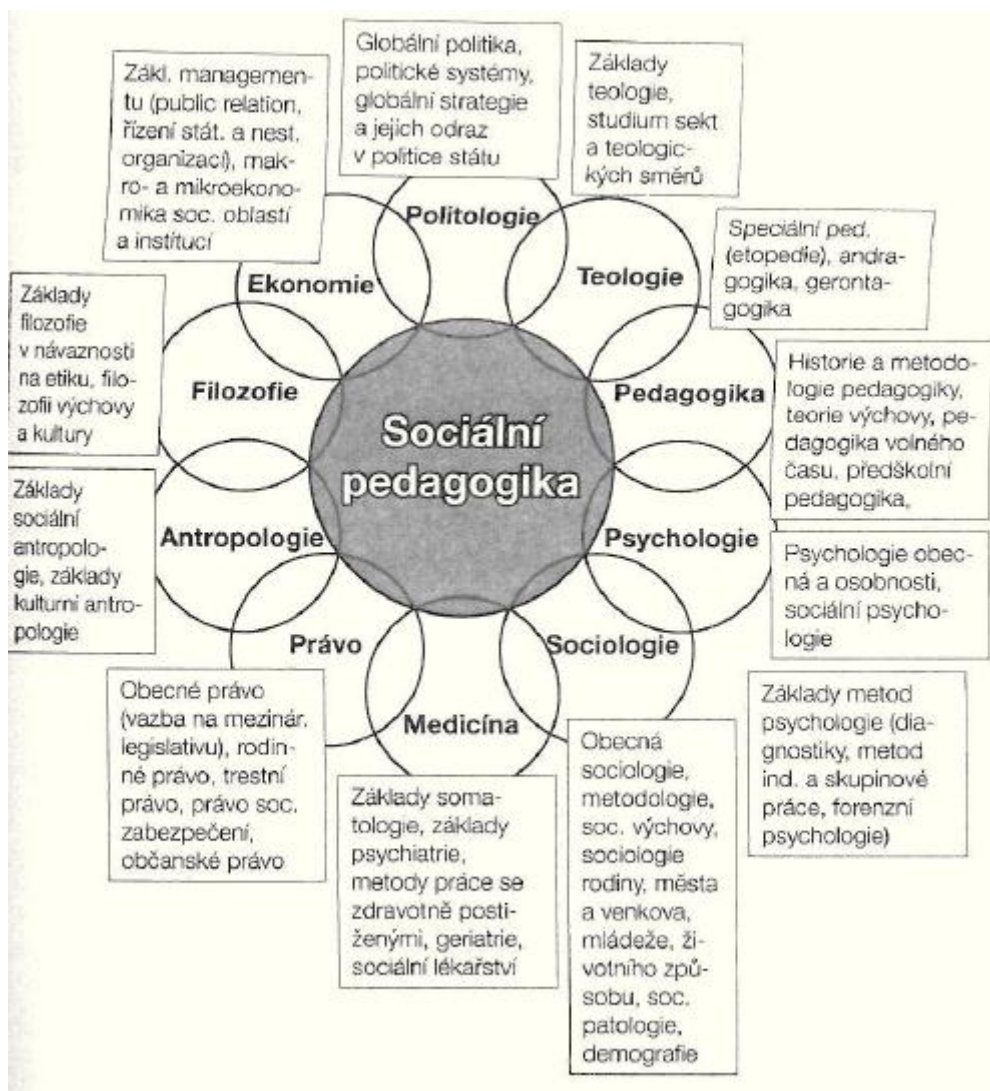
⁸² HŘEBÍČEK, L., Vědní a aplikační tvář sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 7 – 16.

⁸³ LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, 2012, s. 28.

5.2 Vztah k ostatním vědním disciplínám

Sociální pedagogika má charakter transdisciplinární a výrazně integrující. Ve své praxi soustřeďuje a dále rozvíjí teoretické poznatky pedagogických, společenských, ale i dalších vědních disciplín. Má blízko k sociologii, k antropologii, k psychologii, politologii, k teologii, právním a medicínským oborům.

Obr. č. 2: Systém vědních disciplína, o které se opírá sociální pedagogika.

Zdroj: KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 53 s.

Sociologie poskytuje sociální pedagogice poznání o fungování společnosti, struktuře a o procesech. V makroprostředí mají společné cíle v oblasti výchovy a vzdělání. Nejbližší má sociální pedagogika ze speciálních sociologických disciplín k sociologii výchovy. Sociální pedagogika je chápána jako praktičtější a sociologie výchovy jako teoretičtější. Mezi další disciplíny, které jsou blízké, můžeme uvést sociologie rodiny, sociologie životního způsobu, sociologie města a venkova, sociologie dětí a mládeže a další.

Psychologie je další disciplína, na kterou má sociální pedagogika těsnou vazbu. Při efektivním sociálně výchovném působení, je třeba pochopit osobnost vychovávaného, chování, prožívání a vztahy k ostatním. Nejbližší k této oblasti má sociální psychologie. K sociální pedagogice navazuje psychologická diagnostika, poradenství a forenzní psychologie.

Biologie člověka je třeba k poznání osobnosti jako objektu výchovného působení. Znalosti o biologické podstatě přispívají ke komplexnímu pohledu na možnosti ovlivňování člověka. K pochopení biologických aspektů výchovy mohou přispět i některé medicínské disciplíny. K sociální pedagogice má nejbližší neurologie, psychiatrie, geriatrie a také sociální lékařství.

Antropologie poskytuje komplexní přístup k člověku. Sociální a kulturní antropologie může být pro sociální pedagogiku jedním ze základních východisek pro moderní pojetí tohoto vědního oboru. Jedná se o souvislost se základní charakteristikou člověka a jeho existencí v konkrétním čase a prostoru. Při nárůstu světového společenství bude třeba hlubšího pochopení druhých lidí a z něj plynoucí porozumění, toleranci k lidem z různých kontinentů, zemí a kultur.

Filozofie je obecným východiskem pro sociální pedagogiku tak jako pro všechny vědní disciplíny. Poskytuje odpovědi na nejobecnější otázky vztahů člověk k přírodě, k druhým lidem, ke společnosti a k sobě samému. K sociální pedagogice má z filozofických nejbližší filozofie výchovy. Důležitá je taktéž etika.

Ekonomie studující zdroje a způsoby tvorby hmotných statků. Realizace sociálně pedagogického působení se nachází v neziskové sféře. Ekonomie má při rozdělování zdrojů značný vliv na samotný výsledek sociálního působení. Ekonomie poskytuje i poznatky o získávání prostředků pro sociální a výchovně-vzdělávací politiku a pomoc.

Politologie je důležitá pro samotné pochopení celkového politického vývoje ve světě, ve státě a pro pochopení politických systémů při řízení společnosti. Úlohy státu v sociální a výchovně vzdělávací oblasti.

Právní disciplíny mají význam pro pochopení podstaty a fungování právního státu a poskytují poznatky o normách týkajících se sociálně výchovné práce. Jde především právo občanské, rodinné, trestní a pracovní.

Teologie dává sociální pedagogice další dimenzi. Sociálně pedagogickým pracovníkům pomáhá prohloubit duchovní život a hodnotovou orientaci.

Pedagogika vedle obecné pedagogiky, její historie a metodologických základů má sociální pedagogika blízko k teorii výchovy. K pedagogické diagnostice a předškolní pedagogice. Těsnou souvislost má i s pedagogikou volného času. Obě disciplíny se setkávají při otázce významu volného času v souvislosti s prevencí sociálních deviací a formováním zdravého životního stylu. K třetí fázi života se váží i další propojení sociální pedagogiky s andragogikou. Zde se objevuje pojem andragogika a gerantagogika.

Specifická vztah má **sociální a speciální pedagogika**. Je zde převážná snaha o integraci postižených do života ostatních. V rámci speciální pedagogiky je oblast, která je v těsné souvislosti a to etopedie, jež se zabývá se výchovou narušené či obtížné vychovatelné mládeže. Etopedie hledá proto sociální oporu právě v sociální pedagogice.

Sociální práce je obor, který má k sociální pedagogice nejbližší. Jedná se o disciplínu, která u nás v posledních letech zaznamenala velký rozvoj. Sociální práce je v širokém pojetí vymezována jako disciplína zabývající se činnostmi, kterými předcházíme problémům jedinců a skupin vznikajícím z konfliktů potřeb jedince a společenských institucí.

Vztah sociální pedagogiky a sociální práce je pojímán různě. V *Německu* mají oba obory mnohaletou tradici. Podle A. Wagnera má sociální pedagogika a sociální práce homogenní odborné paradigma. Sociální pedagogika je chápána jako akademičtější.

V *Polsku* má sociální pedagogika delší a silnější tradici než v oblasti sociální práce. Sociální práce jako vědecká disciplína i jako součást sociální pedagogiky. Sociální pedagogika se považuje za její metodologický základ.

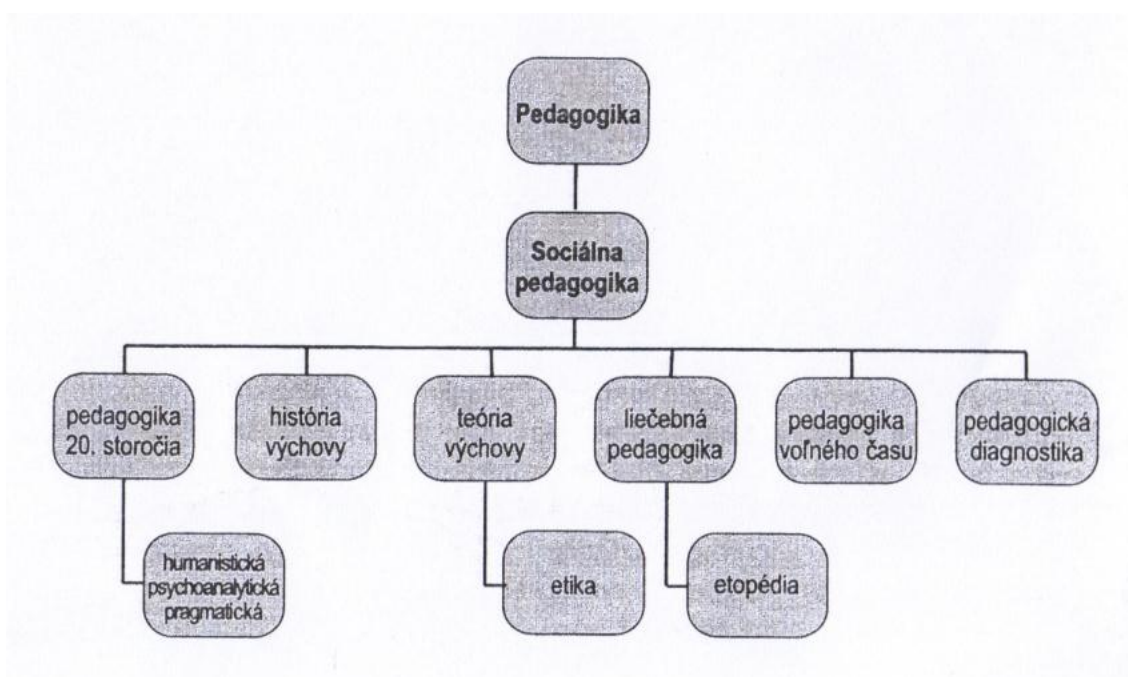
Na *Slovensku* je situace podobná jako v Polsku. Sociální pedagogika se začala vyvíjet intenzivně a paralelně s ní i sociální práce. Od toho se odvíjí pohled na vztah obou

vědních disciplín. Vztahu sociální práce a sociální pedagogiky je označován jako konvergentní. Sociální pedagogika je teoretičtější a všeobecnější. Sociální práce je praktičtější a více vědou aplikovanou.

V České republice je vztah sociální pedagogiky a sociální práce odlišný. U zrodu stojí především sociologové. Sociální pedagogika zůstává zcela stranou.⁸⁴

Obr. č. 3: Vztah sociální pedagogiky k pedagogickým a jiným příbuzným vědám.

Zdroj: BAKOŠOVÁ, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008, 76 s.

Vztah sociální pedagogiky a sociální práce je pojímán různě.

Můžeme shrnout, že celkově se objevují tři možné pohledy na vztah obou disciplín.

- *Prvý přístup (identifikační), ke kterému dospívají v německy mluvících zemích, znamená praktické ztotožnění obou disciplín.*

⁸⁴ KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, s. 52 - 57.

- *Druhý přístup, typický pro anglicky mluvící země, je zřetelná diferenciacce (pokud se o sociální pedagogice vůbec mluví).*
- *Třetí možné pojetí představuje jistou integraci při zachování určité svébytnosti obou disciplín (tento přístup je realizován na Slovensku a v jistém smyslu i v Polsku).⁸⁵*

---

⁸⁵ KRAUS, B., SÝKORA, P., *Sociální pedagogika*. Brno, Institut mezioborových studií, s. 15.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

6.1 Cíle empirické části

Cílem empirické části je zjistit, jak je studijní obor Sociální pedagogika na vybraných vysokých školách v České republice koncipován. Při komparaci těchto oborů definovat shodné a odlišné rysy odborného zaměření tohoto studijního oboru. Vymezení studijního oboru a jeho samotná charakteristika za účelem zpřehlednění pojetí Sociální pedagogiky na jednotlivých vysokých školách v ČR. Pomocí komparace zmapovat charakteristiku jednotlivých akreditovaných studijních oborů Sociální pedagogiky na vysokých školách v České republice. Dílčím cílem je zjistit, jaký je na jednotlivých školách profil absolventa, jaké jsou předpokládané možnosti uplatnění těchto absolventů v praxi a jaké jsou samotné cíle studijního oboru sociální pedagogika. Výsledkem výzkumného šetření bude zpřehledněný celkový pohled na studijní obor a zpřehlední tak informace uchazečům o studium a již studujícím studentům.

6.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Do výzkumného šetření byly zařazeny vysoké školy, které nabízejí studium oboru Sociální pedagogika bakalářského studijního programu, prezenční a v kombinované formě. Dále magisterské studijní programy prezenční a kombinované formy. V nabídce studijních oborů byla pozornost zaměřena na obory pedagogické, sociální nebo výchovné. Většinou se jedná o studijní obory: Pedagogika, Speciální pedagogika, Vychovatelství, Sociální práce, Pedagogika volného času apod. Přehled těchto oborů, které jej nabízejí, znázorňuje Tab. č. 4 obsahující informace o univerzitě, fakultě, názvu studijního programu i oboru, standardní délce studia a formy studia. Z těchto údajů byla odvozena kritéria, na tomto základě byl proveden výběr zkoumaného souboru.

Kritéria výběru

Kritéria výběru zkoumaného souboru byl stanoven výlučně obor obsahující slovní spojení *sociální pedagogika* ve svém názvu ať už přímo, nebo v různých obměnách či kombinacích. Jistě bychom našli několik dalších podobných oborů, jež by mohly do výzkumného vzorku zapadnout. Do užšího výběru proto nebyly zahrnuty obory i přesto, že mají se sociální pedagogikou celou řadu společných rysů a vzájemně se prolínají či doplňují.

Dalším kritériem výběru zkoumaného souboru byla stanovena forma studia oboru. Zde byla zvolena jak prezenční forma studia, tak i kombinovaná forma studia, která je také plnohodnotná. V kombinovaném studiu se jedná převážně o studenty pracující v oboru nebo profesi, kde využijí vědomosti získané studiem a kteří si doplňují odborné vzdělání. U kombinované formy studia je upraveno množství a rozsah obsahu předmětů, hodinová dotace aj. V prezenční formě studia je vyučován častější obor Sociální pedagogika a díky tomu můžeme do výzkumného vzorku zahrnout více vysokých škol, jenž nabízející daný studijní obor.

Posledním kritériem výběru zkoumaného souboru byl stanoven typ studijního programu. Jako výběrový vzorek je zde zvolen bakalářský a magisterský studijní program. Magisterské obory navazující na bakalářskou sociální pedagogiku jsou již zaměřeny na specializaci v daném oboru a slovní spojení sociální pedagogika se již tak často nevyskytuje. Některé školy nemají navazující magisterský program nebo jsou nabízeny pouze v kombinované formě.

Dle stanovených kritérií byly vybrány následující univerzity a jejich fakulty, které vyučují studijní obor sociální pedagogika či specializaci v sociální pedagogice:

- Masarykova univerzita, pedagogická fakulta (dále MU PdF);
- Masarykova univerzita, filosofická fakulta (dále MU FF);
- Univerzita Hradec Králové, pedagogická fakulta (dále UHK);
- Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, pedagogická fakulta (dále UJEP);
- Univerzita Karlova v Praze, husitská teologická fakulta (dále UK);
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, fakulta humanitních studií (dále UTB).

Tabulka č. 4: Sociální pedagogika na vysokých školách v ČR.

VŠ	Fakulta	Studijní program	Typ programu	Studijní obor	Forma studia	Délka studia
MU	Filozofická	Pedagogika	B	Sociální pedagogika a poradenství	P	3
			N-M	Sociální pedagogika a poradenství	P	2
	Pedagogická	Pedagogika	B	Sociální pedagogika	K	3
			B	Sociální pedagogika a volný čas	P	3
			N-M	Sociální pedagogika	K	2
	UJEP	Pedagogická fakulta	Specializace v pedagogice	B	Sociální pedagogika	P
UHK	Pedagogická	Specializace v pedagogice	B	Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii	P, K	3
			N-M	Sociální pedagogika	P, K	2
UK	Husitsko teologická	Specializace v pedagogice	B	Sociální pedagogika	P	3

	Filozofická fakulta	Specializace v pedagogice	N-M	Sociální pedagogika	P, K	2
UTB	Fakulta humanitních studií	Specializace v pedagogice	B	Sociální pedagogika	P, K	3
		Specializace v pedagogice	N-M	Sociální pedagogika	K	2
	Institut mezioborových studií	Specializace v pedagogice	B	Sociální pedagogika	K	3
		Specializace v pedagogice	N-M	Sociální pedagogika	K	2

Výběrovým vzorkem je prezenční a kombinované bakalářské studium, magisterské formy prezenčního a kombinovaného studia.

Z uvedeného výběru vyplývá, že kritériím vyhověly pouze univerzity státního sektoru. Soukromý sektor studium zaměřuje spíše technicky, ekonomicky, právně, nebo nabízí studium sociální pedagogiky pouze v kombinované formě, jak je tomu v případě Institutu mezioborových studií Brno, který studium realizuje ve spolupráci s Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně.

6.3 Průběh výzkumného šetření

Vysoké školství v České republice zahrnuje velké množství univerzit a vysokých škol. Nalézt je můžeme jak ve státním, tak i v soukromém sektoru. Na počátku bylo třeba se zorientovat v nabídce studijních oborů a zaměřit se jen na sociální pedagogiku. Dle kritéria výběru, který byl stanoven a zúžen výčet univerzit a oborů.

Pro komparaci pojetí studijního oboru Sociální pedagogika bylo třeba získat potřebná data. Při samotném sběru dat byla komunikace s jednotlivými fakultami složitá a převážně došlo k odkázání na jejich informační systém, kde mají být dostatečné informace pro zájemce o studium. Vzhledem k této komplikaci zde nejsou uvedeny

všechny potřebné údaje pro bližší porozumění pojetí oboru Sociální pedagogika na dané fakultě.

Ze získaných dat byly vytvořeny kategorie, které byly následně podrobeny komparaci.

7 STUDIJNÍ OBOR SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA VYBRANÝCH UNIVERZITÁCH V ČESKÉ REPUBLICE

Jednotlivé univerzity, jež nabízejí studijní obor Sociální pedagogika, se liší ve svých koncepcích na základě vizí svých garantů studia. Na základě této koncepce má obor jedinečnou podobu.

Sesbírána data z jednotlivých univerzit jsou roztrženy do kategorií: informace o studijním oboru, cíl studia, podmínky přijetí ke studiu, profil absolventa, skladba státní závěrečné zkoušky, počet přijatých studentů na akademický rok 2012/2013, předpokládaný počet přijatých studentů 2013/2014. Pokud tyto údaje nebyly zjištěny, nejsou zde uvedeny. V hojně míře zde budou uvedeny citace získaných dat, aby zde nedošlo k jejich zkreslení.

Sociální pedagogika se jako studijní obor na českých vysokých školách objevila poprvé v akademickém roce 1994/1995 na OU v Ostravě. Později začaly vnikat studijní programy zaměřené na sociální pedagogiku i na dalších vysokých školách.

7.1 Masarykova univerzita

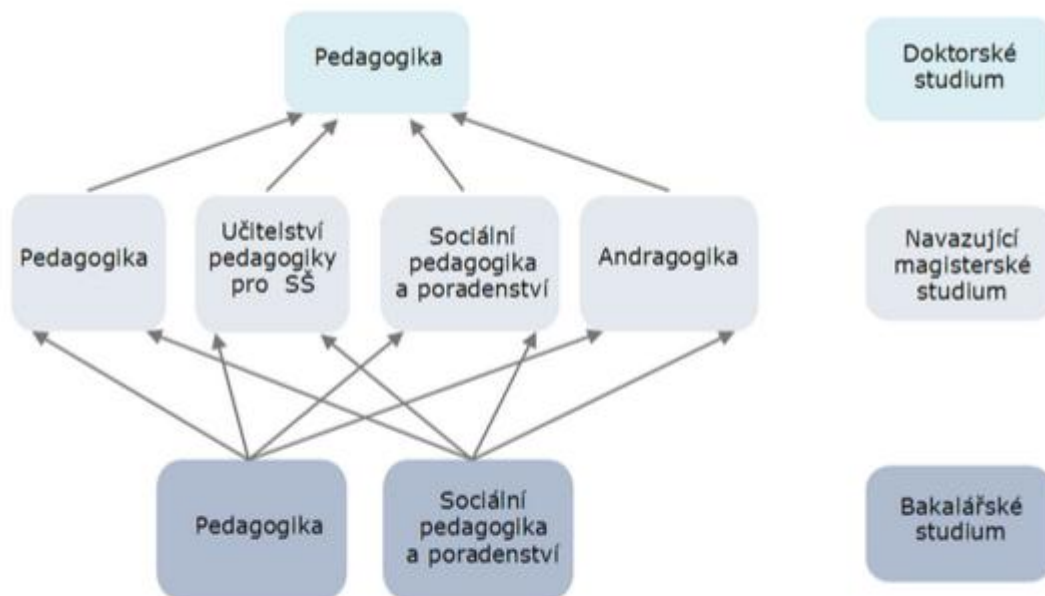
Masarykova univerzita nabízí studijní obor sociální pedagogika na filosofické a pedagogické fakultě. Pojetí sociální pedagogiky se na těchto fakultách odlišné, což je patrné již z názvů studijních oborů. Na filozofické fakultě se sociální pedagogika orientuje na poradenství, pedagogická fakulta je zaměřena na volný čas.

Filosofická fakulta, FF

Od roku 1995/1996 je na filozofické fakultě nabízen ve studijním programu Pedagogika obor Sociální pedagogika a poradenství nabízen v bakalářské formě v kombinované formě. Od akademického roku 1999/2000 se Sociální pedagogika a poradenství vyučuje ve formě prezenční. Vzhledem k velkému zájmu uchazečů vznikala postupně koncepce navazujícího magisterského studijního oboru, který navazuje na

studijní obor Sociální pedagogika a poradenství. Magisterské studium v prezenční formě bylo otevřeno v akademickém roce 2006/2007.

Obr. č. 4: Studijní obory na FF MU

Název studijního oboru: Sociální pedagogika a poradenství – Bc. prezenční forma.

Studijní obor Sociální pedagogika a poradenství je výhradně jednooborový a realizuje se v prezenční formě. Poskytuje vzdělání pro práci s dětmi, mládeží a dospělými v sociální i pedagogické oblasti. Obor je koncipován i s ohledem na možnost dalšího studia v navazujícím magisterském studiu. Absolventi bakalářského studia se uplatní při výchovné, vzdělávací a poradenské práci s lidmi všech věkových kategorií mimo působení škol. Bakalářské studium trvá standardně šest semestrů. Je ukončeno státní bakalářskou zkouškou a obhajobou písemné bakalářské práce.

Uplatnění absolventů

Absolvent bakalářského studia Sociální pedagogiky a poradenství je připraven na pedagogickou práci s lidmi všech věkových i sociálních kategorií. Je schopen vytvářet podmínky pro sociálně pedagogické i poradenské aktivity, organizovat je, vytvářet a realizovat programy a projekty individuálního i skupinového rozvoje.⁸⁶

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušce nejsou k dispozici.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 114.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 398.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 – nezjištěno.

Název studijního oboru: Sociální pedagogika a poradenství – Mgr. prezenční forma.

Navazující magisterské studium Sociální pedagogiky a poradenství je realizováno v prezenční formě. Je určeno absolventům bakalářského studia vysokých škol oboru Sociální pedagogika, dále absolventům bakalářského studia oborů pedagogického zaměření (např. pedagogika, andragogika, speciální pedagogika), případně také absolventům bakalářského studia učitelství ZŠ a SŠ. Studium má teoreticko-aplikační charakter, skladba jednotlivých disciplín nabízí dvě individuální profílance studia: poradenskou profílaci a pedagogickou profílaci. Studium umožní absolventům uplatnit se v poradenských, pedagogických, řídicích i výzkumných rovinách sociálně pedagogické a poradenské práce. Studium trvá 4 semestry. Je zakončeno obhajobou diplomové práce a státní magisterskou zkouškou. Studium je akreditováno výhradně jako jednooborové.

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušky nejsou k dispozici.

---

⁸⁶ http://www.muni.cz/phil/study/fields/426/graduates_employment

Přijímací zkoušky do tohoto oboru jsou písemnou formou. Obor je určen absolventům stejného nebo příbuzného bakalářského oboru.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 42.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 - 98.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 40.

Čerpáno z:

<http://www.phil.muni.cz>

<http://www.muni.cz>

Pedagogická fakulta

V akademickém roce 1995/1996 se začala na pedagogické fakultě vyučovat obor sociální pedagogika v rámci studijního programu Pedagogika a to hned dva obory Sociální pedagogika a volný čas, jedná se o bakalářské studium v prezenční formě a Sociální pedagogika v kombinované bakalářské formě. Dále je zde nabízeno i navazující magisterské studium, které bylo nabízeno pouze v kombinované formě.

Název studijního oboru: Studijní obor Sociální pedagogika a volný čas.

U zájemců o studium oboru Sociální pedagogika a volný čas se předpokládá zájem o osobnostní předpoklady pro práci s lidmi v sociální sféře a ve volném čase. Mimo teoretické výuky je součástí studia několik povinných terénních výukových kurzů, pro které se předpokládá kladný vztah k rozmanitým pohybovým aktivitám a pobytu v přírodě. Vzhledem k charakteru praktické výuky a povinnosti absolvování kurzů není studium doporučeno studentům s výraznějšími zdravotními a pohybovými omezeními. Finanční pokrytí kurzů je plně v režii studenta.

Součástí studia jsou také výuka cizího jazyka (anglický, německý), kde se předpokládá základní pokročilá znalost jednoho z jazyků, a to min. úroveň A2 (podle

Evropského jednotného referenčního rámce), na kterou se ve výuce navazuje. Po ukončení bakalářského stupně studia může student pokračovat v navazujícím magisterském studijním programu N7501 Sociální pedagogika, oboru Sociální pedagogika a volný čas (prezenční forma studia), popř. oboru Sociální pedagogika (kombinovaná forma studia).

Uplatnění absolventů

Pregraduální příprava sociálního pedagoga je orientována na rozvoj sociálních kompetencí a dovedností. Absolvent je připraven na pozitivní výchovné působení a rozvoj osobnosti dětí, mládeže a dospělých, které ovlivňuje po stránce hodnotové, a významnou měrou se podílí na utváření a výchově sociálních vztahů a postojů jako motivačních zdrojů pro zdravý životní způsob a utváření smyslu života. Významným prostředkem pro vlastní edukační činnosti je spektrum volnočasových edukativně stimulačních aktivit. Cílovou skupinou přitom mohou být jak děti z „normální“ populace, tak především klienti ze sociálně znevýhodněného prostředí, příslušníci etnických minorit, lidé sociálně handicapovaní (týrané, zanedbávané děti) apod. Příprava je realizována pro edukační činnosti uplatňující se ve dvou rovinách:

- přímá sociálně výchovná činnost ve směru profylaxe a komplexně pojímané prevence,
- manažerská sociálně pedagogická činnost (organizační, metodická, koncepční, tvorba a realizace edukačních projektů).

Absolvent je vybaven profesionálními kompetencemi, které v sobě zahrnují teoretické vědomosti, spektrum praktických sociálních dovedností a také jistou profesionálně etickou identitu. Je připraven na práci s lidmi všech věkových a sociálních skupin.

Vědomosti a dovednosti získává absolvent v rámci plnění studijních povinností jednotlivých předmětů, které můžeme rozdělit do následujících kategorií:

1. Teoretický společenskovední základ.

Předpokládá se základní orientace ve filozofických otázkách výchovy a vzdělávání, včetně utváření cílů výchovy a hodnot (filozofie a axiologie, historie pedagogiky), základních pojmech a jejich souvislostech a vztazích (základy pedagogiky, psychologie,

ontogenetické psychologie, sociologie). V rámci teoretického základu získá student poznatky o zkoumání pedagogických a sociálně pedagogických jevů, které mu umožní realizovat drobné výzkumné sondy v rámci závěrečné bakalářské práce. Úspěšné zvládnutí teoretického modulu je základem pro další studium v navazujícím studijním programu.

2. Aplikovaný a oborový základ.

Aplikovaný vědní blok předpokládá získání vědomostí ze specifických oblastí sociálně pedagogické edukace dětí, mládeže a dospělých. Student se orientuje v problematice utváření a výchově sociální vztahů, seznamuje se s různými komunikačními technikami, výchovnými metodami a prostředky (sociální pedagogika, sociální psychologie, výchova ve volném čase), orientuje se v problematice pedagogické a psychologické diagnostiky, sociálně patologických jevů, specifických výchovných přístupů k dětem a mládeži (speciální pedagogika).

Obory studia

Katedra sociální pedagogiky odborně a organizačně zajišťuje několik studijních oborů v různých formách studia, které jsou zaměřeny na rozvoj sociálních a volnočasových kompetencí studentů pro práci s nejrůznějšími sociálními skupinami v rámci primární, sekundární i terciární prevence a intervence.

V prezenční formě jsou to:

Tříletý bakalářský a navazující magisterský obor **Sociální pedagogika a volný čas**, akreditovaný v rámci studijního programu Pedagogika; v rámci bakalářského stupně se student může hlouběji profilovat ve specializacích *Dramatická výchova*, *Speciální pedagogika*, *Přírodovědné a technické aktivity ve volném čase*, tříletý bakalářský obor **Sociálně pedagogické asistentství**, akreditovaný v rámci studijního programu Specializace v pedagogice.

V kombinované formě se jedná o:

Tříletý bakalářský a navazující magisterský obor **Sociální pedagogika**, akreditovaný rovněž v rámci studijního programu Pedagogika; v rámci studia si student

volí jednu ze čtyř odborných profilací: *Pedagogika volného času, Sociální prevence a resocializace, Multikulturní a Environmentální výchova.*

Státní závěrečná zkouška pro bakalářské studium se skládá z:

1. Sociální pedagogika
  - a) Obecné otázky a metodologie sociální pedagogiky
  - b) Aplikované otázky sociální pedagogiky
2. Pedagogika – širší vědní základ
3. Aplikovaná psychologie
Obhajoba bakalářské práce

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce pro magisterské studium sociální pedagogiky – kombinovaná forma. Studenti skládají státní závěrečnou zkoušku z disciplín, jež tvoří základ oboru:

1. Sociální pedagogika
2. Pedagogika (širší vědní základ)
3. Aplikovaná psychologie
Obhajoba diplomové práce

Sociální pedagogika Bc, kombinovaná.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 91.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 297.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 – *nezjištěno.*

Sociální pedagogika Bc, prezenční.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 95.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 343.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno.*

Magisterské studium sociální pedagogiky.

Počty nezjištěny.

Čerpáno z:

<http://www.ped.muni.cz>

<http://www.muni.cz>

7.2 Univerzita Hradec Králové

Sociální pedagogika se v Hradci Králové vyučuje od roku 1998, kdy byl v kombinované i prezenční formě otevřen navazující studijní obor Sociální pedagogika.

Název studijního oboru: Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii (P-SPETB) Bc. prezenční, kombinovaná forma.

Studium oboru Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii (Studijní program číslo B7507) je určeno pro absolventy středních škol s maturitou. Podmínkou přijetí ke studiu je dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání. U uchazečů se předpokládá všeobecné vzdělání na úrovni gymnázia, zaměřené především na vědomosti z oblasti základů společenských věd. V oblasti osobnostní má mít uchazeč předpoklady pro práci s lidmi, komunikativní dovednosti a zájem o vlastní odborný rozvoj.

Profil absolventa a jeho uplatnění

Absolventi bakalářského studia se mohou uplatnit na pozicích vychovatel, pedagog volného času nebo sociální pracovník ve státním i soukromém sektoru. Nejčastěji nalézají absolventi oboru uplatnění v těchto resortech:

- a) resort školství, mládeže a tělovýchovy:
  - školní družiny, kluby, domovy mládeže,

- dětské domovy, dětské domovy se školou,
  - domy dětí a mládeže, střediska volného času,
  - instituce ochranné výchovy,
  - instituce výchovného poradenství (včetně výchovného poradce na školách),
  - instituce preventivně výchovné péče (střediska výchovné péče pro mládež, krizová centra),
- b) resort spravedlnosti:
- v oblasti penitenciární a postpenitenciární péče (vychovatelé v nápravných zařízeních, věznicích, asistenti a úředníci probační a mediační služby),
- c) resort zdravotnictví:
- psychiatrické léčebny,
  - rehabilitační instituce,
- d) resort práce a sociálních věcí:
- sociální kurátoři pro mládež,
  - sociální asistenti, nízkoprahové kluby pro děti a mládež,
  - domovy a kluby důchodců (animátoři volného času),
  - ústavy sociální péče,
- e) resort vnitra:
- uprchlická zařízení, integrace azylantů,
- f) nestátní ziskové a neziskové organizace:
- občanská sdružení,
  - obecně prospěšné společnosti,
  - církevní zařízení,
  - nadace.

Studium rovněž poskytuje způsobilost k výkonu prací v oblasti sociálně pedagogické prevence.

Na UHK lze pokračovat ve studiu dvouletého následného magisterského programu Specializace v pedagogice, studijní obor Sociální pedagogika.

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušky nejsou k dispozici.

Sociální pedagogika Bc, prezenční.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 50.

Sociální pedagogika Bc, kombinovaná.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 50.

Název studijního oboru: Specializace v pedagogice - Sociální pedagogika – Mgr. prezenční, kombinovaná forma.

Na bakalářský stupeň je možno navázat studiem studijního programu Specializace v pedagogice, tento program nabízí magisterský studijní obor Sociální pedagogika (N7507). Magisterský stupeň lze studovat v prezenční i kombinované formě. Kombinovaná forma studia je rovněž umožněna studentům bakalářského stupně oboru Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii.

Cílem studia je vybavit absolventy teoretickými poznatky i dovednostmi pro oblast sociálně výchovné činnosti, prevence i terapie sociálně deviantního jednání, poradenství, diagnostikování prostředí i osobnosti. Všechny studované obory se zaměřují na profesní přípravu pracovníků, kteří směřují do vybraných pomáhajících profesí. Jedná se především o sociálně pedagogické specialisty, pedagogy volného času, výchovné pracovníky a sociální pracovníky.

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušky nejsou k dispozici.

Sociální pedagogika Mgr. prezenční.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 36.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 - 81.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 25.

Sociální pedagogika Mgr. kombinovaná

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 103.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 262.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 50.

Čerpáno z:

<http://www.uhk.cz>

7.3 Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – Bc. prezenční forma.

Obor Sociální pedagogika je na Univerzitě J.A. Purkyně v Ústí nad Labem je akreditován na pedagogické fakultě ve studijním programu Specializace v pedagogice (B7507) v oboru Sociální pedagogika (7502R011/0 - A7). Studenti zde nemají možnost pokračovat ve studiu v navazujícím magisterském programu sociální pedagogika. Tento obor v této podobě zde chybí. Studijní obor Sociální pedagogika je zde vyučován prezenční formou.

Studijní obor Sociální pedagogika je koncipováno tak, aby absolventi během studia získali jak v teoretické, tak i v praktické rovině odborné a rozvinuli sociální kompetence nezbytné pro výchovně vzdělávací či psychosociálně terapeutickou činnost se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva.

Profil absolventa a jeho uplatnění

Absolventi tohoto studijního programu mohou nalézt uplatnění coby budoucí pracovníci organizací zaměřených na práci se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva, tedy jako pedagogičtí pracovníci, vychovatelé či vedoucí aktivit nízkoprahových či komunitních center, pracovníci organizací podílející se na poskytování komplexních sociálně-edukativních služeb poskytovaných osobám a skupinám ohroženým sociálním vyloučením, dále pak jako pedagogičtí pracovníci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy či výkonu trestu odnětí svobody, pracovníci azylových zařízení, realizátoři programů prevence sociálně patologických jevů, realizátoři probačních resocializačních programů, koordinátoři a supervizoři dobrovolníků, koordinátoři vzdělávacích aktivit, manažeři pracovních příležitostí pro sociálně znevýhodněné klienty či další pracovníci zaměřeni na práci se sociálně znevýhodněnými skupinami obyvatelstva a osobami ohroženými sociálním vyloučením. Ve studiu se mohou realizovat rovněž budoucí pracovníci sociálních odborů orgánů státní správy a samosprávy.

Státní závěrečná zkouška Bc. prezenční forma:

1. Základy práva
2. Sociální pedagogika
3. Aplikovaná pedagogika a psychologie

Podmínkou přijetí ke studiu oboru Sociální pedagogika je:

- dokončené středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou (doložené ověřenou kopií maturitního vysvědčení)
- úspěšné vykonání ústní přijímací zkoušky ve formě přijímacího pohovoru. Motivační pohovor je strukturovaným pohovorem s jednotnou strukturou otázek a jednotnou hodnotící škálou. V rámci motivačního pohovoru budou hodnoceny:
  - celkové komunikační schopnosti uchazeče o studium,
  - schopnost adekvátní prezentace,
  - předpoklady pro práci v daném oboru,
  - perspektiva vykonávání profese v oblasti práce se znevýhodněnými skupinami populace a jedinci se specifickými vzdělávacími potřebami,
  - zájem o danou problematiku,

- zájem o problematiku související s prací se sociálně znevýhodněnými skupinami populace může uchazeč(ka) mimo jiné deklarovat rovněž prostřednictvím doložení originálů či ověřených kopií potvrzení o absolvování tematicky relevantních kurzů, workshopů, praxe či dobrovolnické činnosti v subjektech podílejících se na práci se sociálně znevýhodněnými skupinami populace, případně dalšími relevantními dokumenty. Uvedené dokumenty předloží uchazeč(ka) přijímací komisi pouze k nahlédnutí
- dále bude posuzována obecná orientace v oblasti práce se znevýhodněnými skupinami populace a jedinci se specifickými vzdělávacími potřebami, a to v rámci diskuse nad relevantními tématy. Uchazeč(ka) v rámci motivačního pohovoru doloží **seznam pramenů**, jež prostudoval(a) v rámci přípravy na přijímací pohovor. Za tematicky relevantní budou považovány zejména monografie, recenzované sborníky, odborné články či strategické dokumenty z oblasti pedagogiky, psychologie, sociologie, sociální práce, sociální patologie a příbuzných oborů, které mohou představovat vhodný teoretický základ pro oblast práce se sociálně znevýhodněnými skupinami populace.

Čerpáno z:

<http://pf.ujep.cz/>

7.4 Univerzita Karlova v Praze

Obor Sociální pedagogika je ve studijním programu Specializace v pedagogice nabízen na Husitskoteologické fakultě v prezenční formě byl otevřen od akademického roku 2003/2004. Obor vznikl a byl akreditován ve spolupráci s Vyšší odbornou školou pedagogickou a sociální v Evropské ulici v Praze 6.

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – Bc. prezenční forma.

Bakalářský studijní program v oboru sociální pedagogika (7502R011) na Husitské teologické fakultě zahrnuje několik skupin disciplín, které poskytnou absolventům znalosti potřebné k porozumění dané problematice (např. znalosti z práva, tj. znalost existujících právních norem a zákonů relevantních pro sociálně pedagogickou práci, znalost funkce a způsobu práce existujících institucí, znalost organizačních principů, základní teoretické znalosti a orientační dovednosti z oblasti aplikované ekonomie, řídicích a organizačních metod, vědomostí z využívání metod personálního řízení, informatiky, psychologie, pedagogiky, somatologie, penologie, filosofie, teologie a etiky), obecný vzdělanostní základ dovednosti, které jsou pro práci sociálního pedagoga nezbytné (např. metody sociální práce, sociální dovednosti jako je dovednost komunikovat za nejrůznějších okolností, dále dovednosti organizační, metodické a diagnostické, atd.). Absolvent tohoto studijního programu by měl být vybaven všemi potřebnými znalostmi a dovednostmi, které může potřebovat při práci s nejrůznějšími skupinami lidí (např. minoritních).

Profil absolventa

Absolventi oboru sociální pedagogika získají kvalifikaci v sociální práci, tj. minimální standard sociální práce, i kvalifikaci na pedagogickou práci. Tato kvalifikace jim umožní získat uplatnění v následujících oblastech sociální péče, školství, zdravotnictví nebo práce ministerstva vnitra a spravedlnosti.

Sociální pedagogika Bc. kombinovaná forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 – 64.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 152.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 – 50.

Předpoklady přijetí ke studiu

Přijímací řízení do všech tříletých bakalářských studijních oborů Husitské teologické fakulty se skládá ze dvou částí. První část je písemná, kde má uchazeč možnost

získat až 50 bodů. Jedná se o znalostní test zaměřený na všeobecný rozhled a historické a náboženské otázky. Druhá část je v podobě ústního pohovoru, který je zaměřen na motivaci uchazečů ke studiu a tematicky také na vybraný obor. V této části je také možné získat až 50 bodů. O přijetí rozhoduje až pořadí na základě získaných bodů uchazečů.

Státní závěrečná zkouška pro bakalářské studium se skládá z:

1. Pedagogika
2. Psychologie
3. Obhajoba bakalářské práce

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – Mgr. prezenční forma.

Obor sociální pedagogika je vyučován na Filozofické fakultě jako navazující magisterské studium.

Profil absolventa

Absolvent dokáže realizovat prosociální výchovu a zároveň se komplexně orientuje v sociálně pedagogické problematice. Je schopen identifikovat příčiny problémových situací a řešit je na vyšší řídicí úrovni, reflektovat současnou sociální realitu a sociálně orientované instituce, ovládá metody pomoci, a to i v oblasti poradenství. Umí vyhledávat, třídit a vyhodnocovat informace a vést účinný dialog s klientem i svými spolupracovníky. Dokáže motivovat a vést pracovní tým, orientuje se v náročných životních situacích a umí nést rizika při uplatňování rozhodnutí.

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušce nejsou k dispozici.

Sociální pedagogika Mgr. prezenční forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 20.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 103.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - 15.

Čerpáno z:

<https://is.cuni.cz>

7.5 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – specializace v pedagogice Bc. prezenční forma.

Studijní obor Sociální pedagogika je zaměřen na pregraduální přípravu odborných pracovníků pro oblast pomáhajících profesí. Obsah studia není záměrně zužován na konkrétní výsek problematiky sociální pedagogiky, ale je koncipován všeobecněji, aby absolvent získal co nejširší uplatnění v dané oblasti na trhu práce. Učební plán obsahuje odborný základ v podobě uceleného souboru pedagogických disciplín, které jsou v jednotlivých ročnících doplněny profilujícími a volitelnými předměty podle zájmu studentů. Důraz je kladen na ověřování a prohlubování sociálně pedagogických kompetencí studentů v praxi.

Profil absolventa

Absolvent se orientuje v sociálně pedagogických postupech a metodách práce, aplikuje vhodné výchovné postupy, orientuje se v oblasti školství a sociální práce, vhodným způsobem komunikuje s uživateli sociálních služeb a školských i mimoškolských zařízení, je připraven pro preventivní působení na děti, mládež i dospělé. Absolventi nachází uplatnění ve státní sféře (především v rezortech školství a sociálních věcí) i nestátní sféře.

Státní závěrečná zkouška skladba:

1. Psychologie
2. Sociální pedagogika
3. Sociální práce

Obhajoba bakalářské práce

*Název studijního oboru: Sociální pedagogika – specializace v pedagogice -
Zaměření pomáhající profese Bc. kombinovaná forma.*

Studium je zaměřeno na vzdělávání odborných pracovníků v oblasti pomáhajících profesí, čemuž je přizpůsoben obsah studia. Důraz je kladen na osvojování sociálně pedagogických kompetencí (preventivních, komunikativních, diagnostických, intervenčních a decizních). Učební plán tvoří pedagogicko-psychologické disciplíny a další profilující předměty, které napomáhají v úspěšné orientaci v sociálně pedagogické činnosti. Výuka se zpravidla koná ve 14-ti denních cyklech v pátek a v sobotu.

Profil absolventa

Absolvent je připravován na práci v rezortech školství, sociálních věcí a vnitra, uplatnění nachází také v nestátní sféře. Absolvent dokáže samostatně pracovat s klienty, diagnostikovat jejich problémy a řešit je prostřednictvím sociálně pedagogických postupů. Vytváří preventivní programy a orientuje se v oblasti pomáhajících profesí.

Státní závěrečná zkouška skladba:

1. Psychologie
2. Sociální pedagogika
3. Sociální práce

Obhajoba bakalářské práce

Sociální pedagogika Bc. prezenční forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 104.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 356.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno*.

Sociální pedagogika Bc. kombinovaná forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 159.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 302.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno*.

*Název studijního oboru: Sociální pedagogika - specializace v pedagogice -
Zaměření pomáhající profese Mgr. kombinovaná forma.*

Profil a uplatnění absolventa

Absolvent si osvojuje klíčové kompetence vyplývající ze současného pojetí sociální pedagogiky: profesně oborové, sociálně pedagogické, diagnostické, intervenční, komunikativní, řídicí a osobnostně kultivující. Absolvent aplikuje teoretické poznatky společenskovedních disciplín v praxi, využívá metody výzkumu, řídí práci v organizaci a orientuje se ve všech oblastech sociálně pedagogické činnosti a chápe jejich význam pro sociokulturní kontext ČR.

Požadavky a předměty přijímací zkoušky

Uchazeči jsou přijímáni na základě písemné přijímací zkoušky z předmětů státní závěrečné zkoušky bakalářského studijního programu Specializace v pedagogice, oboru Sociální pedagogika, uskutečňovaného na FHS. Charakteristika oboru: Studijní obor je zaměřen na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, na výzkumu a vývoji v sociální pedagogice a na zvládnutí její aplikace v tvůrčích a řídicích činnostech. Studium je koncipováno dostatečně komplexně s ohledem na uplatnění na trhu práce. Obsah studia vychází z širšího pojetí sociální pedagogiky,

které klade důraz na studium, chápání a ovlivňování sociálních systémů a jejich organizací na státní, regionální a místní úrovni.

Informace k předmětům státní závěrečné zkoušce nejsou k dispozici.

Sociální pedagogika Mgr. kombinovaná forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 138.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 217.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno*.

Čerpáno z:

<http://web.fhs.utb.cz>

7.6 IMS Brno

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – specializace v pedagogice - Bc. kombinovaná forma.

Bakalářský studijní program Specializace v pedagogice, obor Sociální pedagogika se uskutečňuje na základě společné akreditace Institutu mezioborových studií Brno a Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Studium na IMS je realizováno v Brně. Přijímací řízení se uskuteční v místě studia. Sociální pedagogika je zde vyučována jako mezioborová vědní disciplína, která je průnikem několika společensko - vědních oborů, jako je sociologie, pedagogika, psychologie, filozofie a právo. Absolventi uvedeného bakalářského studijního programu se mohou ucházet o studium navazujícího magisterského programu Specializace v pedagogice, oboru Sociální pedagogika. IMS organizuje studium v kombinované formě výuky. Prezenční formu studia zatím nenabízíme. Kombinovaná forma probíhá

v dvoudenních soustředěních. V každém semestru je zpravidla 8 soustředění ve dvoutýdenních intervalech, v pátek od 14:30 do 19:00, a v sobotu od 08:00 do 14:30.

Uplatnění absolventů:

Studium Sociální pedagogiky dává předpoklady pro výkon řídicích, pedagogických a poradenských funkcí v rámci rezortů státní správy a v systémech personalistiky a vzdělávání podnikatelských i neziskových organizací.

Sociální pedagogika Bc. kombinovaná forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 - 903.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 250 včetně celoživotního vzdělání.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno*.

Státní závěrečná zkouška – integrovaná zkouška z:

1. Aplikovaná psychologie
  2. Sociální pedagogika
  3. Základy práva
- Obhajoba bakalářské práce

Název studijního oboru: Sociální pedagogika – specializace v pedagogice Mgr. kombinovaná forma.

Navazující magisterský studijní program Specializace v pedagogice, obor Sociální pedagogika se uskutečňuje na základě společné akreditace Institutu mezioborových studií Brno a Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Studium na IMS je realizováno v Brně. Jedná se o kombinovanou formu, kdy prezenční není nabízena. Organizace výuky je stejná jako u bakalářského studia.

Podmínky přijetí:

Podmínkou přijetí je absolvování bakalářského programu oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně a IMS, případně příbuzného oboru absolvovaného na jiné vysoké škole. Za příbuzný je považován obor v rámci studijních programů se státní závěrečnou zkouškou ze sociální pedagogiky.

Uplatnění absolventů:

Studium Sociální pedagogiky dává předpoklady pro výkon řídicích, pedagogických a poradenských funkcí v rámci rezortů státní správy a v systémech personalistiky a vzdělávání podnikatelských i neziskových organizací.

Státní závěrečná zkouška – integrovaná zkouška z:

1. Aplikovaná psychologie
2. Sociální pedagogika
3. Aplikované právo

Obhajoba bakalářské práce

Sociální pedagogika Mgr. kombinovaná forma.

Počet uchazečů přijatých v roce 2012 – 200.

Počet uchazečů přihlášených v roce 2012 – 454.

Odhad počtu uchazečů o obor, kteří budou přijati v roce 2013 - *nezjištěno*.

Čerpáno z:

<http://www.imsbrno.cz>

8 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Celá praktická část se věnovala popisu a charakteristice jednotlivých výzkumných vzorků. Teprve až nyní dochází k jejich závěrečnému vzájemnému porovnávání a vyhodnocení. Jednotlivá data, která se sesbírala na jednotlivých univerzitách, byla podrobena komparaci a budou dále popsána v následujících kapitolách.

V následující kapitole diplomové práce dojde ke shrnutí dostupných dat, které byly získány a uvedeny do kontextu při komparaci. Dále se nezaměřuji na interpretaci získaných dat. Není zde účelem vyvozovat závěry.

Komparace, která byla provedena, bude v empirickém šetření uvedena. Jedná se o kategorie: profil absolventa, předpokládané možnosti uplatnění těchto absolventů v praxi, cíle studijního oboru sociální pedagogika.

8.1 Profil a uplatnění absolventa

Masarykova univerzita

Filosofická fakulta

Absolvent bakalářského studia Sociální pedagogiky a poradenství je připraven na pedagogickou práci s lidmi všech věkových i sociálních kategorií. Je schopen vytvářet podmínky pro sociálně pedagogické i poradenské aktivity, organizovat je, vytvářet a realizovat programy a projekty individuálního i skupinového rozvoje.

Pedagogická fakulta

Příprava sociálního pedagoga je orientována na rozvoj sociálních kompetencí a dovedností. Absolvent je připraven na pozitivní výchovné působení a rozvoj osobnosti dětí, mládeže a dospělých, které ovlivňuje po stránce hodnotové, a významnou měrou se podílí na utváření a výchově sociálních vztahů a postojů jako motivačních zdrojů pro zdravý životní způsob a utváření smyslu života. Významným prostředkem pro vlastní

edukační činnosti je spektrum volnočasových edukativně stimulačních aktivit. Cílovou skupinou přitom mohou být jak děti z „normální“ populace, tak především klienti ze sociálně znevýhodněného prostředí, příslušníci etnických minorit, lidé sociálně handicapovaní.

Univerzita Hradec Králové

Absolventi studia se mohou uplatnit na pozicích vychovatel, pedagog volného času nebo sociální pracovník ve státním i soukromém sektoru. Nejčastěji nalézají absolventi oboru uplatnění v těchto resortech: školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, zdravotnictví, práce a sociálních věcí, vnitra, nestátní ziskové a neziskové organizace.

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Absolventi mohou nalézt uplatnění coby budoucí pracovníci organizací zaměřených na práci se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva, tedy jako pedagogičtí pracovníci, vychovatelé či vedoucí aktivit nízkoprahových či komunitních center, pracovníci organizací podílející se na poskytování komplexních sociálně-edukativních služeb poskytovaných osobám a skupinám ohroženým sociálním vyloučením, dále pak jako pedagogičtí pracovníci zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy či výkonu trestu odnětí svobody, pracovníci azylových zařízení, realizátoři programů prevence sociálně patologických jevů, realizátoři probačních resocializačních programů, koordinátoři a supervizoři dobrovolníků, koordinátoři vzdělávacích aktivit, manažeři pracovních příležitostí pro sociálně znevýhodněné klienty či další pracovníci zaměřeni na práci se sociálně znevýhodněnými skupinami obyvatelstva a osobami ohroženými sociálním vyloučením. Ve studiu se mohou realizovat rovněž budoucí pracovníci sociálních odborů orgánů státní správy a samosprávy.

Univerzita Karlova v Praze

Absolventi oboru sociální pedagogika získají kvalifikaci v sociální práci, tj. minimální standard sociální práce, i kvalifikaci na pedagogickou práci. Tato kvalifikace jim umožní získat uplatnění v následujících oblastech sociální péče, školství, zdravotnictví nebo práce ministerstva vnitra a spravedlnosti. Absolvent dokáže realizovat prosociální

výchovu a zároveň se komplexně orientuje v sociálně pedagogické problematice. Je schopen identifikovat příčiny problémových situací a řešit je na vyšší řídicí úrovni, reflektovat současnou sociální realitu a sociálně orientované instituce, ovládá metody pomoci, a to i v oblasti poradenství. Umí vyhledávat, třídit a vyhodnocovat informace a vést účinný dialog s klientem i svými spolupracovníky. Dokáže motivovat a vést pracovní tým, orientuje se v náročných životních situacích a umí nést rizika při uplatňování rozhodnutí.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Absolvent se orientuje v sociálně pedagogických postupech a metodách práce, aplikuje vhodné výchovné postupy, orientuje se v oblasti školství a sociální práce, vhodným způsobem komunikuje s uživateli sociálních služeb a školských i mimoškolských zařízení, je připraven pro preventivní působení na děti, mládež i dospělé. Absolventi nachází uplatnění ve státní sféře (především v rezortech školství a sociálních věcí) i nestátní sféře. Vytváří preventivní programy a orientuje se v oblasti pomáhajících profesí.

IMS Brno

Studium Sociální pedagogiky dává předpoklady pro výkon řídicích, pedagogických a poradenských funkcí v rámci rezortů státní správy a v systémech personalistiky a vzdělávání podnikatelských i neziskových organizací.

Absolventi oboru sociální pedagogika se uplatní v organizacích zaměřených na práci se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva, jako pedagogičtí pracovníci, vychovatelé či vedoucí. V státní sféře a to v rezortech: školství, mládeže a tělovýchovy, spravedlnosti, zdravotnictví, práce a sociálních věcí, vnitra. V nestátní ziskových a neziskových organizacích. Uplatnění absolventa sociální pedagogiky je tedy velmi rozsáhlý.

8.2 Počet přijatých studentů

V této části diplomové práce pojednávám o tom, kolik studentů bylo přijato v roce 2005, 2012 a předpokládaný počet přijatých studentů v roce 2013. Cílem této kapitoly je ucelit pohled, kolik studentů bylo přijato v akademickém roce 2005/2006 a v roce 2012/2013. V těchto údajích nejsou zohledněny počty studentů, kteří přerušili studium nebo přešli na jiný obdobný obor. Údaje jsou pouze orientační

Pro přehlednost zde znovu uvádím tabulku, jež byla dříve uvedena.

Tabulka č. 5: Počet uchazečů, který byl v roce 2005 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách

VŠ	Typ a forma studijního programu						CELKEM
	Bakalářský		Magisterský		Navazující magisterský		
	KS	PS	KS	PS	KS	PS	
JU	60	-	-	-	-	-	60
FF MU	-	45	-	-	-	-	45
PdF MU	80	45	-	-	80	-	205
OU	100	-	-	-	40	-	140
UHK	-	-	25	50	60	20	155
UTB	250	110	-	-	-	-	360
CELKEM	490	200	25	50	180	20	965
	690		75		200		

V následujících tabulkách se již nevyskytují údaje z Jihočeské univerzity (JU) a Ostravské univerzity (OU), jelikož v současné době již nenabízejí možnost studia oboru Sociální pedagogika tak jak bylo v cíli diplomové práce stanovena.

Tabulka č. 6: Počet uchazečů, který byl v roce 2012 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.

VŠ	Typ a forma studijního programu						CELKEM
	Bakalářský		Magisterský		Navazující magisterský		
	KS	PS	KS	PS	KS	PS	
FF MU	-	114	-	-	-	98	212
PdF MU	91	95	-	-	0	-	186
UHK	0	0	-	-	36	103	139
UJEP	-	0	-	-	-	-	0
UK	-	64	-	-	-	20	84
UTB	104	159	-	-	138	0	401
IMS	-	250	-	-	200	-	450
CELKEM	195	682	-	-	374	221	1472
	877		0		595		

Tabulka č. 7: Počet uchazečů, který bude v roce 2013 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.

VŠ	Typ a forma studijního programu						CELKEM
	Bakalářský		Magisterský		Navazující magisterský		
	KS	PS	KS	PS	KS	PS	
FF MU	-	0	-	-	-	40	40
PdF MU	0	0	-	-	0	-	0
UHK	50	50	-	-	25	50	175
UJEP	-	0	-	-	-	-	0
UK	-	50	-	-	-	15	65
UTB	0	0	-	-	0	-	0
IMS	0	0	-	-	0	-	0
CELKEM	50	100	0	0	25	105	280
	150		0		200		

Tabulka s počtem uchazečů, který bude v roce 2013 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách, je neúplná jelikož se nepodařilo získat dostatek dat nebo ještě některé školy neuveřejnili počet studentů, kteří budou přijati v akademickém roce 2013.

Při porovnání počtu přijatých studentů v roce 2006 spatřujeme nárůst studentů v oboru sociální pedagogika a také i nárůst škol, které tento obor nabízejí. V roce 2006 bylo k bakalářskému studiu přijato 690 studentů v roce 2012 již 877 student. Do magisterského navazujícího studia v roce 2006 bylo přijato 200 studentů v roce 2012 již 596 studentů. V roce 2006 bylo do magisterského studia přijato 75 studentů, v současné době se tato forma již nevyučuje. V roce 2006 bylo celkem přijato 965 studentů, v roce 2012 to bylo již 1472. Z těchto čísel je patrné že zájem o studium oboru sociální pedagogika má vzrůstající tendenci.

Úspěšnost přijetí na fakultu vysoké školy:

- Masarykova univerzita, filosofická fakulta je 53,1 %.
- Masarykova univerzita, pedagogická fakulta je 39,5 %.
- Univerzita Hradec Králové, pedagogická fakulta je 34,7 %.
- Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, pedagogická fakulta je 65,1 %.
- Univerzita Karlova v Praze, husitská teologická fakulta 30,7%.
- Univerzita Karlova v Praze, filosofická fakulta je 29,2 %.
- Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, fakulta humanitních studií 42,2 %.

8.3 Obory sociální pedagogiky na vysokých školách

Masarykova univerzita

Masarykova univerzita nabízí studijní obor sociální pedagogika na filosofické a pedagogické fakultě.

Filosofická fakulta

Sociální pedagogika a poradenství – Bc. prezenční forma.

Sociální pedagogika a poradenství – Mgr. prezenční forma.

Pedagogická fakulta

Studijní obor Sociální pedagogika a volný čas - Bc. a navazující Mgr. prezenční forma, ve specializacích *Dramatická výchova, Speciální pedagogika, Přírodovědné a technické aktivity ve volném čase.*

Sociální pedagogika - Bc. a navazující Mgr. kombinovaná forma, s odbornou profilací: *Pedagogika volného času, Sociální prevence a resocializace, Multikulturní a Environmentální výchova.*

Pojetí sociální pedagogiky se na těchto fakultách odlišné, což je patrné již z názvů studijních oborů. Na filozofické fakultě se sociální pedagogika orientuje na poradenství, pedagogická fakulta je zaměřena na volný čas. I když studijní obor se začaly vyučovat ve stejnou dobu, jako hlavního představitel Masarykovy univerzity musíme považovat pedagogickou fakultu. Toto rozhodnutí opodstatňujeme na základě otevřenosti a dalšího rozvoje pedagogické fakulty. Filozofická fakulta je uzavřená a navenek nejsou patrné další cíle vývoje.

Pedagogická fakulta si zakládá na své tradici tradice. Dříve zde bylo pojetí výchova a prostředí s představiteli prof. Přadka, doc. Knotová. Dnešní pojetí je již enviromentální, multikulturní a volnočasové zaměření s představiteli doc. Němec, doc. Čech, doc. Gulová.

Univerzita Hradec Králové

Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii (P-SPETB) Bc. prezenční, kombinovaná forma.

Specializace v pedagogice - Sociální pedagogika – Mgr. prezenční, kombinovaná forma.

Hned na počátku je třeba vysvětlit pojem: **Etopedie** je speciální pedagogická disciplína, která se zabývá rozvojem, výchovou a vzděláváním dětí, mládeže a dospělých, kteří mají poruchu chování.

Již podle názvu zaměřením na *Etopedii* se jedná zaměření na oblast sociálně výchovné činnosti, prevence i terapie sociálně deviantního jednání. Jedná se tedy o specifický obor ve výuce sociální pedagogiky v České republice.

Pojetí sociální pedagogiky na této vysoké školy lze specifikovat, že se zde jedná o výchovu a prostředí, sociologizující pojetí, patologii, etopedii. Čelním představitelem je prof. Kraus.

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Sociální pedagogika – Bc. prezenční forma.

Zde je studijní obor Sociální pedagogika koncipován k získání teoretické i praktické odbornosti nezbytné pro výchovně vzdělávací či psychosociálně terapeutickou činnost se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva.

Univerzita Karlova v Praze

Sociální pedagogika – Bc. prezenční forma.

Sociální pedagogika – Mgr. prezenční forma.

Sociální pedagogika je na v bakalářském studiu vyučována na Husitské teologické fakultě. Jak již název a vyučované předměty jako psychologie, pedagogiky, somatologie, penologie, filosofie, teologie a etiky napovídají, jedná se o velmi sociálně zaměřené pojetí.

Obor sociální pedagogika v magisterské formě je vyučován na filozofické fakultě jako navazující magisterské studium. Cílem výuky je pro sociální výchovu a komplexnost orientace v sociálně pedagogické problematice.

Pojetím sociální pedagogiky je školní prostředí a problematika dětí a mládeže představitelem je doc. Bendl.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Sociální pedagogika – specializace v pedagogice Bc. prezenční forma.

Sociální pedagogika – specializace v pedagogice - Zaměření pomáhající profese Bc. kombinovaná forma.

Sociální pedagogika – specializace v pedagogice - Zaměření pomáhající profese Mgr. kombinovaná forma.

Pojetí sociální pedagogiky je zde koncipován na přípravu odborných pracovníků pro oblast pomáhajících profesí. Obsah studia není záměrně zužován na konkrétní výsek problematiky sociální pedagogiky, ale je koncipován všeobecněji, aby absolvent získal co nejširší uplatnění v dané oblasti na trhu práce. Kladen je zde důraz na praxi.

IMS Brno

Sociální pedagogika – specializace v pedagogice - Bc. kombinovaná forma.

Sociální pedagogika – specializace v pedagogice - Mgr. kombinovaná forma.

Sociální pedagogika je zde vyučována jako mezioborová vědní disciplína, která je průnikem několika společensko - vědních oborů. Pojetí výuka je charakterizována jako sociální, biodromální a interdisciplinární (transdisciplinární). Je to také jediná sociálně pedagogická škola, kde je státnicový předmět právo, pojímá celou životní dráhu jedince a má výrazný sociální akcent.

Obor sociální pedagogika v bakalářské prezenční formě nabízí na sedmi vysokých školách, v kombinované formě se jedná o pět vysokých škol.

Obor sociální pedagogika v magisterské prezenční formě nabízí na pěti vysokých školách, v kombinované formě se jedná o čtyři vysoké školy.

ZÁVĚR

V názvu diplomové práce *Současné směry sociální pedagogiky v ČR*, již spatřujeme otázku, kudy se ubírá sociální pedagogika u nás. Na tuto otázku jsem se snažil ve své diplomové práci odpovědět v různém pojetí vysokých škol nabízející obor sociální pedagogika. Studijní obor Sociální pedagogika je stále více vyhledávaným oborem ke studiu na vysoké škole. Vysoké školy v České republice pojmají sociální pedagogiku jak v oblasti působení, tak i v pojetí vědního oboru.

Obecně lze konstatovat, že pro Českou republiku je spíše charakteristické širší pojetí sociální pedagogiky, kdy je především zaměřena na celou populaci s cílem utváření optimálního způsobu života a trávení volného času jednotlivců a sociálních skupin. V tomto pojetí se sociální pedagogika zabývá především prostředím a jeho vlivem na utváření osobnosti, vztahem jedince a společnosti, procesy socializace a resocializace.

V teoretické části dojde k vymezení současného různorodého pojetí sociální pedagogiky a šíře oboru. Cílem práce bylo v teoretické rovině seznámit s problematikou současných směrů sociální pedagogiky v ČR, s vymezením sociální pedagogiky a jeho historického vývoje.

Výzkumné šetření bylo provedeno na vybraných univerzitách v České republice, které vyučují obor Sociální pedagogika: Masarykova univerzita Filosofická fakulta a Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Univerzita Karlova v Praze, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Cílem komparace těchto studijních oborů bylo definování současných trendů sociální pedagogiky v České republice, ke konkrétnějšímu vymezení studijního oboru, který je v současné době pojmán různorodě a se širokým zaměřením. Cílem práce bylo v praktické rovině shrnout profil absolventa, předpokládané možnosti uplatnění těchto absolventů v praxi, cíle studijního oboru sociální pedagogika. Zjistit, jaké studijní programy sociální pedagogiky, obory a v jaké formě je možné v současnosti na vysokých školách v České republice studovat.

Výzkum měl již od svého počátku celou řadu rizik, které se projevovali při sběru samotných dat. Byla zde neochota předat stručnější materiály o oboru a vždy došlo k odkazu na informační systém školy, kde mám bytí dostatek informací.

Obor sociální pedagogika v bakalářské prezenční formě se nabízí na sedmi vysokých školách, v kombinované formě se jedná o pět vysokých škol. V magisterské

prezenční formě se nabízí na pěti vysokých školách, v kombinované formě se jedná o čtyři vysoké školy. V současné době lze v České republice studovat sociální pedagogiku na pěti vysokých školách, celkem ve čtrnácti studijních oborech a to jak v prezenční tak v kombinované formě. Absolventi bakalářského studia sociální pedagogiky mohou na čtyřech vysokých školách pokračovat ve studiu v navazujícím magisterském programu a to v šesti případech. Univerzity nadále rozvíjí pojetí výuky oboru sociální pedagogika.

Uplatnění sociálních pedagogů je možno spatřovat jak ve státních institucích, tak v soukromých organizacích a sdruženích. Jde především o organizace a instituce působících v resortech školství, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, vnitra a spravedlnosti. Základním cílem studijního oboru sociální pedagogika je příprava náležitě vybavených odborníků, jenž se mohou uplatnit v široké oblasti společenského života jak v preventivní tak i v terapeutické práci s dětmi, mládeží a dospělými.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Z., *Sociálna pedagogika*. Bratislava: Polygrafické stredisko UK v Bratislave. 1994, ISBN 80-223-0817-X.
- [2] BAKOŠOVÁ, Z., *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: FFUK, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.
- [3] BAKOŠOVÁ, Z., Sociálna pedagogika ako studijný odbor. *Pedagogická revue*, 2000, č. 4, s. 367-375.
- [4] HAŠKOVEC, J. Predmät pedagogiky a pojetí sociální pedagogiky. *Pedagogická orientace*, 1993, č. 7, s. 87 – 94.
- [5] HAYESOVÁ, N., *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál, 1996, 166 s. ISBN 80-7178-763-9.
- [6] HRONCOVÁ, J., *Sociálna pedagogika – vývinové tendence a súčasný stav*. In *Sociálny pedagóg – Zborník referátov z vedeckej konferencie s medzinarodnou účasťou*. Bratislava: UK Bratislava. 2006, ISBN 80-2205-9.
- [7] HRONCOVÁ, J., aj. *Sociálna pedagogika a sociálna práca*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2001, ISBN 80-8055-476-5.
- [8] HRONCOVÁ, J., - EMEROVVÁ, I., a i., *Sociálna pedagogika vývoj a súčasný stav*. 1. vyd. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2009, s 276, ISBN 978-80-8083-819-5.
- [9] HŘEBÍČEK, L., Ke koncepci vysokoškolského oborového studia – sociální pedagogika. In *Sociální pedagogik jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 361 – 364. ISBN 80-90-2936-0-3.
- [10] HŘEBÍČEK, L., Vědní a aplikační tvář sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, str. 7 – 16. ISBN 80-90-2936-0-3.
- [11] HUDECOVÁ, A., Sociálna pedagogika a její význam v informačnej spoločnosti. In *Sociální pedagogik v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2008, str. 173 – 180. ISBN 978-80-87182-01-7.
- [12] JEDLIČKA, R., KLÍMA, P. A KOL. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

- [13] JŮZL, M., *Základy pedagogiky*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2010, ISBN 978-80-87182-02-4.
- [14] JŮVA, V., sen. a jun., *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1995
- [15] JŮVA, V., sen. a jun., *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 2007, ISBN 978-807315-5.
- [16] KLAPILOVÁ, S., *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 63 s. ISBN 80-7067-669-8.
- [17] KLEIN, V., ROSINSKÝ, R., *Sociální pedagogika pre pomáhajúce profesie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2010, 168 s. ISBN 978-80-8094-835-1.
- [18] KNOTOVÁ, D., HLOUŠKOVÁ, L., Sociální pedagogika jako obor studia na vysokých školách – dílčí analýza vzdělávacích příležitostí v ČR. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2006, s. 72 – 84. ISBN 80-902936-8-9.
- [19] KNOTOVÁ, D., Jaká je česká sociální pedagogika? In: *Konstituování Sociální pedagogiky jako vědeckého oboru*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004, s. 61-66. ISBN 80-902936-5-4.
- [20] KRAUS, B., *Úkoly sociální pedagogiky*. In.: SOCIÁLIA 97. Sborník ze semináře ÚSS PF VŠP Hradec Králové: Líp, 1998, s. 25-31.
- [21] KRAUS, B. Sociální pedagogika jako vědní disciplína a jako studijní obor. In: *Sociální pedagogika jako vědecká a společensky užitá disciplína*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2000, s. 68-76. ISBN 80-90-2936-0-3.
- [22] KRAUS, B. Sociální pedagogika, její antropologická orientace a aktuální trendy vývoje oboru. In: *Socialia Olomouc 2003*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 10-16. ISBN 80-244-0878-3.
- [23] KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [24] KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al.. *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- [25] KRAUS, B., SÝKORA, P., *Sociální pedagogika I*. Brno, Institut mezioborových studií, 2009, 62 s.
- [26] LACA, S., *Sociální pedagogika*. Brno: Institut mezioborových studií, 211 s. ISBN 978-80-87182-19-2.
- [27] MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-

7178-549-0.

- [28] MIKULOVÁ, M., Sociální pedagogika a její místo ve školství. In *Sociální pedagogik v teorii a praxi*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 39 – 51. ISBN 978-80-902936-9-4.
- [29] MÜHLPACHR, P., A KOL, *Sociální pedagogika II*, Brno, Institut mezioborových studií Brno, 2011, 251 s.
- [30] ONDREJKOVIČ, P., Poznámky ke konstituované sociální pedagogiky jako vedy. In *Konstituování Sociální pedagogiky jako vědeckého oboru*. Brno: Institut mezioborových studií, 2004. str. 78 – 86 ISBN 80-902936-5-4.
- [31] Ottova všeobecná encyklopedie A-L. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003, 736 s. ISBN 80-7181-959-X.
- [32] Ottova všeobecná encyklopedie M-Ž. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003, 752 s. ISBN 80-7181-959-X.
- [33] PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogika*. Praha: GRADA, 2012, 208 s. ISBN 978-80-247-3470-5.
- [34] PRŮCHA, J., *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. 272 s. ISBN 80-7178-399-4.
- [35] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-029-4.
- [36] PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J., *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vydání. Brno: MUNI, 2004. 46 s. ISBN 80-210-3469-6.
- [37] RADZIEWICZ-WINNICKY, A., *Pedagogika społeczna*, Katowice, Wydawnictwa Akademickie Profesjonale Spółka z o.o., 2008, ISBN 978-83-60501-48-1.
- [38] ŠEREŠ, I., Kurikulárne aspekty sociálnej pedagogiky jako studijného programu. In *Sociální pedagogika ve střední Evropě – současný stav a perspektivy*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2009, str. 570 – 580. ISBN 978-80-87182-08-6.
- [39] WROCZYŃSKY, R., *Sociálna pedagogika*, Bratislava, Slovenské nakladateľství v Bratislavě, 1968.
- [40] *Základní pojmy a kategorie z oblasti pedagogiky Slovníček*. 3. vyd. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2003.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] http://pf.ujep.cz/files/KPR_sikulova_obecdidaktikascripta.pdf
- [2] <http://mail.imsbrno.cz/home/radomir.pernica@imsbrno.cz/M%C3%BChlpachr%20Pavel/Soci%C3%A1ln%C3%AD%20pedagogika%202>
- [3] <http://aplikace.msmt.cz/vysokeskoly/StudijniProgramy/Komentar.htm>
- [4] http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/234_statut_ak_2004.pdf
- [5] <http://www.akreditacnikomise.cz/cs/nalezitosti-zadosti.html>
- [6] http://www.muni.cz/admission/bachelor_reports - výsledky přijímacích řízení
- [7] <http://www.muni.cz/phil/study/fields/426>
- [8] http://www.muni.cz/phil/study/fields/426/graduates_employment
- [9] <http://www.phil.muni.cz/wff/home/prijimaci/magisterske/prij-riz-do-nav-mag-stud>
- [10] <http://is.muni.cz/prihlaska/info.pl?op=n;utyp=N;beh=825;beh=827;beh=850;beh=838;beh=865;ukom=2970>
- [11] <http://www.muni.cz/phil/study/fields/4626>
- [12] http://www.muni.cz/phil/study/fields/4626/graduates_employment
- [13] <http://www.ped.muni.cz/katedry-a-instituty/socialni-pedagogika/o-katedre/>
- [14] <http://www.uhk.cz/cs-cz/studium/studijni-obory/standardni-studium/vyhledavani/Stranky/default.aspx>
- [15] <http://hades.uhk.cz/fispublic/Student/UcebniPlan.asp?StudOborID1=P-SPETB>
- [16] <http://www.uhk.cz/cs-cz/fakulty-a-pracoviste/pedagogicka-fakulta/katedry-a-ustavy/katedra-socialni-pedagogiky/zakladni-informace/Stranky/default.aspx>
- [17] <http://www.uhk.cz/cs-cz/studium/prijimaci-rizeni/pedagogicka-fakulta/stranky/prehled-oboru-pdf.aspx>
- [18] http://pf.ujep.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=706:socpedkpg&Itemid=631
- [19] <http://stag.ujep.cz/>
- [20] <https://is.cuni.cz/webapps/akreditace/studium/11280/1002003/?lang=cs>
- [21] http://is.cuni.cz/studium/podprij/index.php?do=detailobor&fakulta=11210&id_obor=11298
- [22] <http://web.fhs.utb.cz/cs/docs/ATT00014.pdf>
- [23] http://web.fhs.utb.cz/?id=0_4_1&lang=cs&type=0
- [24] http://web.fhs.utb.cz/cs/docs/sp2013_1.pdf

- [25] <http://web.fhs.utb.cz/cs/docs/sp2013.pdf>
- [26] <http://www.imsbrno.cz/cs/pro-uchazece/bakalarske-studium.html>
- [27] <http://www.imsbrno.cz/cs/pro-uchazece/magisterske-studium.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

B	bakalářský studijní program
IMS	Institut mezioborových studií
JU	Jihočeská univerzita
KS	kombinovaná forma studia
M	magisterský studijní program
MU PdF	Masarykova univerzita, pedagogická fakulta.
MU FF	Masarykova univerzita, filosofická fakulta
N-M	navazující magisterský program
OU	Ostravská univerzita
PS	prezenční forma studia
UHK	Univerzita Hradec Králové
UJEP	Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
UK	Univerzita Karlova v Praze
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
VŠ	vysoká škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Model kompetencí sociálního pedagoga.....	44
Obr. č. 2: Systém vědních disciplín, o které se opírá sociální pedagogika.....	62
Obr. č. 3: Vztah sociální pedagogiky k pedagogickým a jiným příbuzným vědám.....	65
Obr. č. 4: Studijní obory na FF MU.....	74

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Magisterské studijní obory na UHK v Hradci Králové.....	53
Tabulka č. 2: Počet uchazečů, který byl v roce 2005 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.....	54
Tabulka č. 3: Předpokládané počty studentů studujících v současné době sociální pedagogiku na vysokých školách v ČR v letech 2006/2007.....	54
Tabulka č. 4: Sociální pedagogika na vysokých školách v ČR.....	70
Tabulka č. 5: Počet uchazečů, který byl v roce 2005 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.....	97
Tabulka č. 6: Počet uchazečů, který byl v roce 2012 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.....	98
Tabulka č. 7: Počet uchazečů, který bude v roce 2013 přijat ke studiu sociální pedagogiky na jednotlivých školách.....	98

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Časová tabule

Příloha č. 2: Formuláře pro akreditaci.

PŘÍLOHA P 1: ČASOVÁ TABULE JŮVA, V., SEN. A JUN., *STRUČNÉ DĚJINY PEDAGOGIKY*. BRNO: PAIDO, 1995.

STOLETÍ	SVĚTOVÉ DĚJINY	NÁRODNÍ DĚJINY	OBEČNÉ DĚJINY PEDAGOGIKY	NÁRODNÍ DĚJINY PEDAGOGIKY
500 PŘ. KR.	594 SOLÓNOVY REFORMY 500-449 VÁLKY ŘECKO-PERSKÉ PERIKLES 443-429 431-404 PELOPONĚSKÁ VÁLKA ALEXANDR VELIKÝ 336-323 264-146 PUNSKÉ VÁLKY 146 KONEC SAMOSTATNOSTI ŘECKA 60 PRVNÍ TRIUMVIRÁT 43 DRUHÝ TRIUMVIRÁT AUGUSTUS 27 PŘ. KR. - 14		SOKRATES 469-399 PLATÓN 427-347 ARISTOTELES 384-322 VARRO 116-27 CICERO 106-43 SENECA 4 PŘ. KR.-65 QUINTILIANUS 35-95 TERTULLIANUS 160-222 ORIGENES 185-255 AUGUSTINUS 354-430	
0	313 EDIKT MILÁNSKÝ 395 ROZDĚLENÍ ŘÍŠE ŘÍMSKÉ 451 PORÁŽKA ATTILY 476 PÁD ŘÍŠE ZÁPADOŘÍMSKÉ		529 ZALOŽEN KLÁŠTER MONTE CASSINO	
500	711 VPÁD ARABŮ NA PYRENEJSKÝ POLOOSTROV KAREL VELIKÝ 768-814 843 ROZPAD ŘÍŠE FRANCKÉ	630 SÁMO PORÁŽÍ DAGOBERTA 863 PŘÍCHOD BYZANTSKÉ MISE NA MORAVU		

STOLETÍ	SVĚTOVÉ DĚJINY	NÁRODNÍ DĚJINY	OBEČNÉ DĚJINY PEDAGOGIKY	NÁRODNÍ DĚJINY PEDAGOGIKY
1000	1066 NORMANSKÝ VILÉM DOBYVATEL VÍTĚZÍ U HASTINGSU 1096 I. KRÍŽOVÁ VÝPRAVA	VLADISLAV II. KRÁL ČESKÝ 1140-73		
	FRIEDRICH I. BAR- BAROSSA 1152-90			
	1241 VPÁD TATARŮ DO EVROPY	1212 ZLATÁ BULA SICILSKÁ PŘEMYSL OTAKAR II. 1253-78	TOMÁŠ AKVINSKÝ 1225-74	
	1337-1453 VÁLKA STOLETÁ	KAREL IV. 1346-78 1415 UPÁLEN JAN HUS 1420-34 HUSITSKÉ VÁLKY	VITTORINO 1378-1446	1348 ZALOŽENA KARLOVA UNIVERZITA HUS 1371-1415
	1453 PÁD CAŘIHRADU	JIŘÍ PODĚBRADSKÝ 1458-71	ERASMUS 1467-1536 MORE 1478-1535 IGNÁC Z LOYOLY 1491-1556 RABELAIS 1495-1553	
1500	1492 OBJEVENÍ AMERIKY	VLADISLAV II. JAGELLONSKÝ 1471-1516		
	JINDŘICH VIII. ANGLICKÝ 1509-47			
	1517 VYSTOUPENÍ LUTHEROVO KAREL V. 1519-56	FERDINAND I. 1526-65	MONTAIGNE 1533-92	BLAHOŠLAV 1523-71
	1540 ZALOŽEN JEZUITSKÝ ŘÁD FILIP II. ŠPANĚL- SKÝ 1556-98 ALŽBĚTA I. ANGLICKÁ 1558-1603			
	1562-89 NÁBOŽEN- SKÉ VÁLKY VE FRANCI		BACON 1561-1626 RATKE 1571-1635 CAMPANELLA 1568-1639	
	1566-81 HOLAND- SKÁ REVOLUCE	RUDOLF II. 1576-1612		KOMENSKÝ 1592-1670

STOLETÍ	SVĚTOVÉ DĚJINY	NÁRODNÍ DĚJINY	OBEČNĚ DĚJINY PEDAGOGIKY	NÁRODNÍ DĚJINY PEDAGOGIKY
1600	1618-48 VÁLKA TŘICETILETÁ 1640-60 1. ANGLIC- KÁ REVOLUCE LUDVÍK XIV. FRANCOUZSKÝ 1643-1715 1688 2. ANGLICKÁ REVOLUCE	FERDINAND II. 1619-37 1620 BÍLÁ HORA 1627 OBNOVENÉ ZŘÍZENÍ ZEMSKÉ	LOCKE 1632-1704	
1700	1700-21 VÁLKA SEVERSKÁ 1701-13 VÁLKA O DĚDICTVÍ ŠPANĚLSKÉ LUDVÍK XV. 1715-74 FRIEDRICH II. PRUSKÝ 1740-86 1756-63 VÁLKA SEDMILETÁ KATEŘINA II. RUSKÁ 1762-96 1775 AMERICKÁ VÁLKA O NEZÁVISLOST 1789 VELKÁ FRAN- COUZSKÁ REVOLUCE NAPOLEON 1799-1815 VÍDEŇSKÝ KONGRES 1814 1830 ČERVENCOVÁ REVOLUCE 1848 ÚNOROVÁ REVOLUCE	KAREL VI. 1711-40 MARIE TEREZIE 1740-1780 JOSEF II. 1780-90 1815-1848 METTER- NICHŮV ABSOLUTISMUS 1848 PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1852-60 BACHŮV ABSOLUTISMUS	FRANKLIN 1706-90 ROUSSEAU 1712-78 BASEDOW 1723-90 KANT 1724-1804 JEFFERSON 1743-1826 PESTALOZZI 1746-1827 SAINT-SIMON 1760-1825 HERBART 1776-1841 FRÖBEL 1782-1852 DIESTERWEG 1790-1866 COMTE 1798-1857 BOSCO 1815-88 SPENCER 1820-1903 UŠINSKIJ 1824-71 TOLSTOJ 1828-1910 KEYOVÁ 1849-1926 COMPAYRÉ 1843-1913 KERSCHENSTEI- NER 1854-1932 FREUD 1856-1939 BINET 1857-1911 DURKHEIM 1858-1917	RYBA 1765-1815 REFORMA FELBI- GEROVA 1774 BOLZANO 1781-1848 FILCÍK 1785-1837 LINDNER 1828-87 1848 REFORMA EX- NER-BONITZOVA MASARYK 1850-1937 ÚLEHLA 1852-1933
1800				

STOLETÍ	SVĚTOVÉ DĚJINY	NÁRODNÍ DĚJINY	OBEČNĚ DĚJINY PEDAGOGIKY	NÁRODNÍ DĚJINY PEDAGOGIKY
1900	<p>1870-71 PRUSKO-FRANCOUZSKÁ VÁLKA 1871 PAŘÍŽSKÁ KOMUNA - VZNIK FRANCOUZSKÉ REPUBLIKY</p> <p>1914-18 PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA 1922 FAŠISTICKÝ PŘEVRAŤ V ITÁLII</p> <p>1933 NACISTICKÝ PŘEVRAŤ V NĚMECKU 1936 OBČANSKÁ VÁLKA VE ŠPANĚLSKU 1939-1945 DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA</p> <p>1948-90 STUDENÁ VÁLKA</p>	<p>1860 ŘÍJNOVÝ DIPLOM 1866 PRUSKO-RAKOUSKÁ VÁLKA 1867 RAKOUSKO-UHERSKÉ VYROVNÁNÍ</p> <p>1918 VZNIK ČSR</p> <p>1939 FAŠISTICKÁ OKUPACE ČSR</p> <p>1945 OSVOBOZENÍ ČSR 1948 ÚNOROVÝ PŘEVRAŤ</p> <p>1968 PRAŽSKÉ JARO</p> <p>1989 LISTOPADOVÁ REVOLUCE</p>	<p>DEWEY 1859-1952 STEINER 1861-1925 MONTESSORIOVÁ 1870-1952 DECROLY 1871-1932 CLAPARÈDE 1873-1940 THORNDIKE 1874-1949 LITT 1880-1963 SPRANGER 1882-1963 PETERSEN 1884-1952 BLONSKIJ 1884-1941 PARKHURSTOVÁ 1887-1957 MAKARENKO 1888-1939 FREINET 1896-1966</p> <p>1907 CASA DI BAMBINI MONTESSORIOVÉ 1920 DALTONSKÝ PLÁN 1920 WALDORFSKÁ ŠKOLA 1927 JENSKÝ PLÁN</p> <p>1938 MANIFEST ESENCIALISMU</p> <p>1979 LYOTARD: POSTMODERNÍ ÚDĚL</p>	<p>KREJČÍ 1858-1934 DRTINA 1861-1925 KÁDNER 1870-1936 KLÍMA 1874-1948 CHLUP 1875-1965 HENDRICH / 1888-1950 PŘÍHODA 1889-1979 UHER 1891-1942 1922 MALÝ ŠKOLSKÝ ZÁKON 1948 JEDNOTNÁ ŠKOLA 1953 OSŠ, JSŠ 1960 ZDŠ 1990 LIBERALIZACE ŠKOLSTVÍ</p>

PŘÍLOHA P 2: FORMULÁŘE PRO AKREDITACI.

Bakalářské a magisterské studijní programy

Formuláře pro zpracování žádosti o akreditaci, rozšíření akreditace a prodloužení platnosti akreditace

V souladu s vyhláškou č. 42/1999 Sb., o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu (dále jen „vyhláška“), se žádosti o akreditaci, prodloužení platnosti akreditace bakalářských nebo magisterských studijních programů (dále jen „SP“) nebo rozšíření akreditace SP o studijní obor, formu studia apod. (dále jen „žádosti“) zasilají ve trojím písemném vyhotovení a v elektronické podobě Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), odboru vysokých škol.

Požadavky na obsah žádostí, které jsou dány vyhláškou, jsou zpracovány do podoby formulářů, které usnadňují zpracování a posuzování žádostí.

Při použití doporučených formulářů platí, že se žádosti předkládají v písemné podobě v rozsahu přiložených vzorů formulářů „A“ až „I“; v případě kombinované nebo distanční formy studia jsou přílohou žádosti vzory studijních distančních textů a případně dalších multimediálních pomůcek pro daný studijní program. V elektronické podobě se přikládají k písemným žádostem na pevném elektronickém nosiči (CD nebo disketa).

Žádosti nebo jejich části či přílohy mohou být zpřístupněny v elektronické podobě rovněž na www stránce vysoké školy nebo fakulty. V průvodním dopise nebo ve formuláři „A“ se pak uvádí přístupová adresa a případné uživatelské jméno a heslo.

Důležitá upozornění:

1. Žádosti je třeba předkládat v dostatečném předstihu, aby byly vytvořeny podmínky pro dodržování lhůt, které stanoví zákon o vysokých školách pro jejich posuzování v Akreditační komisi (dále jen „AK“) a na MŠMT. Žádost o prodloužení platnosti akreditace se předkládá 6 měsíců před koncem platnosti!
2. V případě, že je struktura příslušného formuláře nebo formulářů pro žadatele nevyhovující, může žádost zpracovat v odlišné formě, avšak v rozsahu daném těmito formuláři a s doplněním vysvětlujícího komentáře.
3. Pokud jsou navrhovány úpravy v názvech studijních programů nebo jejich studijních oborů je třeba na tuto skutečnost upozornit v žádosti a v průvodním dopisu s uvedením přehledu původních názvů a navrhovaných úprav.
4. Součástí žádosti o udělení / rozšíření / prodloužení platnosti akreditace studijního programu zdravotnického zaměření je též stanovisko Ministerstva zdravotnictví, zda absolventi budou oprávněni vykonávat zdravotnické povolání.
5. Součástí žádosti o udělení / rozšíření / prodloužení platnosti akreditace studijního programu zaměřeného na přípravu k výkonu regulovaného povolání je též oznámení, že daný studijní program je zaměřen na přípravu k výkonu regulovaného povolání, a stanovisko příslušného uznávacího orgánu, zda absolventi budou připraveni odpovídajícím způsobem k výkonu tohoto povolání.
6. Pokud se jedná o akreditaci podle § 81 zákona o vysokých školách, je třeba v příloze předložit dohodu o vzájemné spolupráci při uskutečňování studijního programu.
7. V případě prodloužení platnosti akreditace se uvádí **přístup ke zveřejněným bakalářským, diplomovým a rigorózním pracím**, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a záznamu o průběhu a výsledku obhajoby (pokud jsou tyto práce v souladu s § 47b zákona o vysokých školách zveřejňovány).

8. Verze žádosti předkládaná na pevném elektronickém nosiči musí být formálně uspořádána s ohledem na maximální přehlednost a vstřícnost k posuzovatelům, se strukturou odpovídající požadované formě žádosti předkládané v tištěné formě. V optimální podobě jeden soubor reprezentuje jeden studijní program (nebo jeden studijní obor v případě, že se program dělí na obory). Názvy souborů nesmějí být dlouhé a neměly by obsahovat diakritiku. AK preferuje, aby žádosti byly předkládány ve formátech .doc, .rtf nebo .pdf.

Bližší informace k požadovaným údajům

Údaje se zpracovávají do formulářů ve standardním programu Word.

Platí pro každý formulář:

- je nutné vyplnit důsledně záhlaví formuláře, tj.
název vysoké školy /její součásti a název příslušného SP
- nevyplňují se šedě zbarvené buňky

A: Žádost o akreditaci / rozšíření nebo prodloužení doby platnosti akreditace bakalářského / magisterského studijního programu

Název studijního programu - doporučuje se zachovat název podle Opatření Českého statistického úřadu k zavedení Klasifikace kmenových oborů vzdělání, které vstoupilo v platnost k 1. září 1999 (tzv. KKOV). Pokud se navrhuje úprava názvu SP, je žádost předkládána s názvem novým.

STUDPROG – u dosud neexistujících studijních programů se nevyplňuje

Název studijního oboru - (dále jen „SO“) v rámci SP je možné volit podle konkrétnějšího odborného zaměření daného oboru s tím, že se současně navrhne příslušný číselný kód podle KKOV. Pokud se u SO navrhuje změna jeho názvu, uvede se název nový a původní název SO se uvede v závorkách za názvem novým. Pokud se SP nečlení na SO uvádí se u názvů SO - „SP se nečlení na SO“.

rigor. řízení - se uvede „ano“ v případě, že se současně žádá o právo konat rigorózní řízení¹⁾; jinak se nevyplňuje.

st. doba (standardní doba) – vyjadřuje průměrnou studijní zátěž a je stejná v prezenční, kombinované a distanční formě; uvádí se pod tento nadpis.

titul – akademický titul, jaký by měl být udělován absolventům, tj. závisející na oblasti studia podle § 46 odst. 4 zákona o vysokých školách.

Typ žádosti, Typ SP a formu studia - postačí zaškrtnout příslušné kolonky.

Druh rozšíření akreditace o:

- obor – v příslušné kolonce stačí uvést „SO“, protože přesné názvy jsou uvedeny v žádosti;
- formu studia – v příslušné kolonce uvést „prez.“- pro prezenční, „komb.“ – pro kombinaci prezenční a distanční formy studia nebo „dist.“ – pro distanční formu“;
- ústav AV ČR, vyšší odbornou školu nebo jinou vzdělávací a výzkumnou instituci – uvést ve zkratce název instituce.

Adresa www stránky obsahuje adresu, kde je žádost o akreditaci zpřístupněna.

Heslo k přístupu na www – uvádí se přístupové jméno a heslo k přístupu na www stránku vysoké školy nebo fakulty, která pro zpřístupnění žádosti o akreditaci.

Schváleno VR / UR / AR se uvede vysoká škola nebo její součást, která SP schválila²⁾.

¹⁾ jde o studijní programy, kde absolvent získá akademický titul „magistr“ – viz § 46 odst. 5 zákona o vysokých školách

Dne je datum schválení SP (SO) ve vědecké nebo umělecké radě a u neuniverzitní vysoké školy v akademické radě.

B: Charakteristika studijního programu a jeho oborů, pokud se na obory člení

Údaje o garantovi studijního oboru

V souladu s § 70 odst. 5 a § 79 odst. 1 písm. c) zákona o vysokých školách. Pokud se studijní program nedělí na obory, uvádějí se údaje o garantovi studijního programu.

Zaměření na přípravu k výkonu regulovaného povolání

Uvádí se, zda studijní program (obor) je zaměřen na přípravu k výkonu regulovaného povolání. Pokud ano, musí být součástí žádosti stanovisko příslušného uznávacího orgánu, zda absolventi budou připraveni odpovídajícím způsobem k výkonu tohoto povolání.

Profil absolventa a cíle studia

Uvádí se profil absolventa a cíle studia pro SP, pokud se nečlení na SO, nebo pro jednotlivé SO, pokud se SP na SO člení, a to podle § 2 písm. d) vyhlášky. Doporučuje se využít kategorií „znalosti“, „dovednosti“ a „kompetence“. vyhláška: charakteristika profesí, pro jejichž výkon má být absolvent připraven

Charakteristika změn od předchozí akreditace

Vyplňuje se jen v případě prodloužení platnosti akreditace. Především se jedná o:

- změnu názvu nebo návrh na změnu formy SP nebo SO,
- změny v profilu absolventa,
- změny v obsahu a rozsahu státních závěrečných zkoušek,
- změny ve vymezení období pro výuku ve studijním plánu,
- změny v profilujících předmětech studijního plánu

Současně se doporučuje uvést adresa www stránky vysoké školy, kde lze nalézt údaje o profilu absolventa, charakteristiky předmětů a zabezpečení studijního programu (oboru) platné při předchozí akreditaci. Eventuálně lze uvést e-mailovou adresu nebo jiné spojení na kontaktní osobu, u které si může AK tyto podklady vyžádat.

Budova ve vlastnictví VŠ – uvést „ano“, pokud jsou výukové prostory pro uskutečňování příslušného SP nebo SO v budově (budovách) ve vlastnictví vysoké školy. Pokud nejsou ve vlastnictví vysoké školy uvést „ne“.

Budova v nájmu – doba platnosti nájmu – uvést termín („ddmmrr“ nebo „na neurčito“) do kdy je uzavřena nájemní smlouva, pokud budova, kde má být uskutečňována výuka příslušného SP nebo SO není ve vlastnictví vysoké školy³⁾.

Informační zabezpečení SP – uvést základní údaje o zabezpečení SP nebo SO studijní literaturou a dalšími učebními pomůckami (studijní opory) v knihovně vysoké školy nebo její součástí a o dostupnosti výpočetní techniky studentům SP nebo SO v knihovně nebo studovně.

C: Pravidla pro vytváření studijních plánů SP (oboru) a návrh témat prací⁴⁾

Rozsah týdenní výuky (přednášek, seminářů, cvičení, laboratoří apod.) ve vyučovacích hodinách (např. 3p + 2s = 3 hod. přednášek + 2 hod. seminářů). U distanční nebo

²⁾ u studijního programu, který se uskutečňuje pouze na fakultě – stanovisko VR fakulty (viz § 30 zákona o vysokých školách), u studijního programu uskutečňovaného vysokou školou, tj. mimo fakulty – stanovisko VR vysoké školy (viz § 12 zákona o vysokých školách)

³⁾ požaduje se prostorové zabezpečení alespoň na dvojnásobek standardní doby studia příslušného SP

⁴⁾ podle § 4 odst. 1 písm. b) vyhlášky jsou náležitostmi žádosti u bakalářských nebo magisterských studijních programů pravidla a podmínky pro vytváření studijních plánů, tj. nikoliv samotné studijní plány. Pokud chce žadatel uvést přímo studijní plány, tato tabulka se nevyplňuje a přiloží se přímo studijní plány.

kombinované formy studia se rovněž uvádí rozsah konzultací a dalších způsobů výuky, které se uskutečňují za přítomnosti studenta.

Způsob zak. – způsob zakončení studia předmětu (zkouška, zápočet apod.).

Druh před. - druh předmětu vymezuje předmět na povinný (**p**), povinně volitelný (**pv**) nebo volitelný (**v**).

Přednášející – akademický titul a příjmení přednášejícího; pokud v předmětu nejsou přednášky, kolonka se nemusí vyplňovat.

Dopor. roč – vyplňuje se pouze pokud je předmět doporučen pro určitý ročník.

Požadavky na přijímací řízení – bez uvádění požadavku dosažení úplného středního vzdělání uvést další požadavky na přijímací řízení.

Další povinnosti / odb. praxe – uvádějí se případné další studijní povinnosti mající zásadní vliv na studium / pouze u tzv. „profesních“ bakalářských studijních programů se uvádí informace o délce odborné praxe, jejím výstupu a její organizaci.

Návrh témat prací a obhájené práce

U nových SP nebo oborů se uvádí návrh alespoň 5 témat bakalářských / diplomových prací (bakalářských je tehdy, jsou-li součástí studia). U prodloužení platnosti akreditace se uvádí alespoň 5 obhájených bakalářských / diplomových (bakalářských je tehdy, jsou-li součástí studia) a **přístup ke zveřejněným bakalářským a diplomovým pracím** (pokud jsou tyto práce v souladu s § 47b zákona o vysokých školách zveřejňovány).

D: Charakteristika studijního předmětu

Typ předmětu – povinný, povinně volitelný, volitelný.

Způsob zakončení – zápočet, zkouška, klasifikovaný zápočet apod.

Forma výuky – přednáška, seminář, laboratorní cvičení, odborná praxe, exkurze apod.

Další požadavky na studenta – např. informace o rozsahu zapojení studentů do výuky, odborné praxe apod.

Stručná anotace předmětu – hlavní témata (osnova) předmětu po jednotlivých týdnech (blocích) výuky.

Informace ke kombinované nebo distanční formě – vyplňují se pouze v případě, je-li studijní předmět realizován v jiné formě studia než prezenční.

Rozsah konzultací (soustředění) – případně se uvedou další způsoby výuky, které se uskutečňují za přítomnosti studenta.

Studijní literatura a studijní pomůcky – uvádět základní studijní literaturu a případné studijní pomůcky, které jsou dostupné v členění na povinnou a doporučenou. Vzory studijních distančních textů a multimediálních pomůcek pro kombinovanou nebo distanční formu se přikládají jako příloha k žádosti.

E: Personální zabezpečení studijního programu (studijního oboru) – souhrnné údaje

Název pracoviště - jedná se o pracoviště katedry, ústavu či jiné základní organizační jednotky podílející se na uskutečňování SP.

Přepoč. počet p. (d.) – přepočtený počet profesorů (docentů) pro úvazky v rozsahu 100 % (přičemž 100 % = 40 hodin týdně) na vysoké škole; uvádí se v absolutních číslech.

Vědečtí prac. - vědečtí pracovníci, pokud nejsou započítáváni jinde.

F: Související vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnost

Uvádí se pouze vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnost (dále jen „tvůrčí činnost“), která je vykonávána na vysoké škole v rozsahu posledních 5 let. Neuvádí se tvůrčí činnost, která je přednášejícími vykonávána na jiné vysoké škole.

Uvádějí se odborné aktivity, jako např. semináře, workshopy, konference, výstupy vydavatelské činnosti, výsledky realizace odborných projektů (včetně časopiseckých výstupů a monografií), zapojování se do externích odborných projektů, včetně eventuální participace studentů na těchto činnostech.

Přehled řešených grantů a projektů

Vyplňuje se jen v případě žádosti o akreditaci magisterského programu, v případě bakalářského programu je možno vyplnit fakultativně

Pracoviště – jedná se o pracoviště katedry, ústavu či jiné základní organizační jednotky podílející se na uskutečňování studijního programu, jež je nositelem příslušného grantu či projektu.

Názvy grantů a projektů získaných pro vědeckou, výzkumnou, uměleckou a další tvůrčí činnost v oboru – údaje o grantech zaměřených na příslušný studijní program (studijní obor); nejedná se o běžnou publikační činnost, patenty a další tvůrčí činnost jednotlivců, ta je uvedena v příložených C.V. V případě, že jde o granty řešené ve spolupráci, uvádějí se nejvýznamnější spoluřešitelé (max. 2).

Zdroj – u grantů se uvádí: A=mezinárodní a zahraniční granty, B=granty GAČR nebo jiné odpovídající grantové agentury, C=rezortní ministerské granty (včetně výzkumných záměrů MŠMT, s výjimkou FRVŠ); u ostatních uvést název instituce, která výzkumný projekt financovala.

G: Personální zabezpečení - přednášející

Údaje se uvádějí o každém přednášejícím v max. rozsahu 1 stránka / přednášející. Doporučuje se doplnit jednotlivé formuláře přehledem (seznamem) přednášejících, a to ve struktuře titul(y), jméno a příjmení. Případné podrobnější údaje mohou být vyžádány dodatečně příslušným členem AK nebo předsedou pracovní skupiny AK.

Název VŠ / součásti VŠ se uvádí ve zkratce; pokud je přednášející zaměstnán na jiné součásti vysoké školy, uvádí se do názvu součásti zkrácený název této součásti.

Typ vzt. – (typ pracovního vztahu) uvede se jedna z následujících možností:

pp. - pracovní poměr v rozsahu plného úvazku;

jp. - pracovní poměr v rozsahu jiného než plného úvazku (době kratší než 40 hodin za týden);

dohoda - dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti;

jiná – specifikovat jinou formu pracovního poměru.

Rozsah – uvádí se rozsah přímého působení na vysoké škole (výuka, konzultace, tvůrčí činnost apod.) v hodinách za týden.

Do kdy – uvést „N“ u pracovního poměru uzavřeného na dobu neurčitou, v ostatních případech uvést měsíc a rok do kdy je pracovní poměr uzavřen (mmrr).

Další zaměstnavatelé – názvy (příp. zkratky) a sídla (postačí města) dalších současných zaměstnavatelů.

Údaje o oboru vzdělání na VŠ a o praxi od absolvování VŠ – uvést absolvovaný obor studia na vysoké škole, zkratku názvu absolvované VŠ a fakulty a údaje o odborné praxi od ukončení vysokoškolských studií, a to stručný název zaměstnavatele, doba působení v rocích (min. 1/2 roku) a v případě jiného než plného pracovního úvazku jeho rozsah (min. však v rozsahu 0,25).

Přehled o publikační a další tvůrčí činnosti za posledních 5 let – z pohledu přednášejícího pouze nejdůležitější, a to název, zdroj, rozsah a podíl přednášejícího (při autorství pouze přednášejícího = 100 %); je třeba rovněž uvést na jaké instituci byla tato činnost vykonána.

Působení v zahraničí - uvádějí se stručný název zahr. instituce, stát a doba působení, a to min. 1/4 roku, příp. pracovní zařazení.

Rok udělení (prof....) – uvede se rok jmenování profesorem nebo docentem nebo udělení vědecké hodnosti kandidáta věd nebo doktora věd nebo udělení akademického titulu doktor (ve zkratce „Ph.D.“).

Řízení na VŠ – uvede se zkratka názvu a sídla vysoké školy, kde habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem proběhlo.

Ohlasy publikací - uvede se počet mezinár. (mezinárodní) a tuzem. (tuzemské).

Podpis přednášejícího je nezbytný alespoň 1x, u zbývajících dvou paré žádosti stačí kopie podpisu.

I: Uskutečňování akreditovaného SP mimo sídlo vysoké školy

Název instituce nebo pobočky VŠ, kde probíhá výuka SP mimo sídlo VŠ nebo fakulty – uvést název instituce nebo pobočky vysoké školy (dále jen „pobočka“), kde má probíhat (u akreditace SP nebo jejího rozšíření o obor nebo formu studia) nebo probíhá (u prodloužení doby platnosti akreditace SP) celá nebo část výuky akreditovaného SP a /nebo jeho SO mimo sídlo vysoké školy, které je uvedeno v registrovaném statutu vysoké školy (dále jen „sídlo VŠ“).

Adresa – uvést město a ulici pobočky, podobně tel. a e-mailovou adresu.

Názvy oborů uskutečňovaných mimo sídlo VŠ nebo fakulty – uvést názvy příslušných SO akreditovaných SP, jejichž část nebo celá výuka je uskutečňována v pobočce mimo sídlo VŠ.

Forma – P = prezenční, K = kombinace prezenční a distanční formy studia, D = distanční.

Typ SP – B = bakalářský, M = magisterský, N = magisterský navazující na předchozí bakalářský studijní program.

Zajištění výuky ak. pracovníky z VŠ v % - procentuální podíl z celkového personálního zajištění výuky v pobočce akademickými pracovníky vysoké školy, kteří působí v sídle VŠ a současně v pobočce mimo sídlo VŠ.

Externí vyučující v % - procentuální podíl z celkového personálního zajištění výuky v pobočce pracovníky, kteří nepůsobí v sídle VŠ, ale podílejí se na uskutečňování SP v pobočce mimo sídlo VŠ.

Charakteristika organizačního zajištění výuky mimo sídlo VŠ nebo fakulty – stručný popis jakým způsobem jsou zajištěny přednášky, semináře, odborná praxe a případně další složky výuky v souladu s udělenou akreditací v pobočce v porovnání s uskutečňováním výuky v sídle VŠ.

Rozdíly mezi výukou na VŠ nebo na fakultě a mimo její sídlo – charakteristika obsahových rozdílů ve výuce a rozdílů v časovém zajištění přímé výuky.

Podmínky pro tvůrčí činnost v místě uskutečňování výuky, tj. mimo sídlo VŠ nebo fakulty – jakým způsobem je v pobočce zajištěna tvůrčí činnost, pokud zde probíhá. V opačném případě uvést „NE“.

Smluvní zajištění budovy – uvést formu smluvního zajištění budovy (nájem, podnájem nebo další formy).

Doba platnosti nájmu – uvést termín („ddmmrr“ nebo „na neurčito“), do kdy je uzavřena nájemní smlouva nebo jiná forma smluvního zajištění, pokud budova, kde má být uskutečňována výuka příslušného SP nebo SO není ve vlastnictví vysoké školy³).

Údaje o výukových prostorách – uvést údaje o kapacitě, druhu a počtu výukových prostor,

zda-li dané prostory jsou kolaudovány pro účely výuky, příp. doložit vyjádření hygienika⁵⁾.
Informační zajištění výuky v místě jejího uskutečňování, tj. mimo sídlo VŠ nebo fakulty –
stručná charakteristika zajištění výuky výpočetní technikou a dostupností internetu, a to vč.
kvantifikovaných údajů. Zajištění výuky učebními pomůckami a další odbornou literaturou.
To vše v porovnání s informačním zajištěním v sídle VŠ.

Dále jsou uvedeny vlastní doporučené formuláře

---

⁵⁾ viz § 8 odst. 1 vyhlášky

A – Žádost o akreditaci / rozšíření nebo prodloužení doby platnosti akreditace bakalářského / magisterského stud. programu									
Vysoká škola		STUDPROG		st. doba		titul			
Součást vysoké školy		platnost předchozí akreditace							
Název studijního programu		druh rozšíření							
Původní název SP		navazující magisterský		rigorózní		KKOV			
Typ žádosti		prodloužení akreditace		distanční					
Typ studijního programu		magisterský							
Forma studia		kombinovaná							
Názvy studijních oborů									
Adresa www stránky		jméno a heslo k přístupu na www						datum	
Schváleno VR/UR/AR		podpis rektora							
Dne									
Kontaktní osoba		e-mail							

B – Charakteristika studijního programu a jeho oborů, pokud se na obory člení	
Vysoká škola	
Součást vysoké školy	
Název studijního programu	
Název studijního oboru	
Údaje o garantovi studijního oboru	
Zaměření na přípravu k výkonu regulovaného povolání	
Charakteristika studijního oboru (studijního programu)	
Profil absolventa studijního oboru (studijního programu) & cíle studia	
Charakteristika změn od předchozí akreditace (v případě prodloužení platnosti akreditace)	
Prostorové zabezpečení studijního programu	
Budova ve vlastnictví VŠ	Budova v nájmu – doba platnosti nájmu
Informační zabezpečení studijního programu	

C – Pravidla pro vytváření studijních plánů SP (oboru) a návrh témat prací

Vysoká škola					
Součást vysoké školy					
Název studijního programu					
Název studijního oboru					
Název předmětu	rozsah	způsob zák.	druh před.	přednášející	dop. roč.
Obsah a rozsah SZK					
Požadavky na přijímací řízení					
Další povinnosti / odborná praxe					
Návrh témat prací a obhájené práce					
Návaznost na další stud. program					

D – Charakteristika studijního předmětu			
Název studijního předmětu			
Typ předmětu		doporučený ročník / semestr	
Rozsah studijního předmětu	hod. za týden	kreditů	
Jiný způsob vyjádření rozsahu			
Způsob zakončení		Forma výuky	
Další požadavky na studenta			
Vyučující			
Stručná anotace předmětu			
Informace ke kombinované nebo distanční formě			
Rozsah konzultací (soustředění)		hodin za týden	
Rozsah a obsahové zaměření individuálních prací studentů a způsob kontroly			
Studijní literatura a studijní pomůcky			

G – Personální zabezpečení - přednášející					
Název VŠ / součásti					
Název SP					
Jméno a příjmení			Tituly		
Rok narození	typ vzt.	rozsah	do kdy		
Další současní zaměstnavatelé		typ prac. vztahu	rozsah		
Přednášky v předmětech příslušného studijního programu					
Údaje o oboru vzdělání na VŠ a o praxi od absolvování VŠ, vč. studia v doktorském SP					
Přehled o publikační a další tvůrčí činnosti za posledních 5 let					
Působení v zahraničí					
Obor habilitačního nebo jmenovacího řízení nebo udělení vědecké hodnosti			řízení na VŠ		
Rok udělení (prof...)			ohlasy publikací		
Podpis přednášejícího			mezinár.	tuzem.	
			datum		

I – Uskutečňování akreditovaného stud. programu mimo sídlo vysoké školy						
Vysoká škola						
Součást vysoké školy						
Název studijního programu						
Název instituce nebo pobočky VŠ, kde probíhá výuka SP mimo sídlo VŠ nebo fakulty						
Adresa		tel.	e-mail			
Názvy oborů uskutečňovaných mimo sídlo VŠ nebo fakulty					forma	typ SP
Zajištění výuky ak. pracov. z VŠ v %		Externí vyučující v %				
z toho ak. prac. VŠ – prof.		docenti	Ph.D.,CSc.,Dr.			
z toho externisté - profesori		docenti	Ph.D.,CSc.,Dr.			
Charakteristika organizačního zajištění výuky mimo sídlo VŠ nebo fakulty						
Rozdíly mezi výukou na VŠ nebo na fakultě a mimo její sídlo						
Podmínky pro tvůrčí činnost v místě uskutečňování výuky, tj. mimo sídlo VŠ nebo fakulty						
Prostorové zajištění výuky v místě jejího uskutečňování, tj. mimo sídlo VŠ nebo fakulty						
Smluvní zajištění budovy			doba platnosti nájmu			
Údaje o výukových prostorách						
Informační zajištění výuky v místě jejího uskutečňování, tj. mimo sídlo VŠ nebo fakulty						